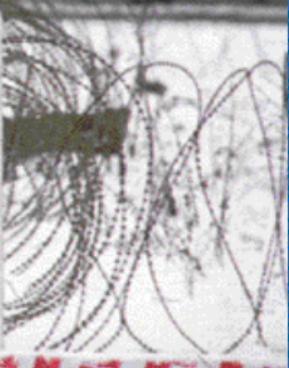

δελτίο ΝΑΤΟ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2000

Πέντε χρόνια μετά το Dayton

Εκδίδεται υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα, και το περιοδικό αυτό έχει σκοπό να συμβάλλει σε μια εποικοδομητική συζήτηση των Ατλαντικών θεμάτων. Επομένως, τα άρθρα δεν αντιπροσωπεύουν υποχρεωτικά την επίσημη άποψη ή την πολιτική των κυβερνήσεων των μελών ή του NATO.

Ιδιοκτήτης: Υπηρεσία Πληροφοριών NATO, για την Ελλάδα, Ελληνική Ένωση για την Ατλαντική και Ευρωπαϊκή Συνεργασία.

Εκδότης: Christopher Bennett

Εκδότης για την Ελλάδα: Θ. Γεωργίου

Τ.Θ. 23070, 11210 Αθήνα, τηλ. 8655979

Βοηθός Εκδότης: Vicki Nielsen

Βοηθός Πλαραγωγής: Felicity Breeze

Σελιδοποίηση: NATO Graphics Studio

Εκδότης: Director of Information and Press

NATO, 1110 Brussels, Belgium

Τυπώνεται στην Ελλάδα από τις Γραφικές Τέχνες Α. ΜΠΟΥΚΟΥΡΗΣ, Αθήνατηλ. 8071603

revieweditor@hq.nato.int

publications@hq.nato.int

Τα άρθρα μπορούν να αναδημοσιευτούν, αφού ληφθεί πρώτη η άδεια από τον εκδότη, υπό την προϋπόθεση ότι θα γίνεται αναφορά του Δελτίου NATO και τα ενυπόγραφα άρθρα θα δημοσιεύνονται με το Όνομα του αρθρογράφου.

Το NATO Review εκδίδεται περιοδικά στα Αγγλικά,όπως επίσης στα Τσεγκά, Δανικά (NATO Nyt), Ολλανδικά (NAVO Kroniek), Γαλλικά (Revue de l'OTAN), Γερμανικά (NATO Brief), Ελληνικά (Δελτίο NATO), Ουγγρικά (NATO Tükör), Ιταλικά (Rivista della NATO), Νορβηγικά (NATO Nyt), Πολωνικά (Przeglad NATO), Πορτογαλικά (Notícias da OTAN), Ισπανικά (Revista de la OTAN) και Τουρκικά (NATO Dergisi). Ένα τεύχος τον χρόνο εκδίδεται στα Ισλανδικά (NATO Fritlit) και επίσης εκδίδονται τεύχη στα Ρωσικά και στα Ουγγρικά σε περιστασιακή βάση.

Ακόμη το NATO Review δημοσιεύεται και στο Διαδίκτυο μαζί με άλλες εκδόσεις στη διεύθυνση: www.nato.int/docu/review.htm

Οι αναγνώστες μπορούν να προμηθεύονται το Δελτίο NATO από την "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ" μέλος της "Atlantic Treaty Association" για την Ελλάδα, γράφοντας στην Τ.Θ. 23070 Αθήνα 112 10 ή κατόπιν συνενωήσεως στο τηλέφωνο 8655979 ή fax 8654742.

Το "Δελτίο της Ελληνικής Ένωσης για την Ατλαντική και Ευρωπαϊκή Συνεργασία" εκδίδεται με την ευθύνη της Ε.Ε.Α.Ε.Σ.

Τα αιτήματα από άλλες χώρες ή για άλλες εκδότες του NATO πρέπει να σταλούν στο: NATO Office of Information and Press, 1110 Brussels, Belgium. FAX: (32-2) 707.4579
E-mail: distribution@hq.nato.int

Σε αυτή την έκδοση κάθε αναφορά της πρώτης Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας συνοδεύεται από έναν αιστερόσκο (*) που παραπέμπει στην εξής υποσημείωση: Η Τουρκία αναγνωρίζει τη Δημοκρατία της Μακεδονίας με το συνταγματικό της Όνομα.

Τυπή τεύχους Δραχμή 1.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

MATIES ΣΤΟ NATO

4

Τα νέα της Συμμαχίας σε συντομία

PENTE XRONIA META TO DAYTON

6

Που πάει η Βοσνία;

O Gerald Knaus και o Marcus Cox εξετάζουν την ειρήνη στην Βοσνία πέντε χρονιά αφ' ότου σίγησαν τα όπλα και αποτιμούν τις προοπτικές για μια αυτο-συντηρούμενη διαδικασία.

12

Αναζητώντας λύσεις ασφάλειας

O David Lightburn αξιολογεί το στρατιωτικό τοπίο της Βοσνίας και αναλύει τα διεθνή προγράμματα που έχουν ως στόχο την οικοδόμηση μακροχρόνιας ασφάλειας.

© Reuters

ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Αμερικανοί στρατιώτες της Δύναμης Υλοποίησης (IFOR) αναπτύσσονται στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη τον Δεκέμβριο του 1995 για να επιβλέψουν την υλοποίηση της Συμφωνίας του Dayton.

16

Ο πόλεμος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Ενημέρωσης

O Daniel Deluce εξετάζει την μεταρρύθμιση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Βοσνία, η οποία άρχισε σοβαρά όταν τα ειρηνευτικά στρατεύματα κατέσχεσαν αναμεταδότες που ανήκαν στην Βοσνιακή Σερβική τηλεόραση.

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΠΟΦΕΩΝ

22

Είναι καιρός να ξαναγραφεί το Dayton;

Tony Borden εναντίον Daniel Serwer Θα βοηθήσει ή θα βάλει εμπόδια στην Βοσνία η αναθεώρηση του Dayton; Πως μπορεί να γίνει αυτό;

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
28
Συνέταιροι στο Δίκτυο

29
Αλβανικός σχεδιασμός για καταστροφή

Η ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ
30

Τα βιβλία για την Βοσνία
Ο Christopher Bennett κάνει χριτική στα βιβλία που αφορούν την Βοσνία και δημοσιεύτηκαν κατά την τελευταία δεκαετία.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
32

Επανεξετάζοντας την ασφάλεια
Ο Chris Donnelly εστιάζει την προσοχή πάνω στις νέες απειλές για την ασφάλεια και παροτρύνει την νιοθέτηση νέων σθεναρών στρατηγικών για την καταπολέμησή τους.

Προλογος

Όταν ο προκάτοχός μου Paul-Henri Spaak ξεκίνησε το *NATO Review* στα τέλη της δεκαετίας του 1950, το έπραξε γιατί πίστευε στην δύναμη των ιδεών, στην σημασία της αντιπαράθεσης των απόψεων στην λήψη-αποφάσεων, και στα οφέλη από τον έλεγχο των θεωριών. Είχε, φυσικά, απόλυτο δίκιο και στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου, το *NATO Review* γίνεται ένα σημαντικό φόρουμ για την διερεύνηση νέων προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση των πλέον φανερών προκλήσεων ασφαλείας της εποχής.

Πάνω από σαράντα χρόνια μετά, το Ευρω-Ατλαντικό περιβάλλον ασφαλείας άλλαξε χωρίς σχεδόν να αναγνωρίζεται. Σήμερα, αντιμετωπίζουμε μεγάλύτερη ποικιλία προκλήσεων ασφαλείας -από τη διαχείριση κρίσεων, στη διατήρηση της ειρήνης, στη διασπορά και την τρομοκρατία. Έχουμε όμως επίσης νέες ευκαιρίες για να οικοδομήσουμε άμεσα ειρήνη και ασφάλεια σε ολόκληρο τον Ευρω-Ατλαντικό χώρο, μέσω της δημιουργικής και εστιασμένης σύμπραξης και συνεργασίας. Ως αποτέλεσμα, η ανάγκη για νέες ιδέες, για ειλικρινή συζήτηση και για ποιοτική έρευνα είναι, αν είναι κάτι, μεγαλύτερη από ποτέ. Για αυτό εκσυγχρονίσαμε και ανανεώσαμε το Δελτίο *NATO*. Φυσικά, το Δελτίο *NATO* θα συνεχίσει να συνεισφέρει σε ένα εποικοδομητικό διάλογο για τα Ατλαντικά θέματα, και θα συνεχίσει να είναι ένα φόρουμ για μια ωριμή, δημοκρατική αντιπαράθεση απόψεων και ανταλλαγή ιδεών. Αυτό δεν θα αλλάξει. Άλλα το εκσυγχρονισμένο Δελτίο *NATO* θα εστιάσει πάνω στα σημερινά και στα αυριανά θέματα ασφαλείας με ακόμη πιο ενδιαφέροντα τρόπο, για να συνεισφέρει σημαντικά στη διεθνή συζήτηση και στη λήψη-αποφάσεων. Επίσης θα έχει μια πιο φιλική προς τον αναγνώστη διάταξη. Έχετε στα χέρια σας την πρώτη έκδοση του ανανεωμένου Δελτίου *NATO*. Ελπίζω να την απολαύσετε.

Το τεύχος αυτό του Δελτίου *NATO* είναι το πλέον κατάλληλο για να του κάνουμε βελτιώσεις και προσαρμογές. Τιμά την πέμπτη επέτειο της ανάπτυξης της πρώτης ειρηνευτικής αποστολής του *NATO* -μια επιχείρηση που μετασχημάτισε θεμελιώδως την Συμμαχία και τον ρόλο της στην Ευρω-Ατλαντική ασφάλεια. Έκτοτε και ενώ η Συμμαχία αναπτύχθηκε για να αναλάβει ποικιλία νέων αποστολών και ρόλων, η συνεισφορά στην σταθερότητα και την ασφάλεια της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης παραμένει μιας ουσιώδης αποστολή για το *NATO*. Στα πέντε χρόνια από τότε που αναπτύχθηκε για πρώτη φορά η *NATO* οική δύναμη στην Βοσνία, άλλαξαν πολλά προς το καλύτερο, και δεν υπήρξε επιστροφή στις εχθροπραξίες. Άλλα καθώς εισερχόμαστε στον 21ο αιώνα, κάποιες φορές οι απαντήσεις στα σύνθετα και μακροχρόνια προβλήματα απεδείχθησαν απατηλές, και γίνεται ολοένα και πιο σημαντικό να αναλύσουμε τα προβλήματα αυτά με ειλικρίνεια, προκειμένου να βρούμε λύσεις με διάρκεια. Είμαι βέβαιος ότι θα βρείτε ότι η έκδοση αυτή του Δελτίου *NATO* συνεισφέρει σημαντικά σε αυτή την ουσιώδη συζήτηση.

Λόρδος Robertson

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟ ΝΑΤΟ

Επίσκεψη στο Κόσοβο

Ο Λόρδος Robertson επισκέφθηκε το **Κοσσυφοπέδιο** στις 30 Νοεμβρίου, όπου επέστησε την προσοχή τόσο τους Σέρβους όσο και τους εθνικούς Αλβανούς κατά της υποστήριξης των εξτρεμιστών μαχητών στην Κοιλάδα του Presevo.

Στις 28 Νοεμβρίου στο NATO, ο **Λόρδος Robertson** συνάντησε τον Πρόεδρο της Λετονίας **Vaira Vike-Freiberga** για να συζητήσουν τις προετοιμασίες για την πιθανή εισδοχή στο NATO. Αργότερα συναντήθηκε με τον Πρόεδρο της Πολωνίας **Aleksander Kwasniewski** για να συζητήσουν την αμυντική μεταρρύθμιση.

Ο Σλοβάκος Πρωθυπουργός **Mikulas Dzurinda** συνάντησε τον **Λόρδο Robertson** στο NATO στις 24 Νοεμβρίου.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε την **Τουρκία** στις 22 και 23 Νοεμβρίου για να συναντηθεί με τον Τούρκο Πρωθυπουργό **Bülent Ecevit** και για να ομιλήσει στο Ίδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Σπουδών.

Ο Γερμανός Καγκελάριος **Gerhard Schroeder** επισκέφθηκε το NATO στις 22 Νοεμβρίου για να συζητήσει με τον **Λόρδο Robertson** τις πρόσφατες εξελίξεις στην συνεργασία για ασφάλεια μεταξύ ΕΕ-ΝΑΤΟ, την Γερμανική αμυντική μεταρρύθμιση και την κατάσταση στα Βαλκάνια.

Ο **Λόρδος Robertson** συμμετείχε στην 46η επίσηση σύνδομο της **Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του NATO**, η οποία πραγματοποιήθηκε από 18 μέχρι 21 Νοεμβρίου στο Βερολίνο, στην Γερμανία.

Οι συζητήσεις του Soros

Ο **George Soros** επισκέφθηκε το NATO στις 9 Νοεμβρίου για να συζητήσει με τον **Λόρδο Robertson** πιθανή συνεργασία στην ενίσχυση της δημοκρατικής κοινωνίας στην νοτιοανατολική Ευρώπη και στην κεντρική Ασία.

Ο Βούλγαρος Πρωθυπουργός **Ivan Kostov** συναντήθηκε με τον **Λόρδο Robertson** στο NATO στις 2 Νοεμβρίου για να συζητήσουν την στρατιωτική μεταρρύθμιση, τις προετοιμασίες της Βουλγαρίας για πιθανή εισδοχή στο NATO, και τις εξελίξεις στην νοτιοανατολική Ευρώπη.

Στις 8 και 9 Νοεμβρίου η **Στρατιωτική Επιτροπή** του NATO πραγματοποίησε την επίσηση της διμήερη συνάντηση σε επίπεδο αρχηγών-επιτελεών-της άμυνας.

Η **Στρατιωτική Επιτροπή** του NATO επισκέφθηκε το Κοσσυφοπέδιο και την Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία) για να ανασκοπήσουν τη διαδικασία ειρήνευσης, για να συναντηθούν με τους διοικητές της **KFOR** και της **SFOR**, τους επικεφαλείς άλλων διεθνών υπηρεσιών, και γιγέτες της τοπικής αστυνομίας και του στρατού.

Ο **Λόρδος Robertson** παρευρέθη στην γενική συνέλευση της Ένωσης του **Ατλαντικού Συμφώνου** στην **Βουδαπέστη**, της Ουγγαρίας, από την 31η Οκτωβρίου έως την 3 Νοεμβρίου και στη συνέχεια συνάντησε τον Πρόεδρο της Ουγγαρίας Ferenc Madl και τον Πρωθυπουργό Viktor Orban.

Αντιπρόσωποι του **Verkhovna Rada** (του Ουκρανικού κοινοβουλίου), από την **Κοινοβουλευτική Συνέλευση του NATO** και από το διεθνές πολιτικό και στρατιωτικό προσωπικό του NATO συγκεντρώθηκαν στο NATO στις 2 και 3 Νοεμβρίου για να συζητήσουν την **συνεργασία ΝΑΤΟ-Ουκρανίας**.

Ο **Λόρδος Robertson** μίλησε στο μόνιμο συμβούλιο του **Οργανισμού για Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη** (ΟΑΣΕ) στην Βίεννη στις 2 Νοεμβρίου. Επίσης συναντήθηκε με τον Αυστριακό Καγκελάριο **Wolfgang Schüssel**, τον Υπουργό Εξωτερικών και Πρόεδρο του ΟΑΣΕ **Benita Ferrero-Waldner** και τον Υπουργό Άμυνας **Herbert Scheibner**.

Εκλογές με ασφάλεια

Ο **Λόρδος Robertson** εξέφρασε την ικανοποίησή του για την διεξαγωγή στις 28 Οκτωβρίου των δημοτικών εκλογών στο **Κοσσυφοπέδιο**. Η **KFOR** συνεργάστηκε στενά με τον ΟΑΣΕ και την **Προσωρινή Διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο** για να διατηρήσει ένα ασφαλές περιβάλλον και να προσφέρει λογιστική βοήθεια.

Ενέά κράτη του NATO και 11 Εταιρικά συμμετείχαν στην **Cooperative Determination 2000**, μια άσκηση βοηθούμενη από υπολογιστή στην **Λουκέρνη**, της Ελβετίας μεταξύ 1ης και 10ης Νοεμβρίου. Επίσης στην άσκηση συμμετείχαν η **Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού** και το γραφείο του **Υπατου Αρμοστή για**

τους Πρόσφυγες των Ηνωμένων Εθνών, με σκοπό την εξάσκηση των συμμετεχόντων στις διαδικασίες στελέχωσης για επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης.

Έντεκα κράτη του NATO έλαβαν μέρος στην **ARRCADE Fusion 2000**, μια πολεμική άσκηση, στην **Γερμανία** μεταξύ 13 και 26 Οκτωβρίου υπό τη διοίκηση του **Συμμαχικού Διοικητή Ευρώπης του Σώματος Ταχείας Αντίδρασης**.

Μεταξύ 16 και 18 Οκτωβρίου, δυνάμεις από έξη κράτη του NATO συμμετείχαν στην **Unified Spirit 2000**, μια ναυτική άσκηση στον **Δυτικό Ατλαντικό και την Καραϊβική**, για την ανάπτυξη της διαλειτουργικότητας μεταξύ πολυεθνικών μεικτών δυνάμεων και της ικανότητας για την προσαρμογή επιχειρήσεων από συγκρούσεις χαμηλής έντασης σε αυτές με υψηλή ένταση.

Ο **Λόρδος Robertson** ταξίδευσε στην **Ελβετία** στις 26 Οκτωβρίου πριν από το δημοψήφισμα της χώρας της 26ης Νοεμβρίου πάνω στην μείσωση των Ελβετικών αμυντικών δαπανών κατά 50 τοις εκατό σε επόμενα δέκα χρόνια. Συνάντησε τον Ελβετό Πρόεδρο και Υπουργό Άμυνας **Adolf Ogi** και τον Υπουργό Εξωτερικών **Joseph Deiss**, και έλαβε μέρος σε ένα συμπόσιο πάνω στην Ασφάλεια μέσω της Συνεργασίας.

Στις 24 και 25 Οκτωβρίου, στις **Βρυξέλλες** συνεδρίασε η **Διάσκεψη των Διευθυντών Εθνικών Εξοπλισμών** η οποία ασχολείται με την συνεργασία στους εξοπλισμούς και την απόκτηση τους μεταξύ των μελών του NATO.

Η ομάδα εργασία πάνω στην **επιστημονική και περιβαλλοντολογική συνεργασία ΝΑΤΟ-Ουκρανίας** συνεδρίασε για πρώτη φορά στις 18 Οκτωβρίου 2000 στο NATO.

Η ομιλία της εισαγγελέως
Η **Carla Del Ponte**, εισαγγελέως του

Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στην Χάγη, μίλησε στο Ευρω-Ατλα-

ντικό Συμβούλιο Σύμπραξης στις 18 Οκτωβρίου.

Η δεύτερη φάση της υποβρύχιας άσκησης **Cooperative Poseidon** πραγματοποιήθηκε μεταξύ 9 και 13 Οκτωβρίου στην **Den Helder**, της Ολλανδίας, μετά από άσκηση που έγινε στην Στοκχόλμη, της Σουηδίας τον περασμένο Μάρτιο. Ο σκοπός της ήταν η ανάπτυξη κοινών διαδικασιών ασφαλείας μεταξύ των κρατών του NATO και των Εταιρικών για να μειωθεί ο κίνδυνος υποβρύχων στημάτων.

Άλλαγη διοίκησης της KFOR

Ο Στρατηγός **Carlo Cabigiosu** της Ιταλίας ανέλαβε την διοίκηση της **KFOR** για έξη μήνες στις 16 Οκτωβρίου. Διαδέχθηκε τον Στρατηγό **Juan Ortuno** της Ισπανίας.

Στη διάρκεια της διμήερης επίσκεψής του στην **Σόφια**, Βουλγαρία, από 12 έως 13 Οκτωβρίου, ο **Λόρδος Robertson** συνάντησε τον Πρόεδρο **Petar Stoyanov** και τον Πρωθυπουργό **Ivan Kostov**. Επίσης μίλησε στο **Atlantic Club** της **Βουλγαρίας** και έλαβε μέρος σε μια συνεδρίαση των υπουργών άμυνας από κάτρη που συμμετέχουν στο Σχέδιο Δράσης για **Μελλοντικά Μέλη του NATO**.

Η άσκηση **Adventure Exchange 2000** πραγματοποιήθηκε στην βόρεια **Ελλάδα** από 9 Σεπτεμβρίου έως 4 Οκτωβρίου. Στρατεύματα από 15 κράτη μέλη του NATO εκπαιδεύτηκαν για την κοινή άμυνα εδάφους του NATO.

Η άσκηση **Destined Glory 2000**, στην οποία συμμετέχουν ναυτικές, αεροπορικές και αμφίβιες δυνάμεις από οκτώ κράτη του NATO, διεξήχθη στις Θάλασσες του **Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου** μεταξύ 9 και 25 Οκτωβρίου.

Στη διάρκεια της τρίτης της επίσκεψης της (4-6 Οκτωβρίου) στην

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟ ΝΑΤΟ

Ουκρανία από τότε που υπεγράφοι ο Χάρτης ΝΑΤΟ-Ουκρανίας το 1997, η **Πολιτική Επιπροσής** του ΝΑΤΟ συνάντησε ανώτερους αντιπροσώπους από το υπουργείο εξωτερικών, την Ουκρανική επιπροσή των σχέσεων με το ΝΑΤΟ και με μέλη του Ουκρανικού κοινοβουλίου.

Τρεις δικαιούχοι χορηγών κάτω από το Επιστημονικό Πρόγραμμα του ΝΑΤΟ - o **Zhores I. Alferov**, o **Alan G. MacDiarmid** και o **Paul Greengard** - ήταν συν-αποδέκτες των φετινών βραβείων **Νόμπελ Φυσικής, Χημείας και Φυσιολογίας/Ιατρικής** αντίστοιχα.

Ο Γενικός Γραμματέας των ΗΕ **Kofi Annan** επισκέφθηκε το ΝΑΤΟ την 5η Οκτωβρίου για να συζητήσει τις προκλήσεις ασφαλείας στα Βαλκάνια, όπως επίσης και την συνεισφορά του ΝΑΤΟ ως ενός περιφερειακού οργανισμού στις ειρηνευτικές επιχειρί -

σεις των Ηνωμένων Εθνών .

Χείρα Φιλίας

Αμέσως μετά την πτώση του πρώην Γιουγκοσλάβου Προέδρου Slobodan Milosevic, ο **Λόρδος Robertson** έτεινε χείρα φιλίας στο λαό της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Μιλώντας σε μια επίσημη συνάντηση των υπουργών **άμυνας του ΝΑΤΟ στο Birmingham**, της Αγγλίας στις 10 Οκτωβρίου, ο Λόρδος Robertson χαιρέτισε την δημοκρατική αλλαγή και υποσχέθηκε να βοηθήσει τον Γιουγκοσλαβικό λαό να βρει την πραγματική του θέση στην Ευρω-Ατλαντική κοινότητα.

Διάλογος μέσω τηλεόρασης

Στην διάρκεια τηλεδιάσκεψης στις 2 και 3 Οκτωβρίου, ο **Λόρδος Robertson**, ο Πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιπροσής Ναύαρχος **Guido Venturoni** και ο **πρεσβευτές του ΝΑΤΟ** συζήτησαν την πρόσδοτο στην αποστολή της KFOR με το απερχόμενο Διοικητή της KFOR **Juan Ortuno**

και την υλοποίηση της Συμφωνίας του Dayton στην Βοσνία με το Υψηλό Αντιπρόσωπο **Wolfgang Petritsch** και τον Διοικητή της SFOR Στρατηγό **Michael L. Dodson** .

Ο Πρωθυπουργός **Ljubco Georgievski** της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (*) επισκέφθηκε τον **Λόρδο Robertson** στο ΝΑΤΟ στις 27 Νοεμβρίου.

Στις 25 και 26 Σεπτεμβρίου, ο **Λόρδος Robertson** ταξίδευσε στην Γεωργία, όπου συνάντησε τον Πρόεδρο **Eduard Shevardnadze** και αρκετούς υπουργούς της κυβέρνησης.

Η **Trans-Carpathia 2000** , μια άσκηση ανακούφισης από μεγάλη καταστροφή, έγινε στις **Βρυξέλλες**, στο Βέλγιο, και στην **Uzhgorod**, της Ουκρανίας, μεταξύ 20 και 29 Σεπτεμβρίου και σε αυτή έλαβαν μέρος στρατιώτες από δύο κράτη μέλη του ΝΑΤΟ και εννέα Εταιρικά κράτη.

Μελλοντικές προκλήσεις

Ο **Λόρδος Robertson** , ο **Πρεσβευτές του ΝΑΤΟ** , ανώτεροι αξιωματούχοι του ΝΑΤΟ, ακαδημαϊκοί και κυβερνητικοί ειδικοί, συναντήθηκαν στο **Βερολίνο**, της Γερμανίας, στις 21 και 22 Οκτωβρίου για να συζητήσουν τις μελλοντικές προκλήσεις για την Συμμαχία στην ετήσια **Διάσκεψη Αναθεώρησης του ΝΑΤΟ** .

Στις 20 Σεπτεμβρίου, ο Ανώτατος Συμμαχικός Διοικητής Ευρώπης (SACEUR), Πτέραρχος **Joseph Ralston**, ενημέρωσε τον **Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο** πάνω στις προετοιμασίες της KFOR και της SFOR για την εξασφάλιση ασφαλείας στις προσεχείς εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο και την Βοσνία.

Ο **Λόρδος Robertson** ανέλυσε τον νέο ρόλο του ΝΑΤΟ στη διαχείριση κρίσεων και την επίτωση του πάνω στην ατζέντα της Συμμαχίας σε σεμινάριο που οργανώθηκε από το **George Marshall Center** στο **Garmisch**, της Γερμανίας, στις 14 Σεπτεμβρίου, πριν ταξίδευσε στο **Αμυντικό Κολέγιο του ΝΑΤΟ** στην **Ρώμη**, της Ιταλίας, για να δώσει την **Διάλεξη Eisenhower** με θέμα **H** σπουδή του Ατλαντικισμού.

Συνεδρίαση οροσήμου

Το **Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο** και η **Προσωρινή Επιπροσή Πολιτικής και Ασφάλειας των ΗΕ** συνεδρίασαν για πρώτη φορά σε επίπεδο πρεσβευτών στις **Βρυξέλλες**, στο Βέλγιο, στις 19 Σεπτεμβρίου για να αποτυμησει τις προσδοτούσις στην **ΕΕ-NATO**, οι οποίες δημιουργήθηκαν για να προσδιορίσουν τις διευθετήσεις για την πρόσβαση της ΕΕ στις συλλογικές δυνάμεις του

NATO και για μόνιμους μηχανισμούς διαβούλευσης μεταξύ των δύο οργανισμών.

Η ενημέρωση του Bildt

Ο **Carl Bildt** , Ειδικός Απεσταλμένος των ΗΕ για τα Βαλκάνια, ενημέρωσε το **Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο** στις 13 Σεπτεμβρίου πάνω στην κατάσταση στα Βαλκάνια.

Πραγματοποιήθηκε η άσκηση **Cooperative Best Effort 2000** στην Cluj-Napoca στην βορειοδυτική Ρουμανία μεταξύ 11 και 22 Σεπτεμβρίου. Σε αυτή συμμετείχαν 400 στρατιώτες από οκτώ κράτη του ΝΑΤΟ και ενένα Εταιρικά κράτη και 800 Ρουμάνοι, και εστιάστηκε πάνω στις επιχειρησιακές πλευρές της υποστήριξης - της ειρήνης.

Ο τότε Πρωθυπουργός της Σλοβενίας **Andrej Bajuk** επισκέφθηκε τον Λόρδο Robertson στο ΝΑΤΟ στις 13 Σεπτεμβρίου.

Δυνάμεις από έξη κράτη του ΝΑΤΟ και οκτώ Εταιρικά κράτη πραγματοποίησαν μια άσκηση υποστήριξης της ειρήνης, την **Cooperative Key 2000** , στην οποία συμμετείχαν αεροσκάφη και ιατρικό προσωπικό, από 4 έως 15 Σεπτεμβρίου στην νοτιοανατολική Ρουμανία.

Το **Slovene Language Training Centre** ορίστηκε επίσημα από το ΝΑΤΟ ως το εβδομό **Κέντρο Επικαιδεύσης ΡΠΡ**. Το κέντρο προσφέρει σειρές μαθημάτων στους συμμετέχοντες από Εταιρικά κράτη που επιθυμούν να μάθουν Αγγλικά.

Οι **Αρχηγοί των Επιπλείων Άμυνας του ΝΑΤΟ** συναντήθηκαν στην Αθήνα, στην Ελλάδα, στις 11 Σεπτεμβρίου και στην **Κωνσταντινούπολη** , στην Τουρκία, στις 15 Σεπτεμβρίου για να συζητήσουν για τα Βαλκάνια και να ανασκοπήσουν τη δομή δυνάμης του ΝΑΤΟ.

Στις 8 Σεπτεμβρίου, ο Αμερικανός Στρατηγός **Michael L. Dodson** ανέλαβε ως Διοικητής της SFOR στην Βοσνία από Αμερικανό Στρατηγό **Ronald Emerson Adams** .

Διοίκηση Ατλαντικού

Ο Αμερικανός Στρατηγός **William F. Keman** διαδέχθηκε τον Αμερικανό Ναύαρχο **Harold W. Gehman Jr** ως **Ανώτατος Συμμαχικός Διοικητής , Ατλαντικού (SACLANT)** στις 5 Σεπτεμβρίου.

Ο **Λόρδος Robertson** έλαβε μέρος σε ένα συμπόσιο που οργανώθηκε στο **Reykjavik** , στην Ισλανδία, στις 6-7 Σεπτεμβρίου από τον **SACLANT** πάνω στο Μέλλον της Βορειο-Ατλαντικής Ασφάλειας - οι Ανερχόμενες Στρατηγικές Προστασίες. Υπογράμμισε στην σημασία του ρόλου του ΝΑΤΟ στο Κοσσυφοπέδιο, των σχέσεων με την Ρωσία, της συνεργασίας με τα Εταιρικά κράτη, της αυξανόμενης συνεργασίας ΕΕ-ΝΑΤΟ και την ανάγκη να ενισχυθούν οι Συμμαχικές αμυντικές δυνατότητες.

Ομιλία για ειδικά θέματα

Σε μια συνεδρίαση του Μόνιμου Μεικτού Συμβουλίου στις 24 Ιουλίου, ο Στρατηγός **Valery Manilov** , Πρώτος Αναπληρωτής Αρχηγός του Γενικού Επιπλεόντος Ενόπλων Δυνάμεων της Ρωσίας ενημέρωσε πάνω στο **στρατιωτικό δόγμα** της Ρωσίας και την Ρωσική άποψη πάνω στην στρατηγική αντιληφτης της Συμμαχίας.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε την **Istambul** στις 28 Ιουλίου, και συναντήθηκε με τον Πρωθυπουργό **Jose Maria Aznar** , τον Υπουργό **Άμυνας Federico Trillo** , και τον Υπουργό **Eugenio Pique** .

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε την **Γαλλία** στις 27 Ιουλίου για να συναντηθεί με τον Γάλλο Πρωθυπουργό **Lionel Jospin** .

Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε στο NATO Update στη διεύθυνση www.nato.int/docu/update/index.htm

Που πάει η Βοσνία;

O Gerald Knaus και ο Marcus Cox εξετάζουν την ειρήνη στην Βοσνία πέντε χρόνια αφ' όπου σίγησαν τα όπλα και αποτιμούν τις προοπτικές για μια αυτο-συντηρούμενη διαδικασία

Τελετή της μπογιαράς: Οι Πρόεδροι Slobodan Milosevic (αριστερά), o Franjo Tuđman (κέντρο) και o Alija Izetbegovic (δεξιά) αποχώρησαν όλοι από την εξουσία από τότε που υπεγράφη η Συμφωνία του Dayton στις 14 Δεκεμβρίου 1995.

Hπέμπτη επετειος της Συμφωνίας του Dayton έρχεται σε κάποια στιγμή γιορτής για την περιοχή των Βάλκανίων. Τα καθεστώτα του Slobodan Milosevic και του Franjo Tuđimana, των εθνικιστικών ηγετών που πολέμησαν για να δημιουργήσουν μια Μεγαλύτερη Σερβία και Κροατία από τα ερείπια της πρώην Γιουγκοσλαβίας, απορρίφθηκαν κατηγορηματικά από τους ίδιους τους λαούς τους, αντικατεστάθησαν από κυβερνήσεις που ελπίζουν να οδηγήσουν τα δύο κράτη πίσω στην Ευρωπαϊκή οικογένεια. Επειδή δεν είναι πια παγιδευμένα μεταξύ αρπακτικών γειτόνων αποφασισμένων να υποκινούν φασαρίες, οι προοπτικές μακροχρόνιας ειρήνης στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία) ποτέ δεν φαινόντουσαν καλύτερες.

Ωστόσο εντός της Βοσνίας, η διάθεση είναι απαισιόδοξη. Μια πρόσφατη σφρυγμομετρηση υπέδειξε ότι το 70 τοις εκατό των νέων ανθρώπων θα εγκατέλειπαν την χώρα, αν τους δινόταν η ευκαριότητα. Αν και οι Βόσνιοι ολοένα και περισσότερο

O Gerald Knaus είναι διευθυντής της Eυρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Στα θερότητας (ESI), ενός κέντρου μελετών με έδρα το Βερολίνο και ομάδα υποστήριξης που εργάζεται για να βοηθήσει στην αποκατάσταση της στηρότητας στην νοιονατολική Ευρώπη. Ο Marcus Cox είναι ανώτερος αναλυτής για την Βοσνία της ESI.

ενδιαφέρονται πιο πολύ με τις δουλειές παρά με τις εθνικές αδικίες, τα κύρια πολιτικά κόρματα συνεχίζουν να αμελούν τις πολλές πιεστικές ανάγκες του πληθυσμού προς οφέλος των στενών και συγνά σοβινιστικών πολιτικών τους προγραμμάτων. Οι εκλογές του Νοεμβρίου 2000, που κάποιοι μέσα στην διεθνή κοινότητα είχαν ελπίσει ότι θα μετατρέπονταν σε μια πάλη μεταξύ των μεταρρυθμιστών-μετριοπαθών και των οπισθοδρομιών-εθνικιστών, αντίθετα μετετράπησαν σε μια ψήφο κατά των αξιωματούχων, όποιες και αν ήταν οι πολιτικές τους απόψεις. Το μετριοπαθές Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SDP) αντικατέστησε το κυβερνών για μεγάλο χρονικό διάστημα Κόμμα της Δημοκρατικής Δράσης στη θέση της σημαντικής πολιτικής δύναμης στις περιοχές της χώρας όπου επικρατούν οι Βόσνιοι Μουσουλμάνοι (Βοσνιακοί). Ωστόσο, στις Σερβο-κρατούμενες περιοχές της χώρας, όπου υπήρχε μια κυβέρνηση υποστηριζόμενη από τους Δυτικούς υπό τον Πρωθυπουργό Milorad Dodik που βρισκόταν στην Εξουσία από το 1998, κατάφερε να ανακάμψει το Σερβικό εθνικιστικό Σερβικό Δημοκρατικό Κόμμα και να κερδίσει τις εκλογές.

μότητα των θεσμών για τους οποίους διεξήχθησαν οι εκλογές; Τί μπορεί να μάθει από την επανειλημμένη αποτυχία της προσπάθειας να ενισχύσει ευνοούμενα πρόσωπα; Και πώς μπορούν οι απαραίτητες μακροχρόνιες, επαυξητικά συνταγματικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις να σταθεροποιήσουν το πολιτικό σύστημα να συνεχίσει, όταν προβάλλει η καθίζηση των δημόσιων εσόδων και μειώνεται η προθυμία της διεθνούς κοινότητας για να εστιάσει στην Βοσνία; Μπορούν οι ευέξαπτες πολιτικές δυνάμεις της Βοσνίας να συνενωθούν εγκαίρως σε ένα υποφερτά αποτελεσματικό κράτος, για να απομακρύνουν την αυξάνουσα οικονομική κρίση και τις προκλήσεις στη ίδια της έννοια του Βοσνιακού κράτους;

Οι δίδυμες προκλήσεις της ανάκαμψης από έναν ολέθριο πόλεμο και της μεταρροπής ενός κομμουνιστικού συστήματος σε αυτό της ελεύθερης αγοράς έχουν αποδειχθεί μέχρι στιγμής ότι είναι υπεράνω της ικανότητας των εύθραυστων θεσμών του κράτους. Παρά τα περισσότερα από 5 δισ δολλάρια της διεθνούς βοήθειας ανοικοδόμησης, το ΑΕΠ της Βοσνίας είναι ακόμη λιγότερο από το μισό του μεγέθους που ήταν πριν από τον πόλεμο. Η ανεργία παραμένει υψηλή και, με μέσους μισθούς πολύ κάτω από τις ανάγκες διαβίωσης μιας οικογένειας, πάνω από το 60 τοις εκατό του πληθυσμού ζει μέσα στη φτώχεια. Οι ξένοι επενδυτές έμειναν μακριά, αποθαρρυμένοι από την αργή πρόδοση στην ιδιωτικοποίηση, το ανίσχυρο, και μια μυριάδα από άχρηστους κανονισμούς. Μερικές κυβερνήσεις, συμπεριλαμβάνοντας αυτή της Δημοκρατίας Srpska, μόλις που μπορούν να φροντίσουν για το εξωτερικό τους χρέος από μήνα σε μήνα.

Οι απόπειρες για να σταματήσει η οικονομική κατρακύλα ματαιώθηκαν από την αδυναμία των δημόσιων θεσμών απέναντι στις πολλές βαθμίδες του κράτους της Βοσνίας. Από την αρχή, η Συμφωνία του Dayton αναγνωρίστηκε ως ένα δύσκολος συμβιβασμός, που δημιουργήσε ύστοιχα κράτος με ελάχιστα επαρκείς κεντρικές λειτουργίες που να αξίζουν κάποια ονομασία, ενώ εξασφάλιζε την αυτονομία των τριών κοινοτήτων μέσα από ένα πολύπλοκο σύστημα εθνικού μοιραίσματος-έξουσίας. Οι κρατικές λειτουργίες είναι διασκορπισμένες ανάμεσα στις δύο οντότητες, δέκα ομοσπονδιακά καντόνια, 149 δήμους και την διεθνώς διοικούμενη περιοχή του Brcko. Οι περισσότερες από αυτές τις βαθμίδες του κράτους είναι νέες δημιουργίες, και πάσχουν από έντονη έλλειψη δημοσίων υπαλλήλων και ικανών εκτελεστικών οργάνων. Το συνολικό οικοδόμημα είναι τόσο περίπλοκο και αναποτελεσματικό που, πάρα πολύ συχνά, κανείς δεν αναλαμβάνει την ευθύνη να αντιμετωπίσει τα πιεστικά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα.

Επειδή τα θεμελιώδη όργανα είναι αδύναμα, η πραγματική έξουσία ασκείται πύσω από κλειστές πόρτες, μακριά από τον δημόσιο έλεγχο ή την δημοκρατική διαδικασία. Η πιο κατάφωρη περίπτωση παραλληλης έξουσίας είναι το Βοσνιακό Κροατικό παρα-κράτος της Herzeg-Bosna, που, αν και διαλύθηκε επίσημα το 1994, συνεχίζει να ασκεί de facto έλεγχο πάνω στους Κροατικούς θεσμούς και στα δημόσια οικονομικά. Τον Νοέμβριο του 2000, η Συνέλευση του Λαού της Κροατίας, ένα όργανο χωρίς καμία συνταγματική υπόσταση, ξήτησε δημοψήφισμα πάνω στο καθεστώς του Κροατικού λαού, με την απειλή να ανακηρύξει εαυτή ως μια παράλληλη κυβέρνηση αν οι απαιτήσεις της απορρίπτονταν από την διεθνή κοινότητα. Στην Ομοσπονδία της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης, ονομαστικά πολυεθνικοί θεσμοί είναι πράγματι χωρισμένοι στα Βοσνιακά και Κροατικά στοιχεία, με ελάχιστη μεταξύ τους επικοινωνία. Σε κρατικό επίπεδο, οι εκλεγέντες αντιπρόσωποι

συχνά εργάζονται απλά για να εμποδίσουν το κράτος από του να γίνει ένας αποτελεσματικός πολιτικός παίκτης.

Όσο καιρό οι βασικές διοικητικές δομές είναι αναποτελεσματικές, οι εκλογές δεν μπορούν να κάνουν πολλά για να αναδειχθεί μια αξιόπιστη κυβέρνηση. Τα τελευταία πέντε χρόνια η διεθνής κοινότητα διοργάνωσε έξη γύρους ψηφοφοριών, σαν να ζήλει συνεχώς τα ζάρια ελπίζοντας να προκύψει ένα καλύτερο αποτέλεσμα. Η αναζήτηση της για τους αποκαλούμενους «μετριοπαθείς» υπήρξε αποθαρρυντική, και οι διεθνώς ευνοούμενοι υποψήφιοι όπως ο Πρωθυπουργός της Δημοκρατίας Srpska Milorad Dodik απεδείχθησαν απογοητευτικοί όταν βρισκόντουσαν στην έξουσία. Μεταξύ των Βοσνίων Μουσουλμάνων το πολυεθνικό SDP του Zlatko Lagumdzija γίνεται ολόενα και περισσότερο πιο δημοφιλές. Ωστόσο με την εκλεκτορική του βάση να είναι κυρίως σε επίπεδο δήμων και καντονίων και εξαρτώμενο πάνω από ένα εξαιρετικά αδύνατο και διαλυμένο διοικητικό μηχανισμό, το SDP είναι σε αδύναμη θέση για να επιφέρει ουσιώδεις μεταρρυθμίσεις σε μικρό χρονικό διάστημα. Στις περιοχές που κυριαρχούν οι Σέρβοι και οι Κροάτες, παρά την εκτεταμένη απογοήτευση με την πολιτική διαδικασία, οι εκλογές συνεχίζουν να επαναφέρουν στην έξουσία τα εθνικιστικά κόμματα της εποχής του πολέμου.

Καθώς η διεθνής προσοχή στην νοτιοανατολική Ευρώπη στρέφεται προς την κατεύθυνση των πολυ-επιπεδικών προβλημάτων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, κάποιοι βλέπουν την διεθνή αποστολή στην Βοσνία όπως την έβλεπαν το 1996, ως ένα αγώνα ενάντια στον χρόνο. Η Βοσνία δεν είναι ακόμη μια αυτο-συντηρούμενη δομή, και οι επιπτώσεις από μια πρόωρη απόσυρση μπορεί να είναι καταστροφικές, όχι μόνο για την Βοσνία αλλά για ολόκληρη την περιοχή. Ωστόσο, είναι επίσης φανερό ότι η διεθνής βοήθεια δεν μπορεί να συνεχίζει να καλύπτει την αδυναμία του Βοσνιακού κράτους χωρίς μια πιο ξεκάθαρη προοπτική πάνω στο πως το κράτος αυτό και οι θεσμοί του θα μπορέσουν να καταστούν βιώσιμοι.

Η διεθνής αποστολή, απογοητευμένη από την αναποτελεσματική απόδοση των εθνικών θεσμών, έγινε πιο δυναμική, σε τέτοιο σημείο που το Γραφείο του Υψηλού Αντιπροσώπου (OHR) και ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (OAΣΕ) έγιναν οι κεντρικοί πυλώνες της συνταγματικής τάξης. Μη μπορώντας να απαγκυστρωθεί χωρίς να διακινδυνεύει την κατάρρευση του κράτους, και ακόμη αδυνατώντας να μεταβιβάσει τις ευθύνες στις εθνικές αρχές, η διεθνής αποστολή έχει βρεθεί να παίζει ένα ρόλο που δεν την ήθελε ποτέ της.

Στην πρώτη φάση της ειρηνευτικής διαδικασίας, τα καθήκοντα της διεθνούς αποστολής είχαν διαμορφωθεί σύμφωνα με τις παραδοσιακές ιδέες της διατήρησης της ειρήνης των Ηνωμένων Εθνών, υποστηριζόμενα από μια ασυνήθιστα ισχυρή στρατιωτική δύναμη. Η Συμφωνία του Dayton περιείχε ένα λεπτομερές ημερολόγιο στρατιωτικών υποχρεώσεων, και με ένα στράτευμα 60.000 ανδρών στη διάθεση της, η ΝΑΤΟϊκή Δύναμη Υλοποίησης (IFOR) διασφάλισε ότι ακολουθήθηκαν κατά γράμμα. Οι διεθνείς δυνάμεις αναπτύχθηκαν τάχιστα κατά μήκος των γραμμών κατάπαυσης του πυρός, διαχώρισαν φυσικά τους στρατούς, τοποθέτησαν τον εξοπλισμό σε στρατιωτικές βάσεις, και αποστράτευσαν προσωπικό για να φθάσουν οι δυνάμεις στα επίπεδα της εποχής της ειρήνης. Η εμπεριστατωμένη εξισορρόπηση των συμφωνιών των δυνάμεων και η στενή επίβλεψη από την IFOR των στρατιωτικών κινήσεων μείωσαν τα διλήμματα ασφαλείας μεταξύ των εμπλεκομένων

μερών. Το πρόγραμμα Εξάσκησης και Εξοπλισμού, που πραγματοποιήθηκε από Αμερικανούς αναδόχους εκτός δικαιοδοσίας του NATO, οικοδόμησε τις ένοπλες δυνάμεις της Ομοσπονδίας για να δημιουργήσει μια ισορροπία δυνάμεων μεταξύ των πρώην αντιμαχόμενων πλευρών. Η Διεθνής Αστυνομική Δύναμη πραγματοποίησε παρόμοια μείωση και εξισορρόπηση στις αστυνομικές δυνάμεις.

Η διεθνής κοινότητα προχώρησε στην ανοικοδόμηση της κατεστραμμένης από τον πόλεμο χώρα με εντυπωσιακή δραστηριότητα. Με το που τελείωσε ο Βοσνιακός Πόλεμος, πάνω από 2.000 χιλιόμετρα δρόμων, 70 γέφυρες, το μισό του ηλεκτρικού δικτύου και πάνω από το ένα τρίτο των κατοικιών είχαν καταστραφεί. Μπροστά στις τεράστιες δυσκολίες της διοικητικής μέριμνας, η Διεθνής Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντόνισαν ένα πρόγραμμα ανοικοδόμησης ύψους 5,1 δισεκατομμυρίου δολαρίων. Μέχρι το 1999, πάνω από το ένα τρίτο των κατοικιών επισκευάστηκε, και η περισσότερη αστική υποδομή αποκαταστάθηκε στα προ του πολέμου επίπεδα, από τις τηλεφωνικές γραμμές, και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και την ύδρευση μέχρι τον αριθμό των δημοτικών σχολείων ανά μαθητή.

Όχι ειρήνη χωρίς δικαιοσύνη

Μετά από μια δυσοίωνη αρχή, το Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου για την πρώην Γιουγκοσλαβία (το Δικαστήριο) προχώρησε. Όλο και περισσότερο, ο θεσμός θεωρείται τόσο μέσα όσο και έξω από την πρώην Γιουγκοσλαβία ως ζωτικό για την αποκατάσταση της σταθερότητας στην περιοχή και για την ανοικοδόμηση της εμπιστούνης μεταξύ των κοινοτήτων. Επιπλέον, καθώς δικάζονται περισσότερα και με υψηλότερο-προφίλ άτομα, αναπτύσσει σταδιακά ένα σώμα νομολογίας, το οποίο θα είναι σημαντικό για τους μελλοντικούς νόμους για τον πόλεμο.

Ιδρύθηκε με το Ψήφισμα 827 του Μαΐου 1993 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και το Δικαστήριο έχει την εντολή να διώξει δικαστικά και να δικάσει τα άτομα που ευθύνονται για σοβαρές παραβιάσεις των διεθνών ανθρωπιστικών νόμων -σοβαρές παραβάσεις των Συμβάσεων της Γενεύης του 1949, παραβιάσεις των νόμων ή των εθίμων του πολέμου, γενοκτονία και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας- που διαπράχθηκαν πάνω στο έδαφος της πρώην Γιουγκοσλαβίας από το 1991 και μετά. Μέχρι τον Νοέμβριο του 2000, 39 κατηγορούμενοι είτε δικάζονταν είτε περιμέναν να δικαστούν, ή είχαν ήδη δικαστεί και βρεθεί ένοχοι. Άλλοι 25 ύποπτοι για εγκλήματα πολέμου,

συμπεριλαμβανομένου του Radovan Karadzic, του Ratko Mladic και του Slobodan Milošević παρέμειναν ελεύθεροι.

Στα πρώτα του χρόνια το Δικαστήριο αντιμετώπισε μια σειρά από προβλήματα φαινομενικά ανυπέρβλητα. Αυτά περιλάμβαναν την περιορισμένη χρηματοδότηση, την εχθρότητα των τοπικών αρχών, και την έλλειψη υπόπτων υπό κράτηση, και την χλιαρή-έντονη υποστήριξη μεταξύ των σημαντικών μελών της διεθνούς κοινότητας. Πράγματι, ένα χρόνο μετά τον πόλεμο της Βοσνίας, δεν κλήθηκαν αντιπρόσωποι του Δικαστηρίου στην συνάντηση του Συμβουλίου Υλοποίησης της Ειρήνης τον Δεκέμβριο του 1996 στο Λονδίνο, την δια-κυβερνητική αρχή που επιβλέπει την υλοποίηση την διαδικασία ειρήνευσης. Παρά την έλλειψη επισήμου πρόσωπλησης, ο τότε δημόσιος κατήγορος Notio-Αφρικανός Richard Goldstone, απεφάσισε να συμμετάσχει σε αυτή την συνάντηση, στην οποία έγινε ανασκόπηση των πρώτων 12 μηνών υλοποίησης της ειρήνης. Λίγο αργότερα, η δική του επιμονή και αυτή των άλλων αξιωματούχων του Δικαστηρίου άρχισε να αποφέρει αποτελέσματα.

Οι τύχες του Δικαστηρίου άλλαξαν στις 10 Ιουλίου 1997, όταν στη διάρκεια

Σε αυτά τα πρακτικά καθήκοντα ήταν που η διεθνής αποστολή απήλαυσε την μεγαλύτερη της επιτυχία. Η πολιτική της αιτάντα ήταν πιο μετριοπαθής, περιοριστήκε στην οργάνωση εκλογών στο μικρότερο δυνατό πλαίσιο-χρόνου. Οι εκλογές εθεωρούντο ως το κλειδί για να απομακρυνθούν οι εξτρεμιστές από το πολιτικό τοπίο και οι προάγγελοι μιας νέας εποχής φιλελεύθερης δημοκρατίας. Επίσης ήταν ένα απαραίτητο πρώτο βήμα για να συνεδριάσουν οι θεσμοί του νέου κράτους. Όπως αποκαλύφθηκε, οι εθνικιστές ηγέτες της εποχής του πολέμου επέστρεψαν στην εξουσία σε διαδοχικούς γύρους εκλογών, ενισχύθηκαν και νομιμοποιήθηκαν με τις νέες συνταγματικές εντολές τους, αφήνοντας την διεθνή κοινότητα χωρίς εναλλακτική λύση από του να εκτελέσει την αποστολή της σε σύμπραξη με τους ίδιους ανθρώπους που διώξει ποινικώς στον πόλεμο.

Όσο καιρό η διεθνής κοινότητα δαπανούσε τα χρήματα της απλόχερα για την ανοικοδόμηση της χώρας, η ειρηνευτική αποστολή συνέντησε μικρή αντίσταση. Ωστόσο, όταν ολοκληρώθηκε το άμεσο στρατιωτικό και ανθρωπιστικό επιβεβλημένο έργο και η προσοχή στράφηκε στη δημιουργία ενός βιώσιμου κρά-

μιας παράτολμης επιχείρησης, Βρετανοί μέλη της ειρηνευτικής δύναμης συνέλαβαν έναν από τους υπόπτους για εγκλήματα πολέμου, τον Milan Kovacevic, και σκότωσαν έναν άλλο, τον Šime Drljaca. Ο Kovacevic και, ειδικά, ο Drljaca, ήταν και οι δύο μεγάλα ψάρια και η απομάκρυνσή τους έσπασε τον κύκλο της αισθοδοσίας που χαρακτήριζε τους πολέμους της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας. Η ξαφνική βίαιη αντίδραση την οποία φοβόντουσαν δεν πραγματοποιήθηκε και στην πορεία ακολούθησαν και άλλες συλλήψεις. Σήμερα τα στρατεύματα της Δύναμης Υλοποίησης έχουν συλλάβει 19 κατηγορούμενους, και άλλοι τρεις ύποπτοι για εγκλήματα πολέμου είτε σκοτώθηκαν αντιστεκόμενοι στην σύλληψή τους είτε προτίμησαν να αυτοκτονήσουν από το να συλληφθούν.

Ακόμη πριν από την 10 Ιουλίου 1997, αρκετοί κατηγορούμενοι ήταν ήδη υπό προσωρινή κράτηση στο Δικαστήριο. Τα άτομα αυτά είτε είχαν συλληφθεί στο εξωτερικό, είτε παραδόθηκαν εθελοντικά ή, σε μια περίπτωση τον Ιούνιο του 1997, συνελήφθησαν στην δικαιοδοσία της Μεταβατικής Διοίκησης των Ηνωμένων Εθνών στην Ανατολική Σλαβονία στην Κροατία. Η πρώτη δίκη εγκλημάτων πολέμου ήταν εκείνη του Dusko Tadic, ενός Βόσνιου Σέρβου, ο οποίος συνελήφθη τον Φεβρουάριο του 1994 στο Μόναχο, στην Γερμανία. Μετά από μια δίκη 79 ημερών και έφεση, καταδικάστηκε σε φυλάκιση 20

τους, η διεθνής κοινότητα ήρθε πρόσωπο με πρόσωπο με έντονη πολιτική αντίσταση.

Η μετά τον-πόλεμο Βοσνία χωρίστηκε επιτυχώς σε τρεις εδαφικές ζώνες, που συνόρευαν με τις γραμμές κατάπαυσης του πυρός. Η κάθε μία απολέμβανε λειτουργική ανεξαρτησία σε πολιτικούς και οικονομικούς δρους, και διοικείτο από ξεχωριστή διοίκηση κάτω από τον έλεγχο ενός από τους τρεις στρατούς. Όπως σε κάθε διαιωνιζόμενη σύγκρουση, αυτές οι ημιανεξάρτητες-πολιτείες ανέπτυξαν δομές δύναμης με κεκτημένα δικαιώματα στις ανωμαλίες του περιβάλλοντος της εποχής του πολέμου, που έγιναν ισχυρά ανθεκτικές στην αλλαγή. Στοιχεία σε αυτά τα καθεστώτα είχαν στενούς δεσμούς με το λαθρεμπόριο και το οργανωμένο έγκλημα, αποφέροντας πλούτη και δύναμη απομικά σε πολιτικούς ηγέτες. Ο συνδυασμός της απειλής βίας και της υπόσχεσης ανταμοιβών -τυπικά της ανακατανομής των λάφυρων του πολέμου, και της κατανομής της εργασίας στον δημόσιο τομέα- τους επέτρεψε να μονοπωλήσουν την πολιτική εξουσία μέσα στην ίδια τους την εθνική ομάδα. Με την παράδοση του παλαιού Γιουγκοσλαβικού Κομμουνιστικού Κόμματος, τα εθνικιστικά κόμματα χρησιμοποίησαν

τα δίκτυα της ευνοιοχρατίας για να διατηρήσουν τους δημόσιους θεσμούς υποτελείς στην θέλησή τους.

Αυτές οι δομές δύναμης της εποχής του πολέμου διαφέντευαν την πολιτική ζωή στην μεταπόλεμη Βοσνία. Αυτό που φάνηκε στους ξένους να είναι ατίθασο εθνικό μίσος συχνά αποδείχθηκε να είναι ωμή, ιδιοτελής πολιτική παραπλάνηση. Η πολιτική είλιτ χρησιμοποίησε την εθνικιστική ριτορεία ως ένα εργαλείο για να ελέγχει τον δικό της πληθυσμό, παίζοντας πάνω στους ομαδικούς φόβους προκειμένου να «σκληρύνει» τα όρια μεταξύ των εθνικών ομάδων. Σχεδόν κάθε διεθνής αντιεμπεινικός στόχος που ήταν πέρα από την διανομή βοήθειας, όπως η προώθηση της επιστροφής των προσφύγων ή η δημιουργία ενός κοινού οικονομικού χώρου, αποτελούσε μια απειλή στις εθνικιστικές δομές εξουσίας και συναντούσε μεγάλη αντίσταση. Ευρισκομένη σε οδιέζοδο στα περισσότερα μέτωπα, η διεθνής αποστολή απλά έκτισε πάνω στο τι θα μπορούσε να επιτύχει σε ένα τέτοιο περιβάλλον, δηλαδή στην φυσική ανοικοδόμηση. Αναπόφευκτα, η διανομή τεράστιων ποσών βοήθειας για ανοικοδόμηση με ελαχίστη πολιτική ή θεσμική μεταρρύθμιση βοήθησε απλά στην ενίσχυση ακόμη περισσότερο των εθνικιστικών δομών δύναμης.

ετών. Οκτώ κατηγορούμενοι απεβίωσαν, οι δύο εξ αυτών ενώ βρισκόντουσαν υπό κράτηση. Οι κατηγορίες εναντίον 18 κατηγορουμένων, εκ των οποίων οι τρεις εξ αυτών ήταν υπό κράτηση, έπεσαν. Δύο κατηγορούμενοι αθωώθηκαν μετά από δίκη.

Πολλοί στην διεθνή κοινότητα φοβότουσαν ότι το ζήτημα των εγκλημάτων πολέμου και της δικαιοσύνης θα δυσκόλευε τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις και θα αποτελούσε εμπόδιο στο δρόμο για μια λύση με διάρκεια. Το Δικαστήριο εγκαθιδρύθηκε μετά από την δημοσίευση μιας έκθεσης 3.300 σελίδων από μια επιτροπή πέντε ειδικών νομικών υπό τον Cherif Bassiouni, καθηγητή της νομικής στο Πανεπιστήμιο De Paul του Σικάγο, που εξέταζε αναφορές εθνικών εκκαθαρίσεων. Η επιτροπή δημιουργήθηκε στις αρχές της Διάσκεψης του Λονδίνου του Αυγούστου του 1992, και ιδρύθηκε ως αντίδρασης στις αποκαλύψεις των μέσων ενημέρωσης για την ύπαρξη στρατοπέδων συγκέντρωσης που χρησιμοποιούσαν οι Σέρβοι. Το έργο της Επιτροπής Bassiouni χρηματοδοτήθηκε κυρίως από δωρεές του Ιδρύματος Soros, φιλανθρωπικού ταμείου που δημιουργήθηκε από τον διεθνή επενδυτή και φιλάνθρωπο, George Soros.

Η κυβέρνηση της Ολλανδίας χορήγησε στο Δικαστήριο το αρχηγείο του στην Χάγη, το οποίο δεν είναι πλέον αρκετά μεγάλο για να στεγάσει τα 1.000 άτομα του σημερινού προσωπικού. Ο προϋπολογισμός του Δικαστηρίου, ο οποίος

Καταζητούνται: 25 ύποπτοι για εγκλήματα πολέμου παραμένουν ελεύθεροι

αυξήθηκε από τα \$276.000 του 1993 στα σχεδόν \$100 εκατομμύρια, πληρώνεται από τα Ηνωμένα Έθνη. Μερικές δραστηριότητες -όπως το πρόγραμμα εκταφών στην Srebrenica, περιοχή των μεγαλύτερων, μεμονωμένων σφαγών του Βοσνιακού Πολέμου, και μια ανοικτή

εκστρατεία, που εξηγεί το έργο του Δικαστηρίου εντός της περιοχής- χρηματοδοτούνται εξωτερικά. Επιπρόσθετα, ως επακόλουθο της εκστρατείας στο Κοσσυφοπέδιο, 11 κράτη απέστειλαν εγκληματολογικές ομάδες για να βοηθήσουν το Δικαστήριο στις έρευνές του.

Ήταν η συνεχής παρουσία των παράλληλων αυτών συστημάτων που εμπόδισαν την εγκαθίδρυση ενός Βοσνιακού κράτους. Η πραγματική εξουσία ασκείτο πίσω από κλειστές πόρτες. Τα εθνικιστικά κόμματα δεν είχαν κάιντρο για να επιτρέψουν τον έλεγχο πάνω στις υποθέσεις τους από τους νέους θεσμούς, τους οποίους δεν ήταν σύγουρο ότι τους ήλεγχαν. Με την απλή τακτική της άρνησης συμμετοχής, διασφάλιζαν ότι οι κρατικοί θεσμοί παρέμεναν κάτι παραπάνω από θέατρα των εθνικιστών πολιτικών.

Πέντε χρόνια μετά, οι εθνικιστικές δομές εξουσίας κατακερματίζονται, διαβρωμένες από την πολεμική-ανησυχία του πληθυσμού, και την αναπόφευκτη επιστροφή της ομάδοτητας στην περιοχή. Στην Δημοκρατία Srpska, το καθεστώς Karadžić άρχισε να καταρρέει από την εποχή της Συμφωνίας του Dayton, και τον διαχωρισμό που επακολούθησε μεταξύ του Πάλε και του Βελιγραδίου. Οι ιδιωτικές δυνάμεις ασφαλείας πάνω στις οποίες στηρίζοταν το άκρως ληστρικό καθεστώς του Karadžić ήταν εξαιρετικά δαπανηρές για να διατηρηθούν. Μερικές διεθνείς επιχειρήσεις με σωστούς-στόχους προκειμένου να διασπάσουν τα λαθρεμπορικά του δίκτυα, μαζί με μία συντονισμένη πολιτική εκπροσωπεία για να αναγκαστεί να εγκαταλείψει την εξουσία, έπασαν το γάντζωμα του πάνω στην εξουσία.

Το Κροατικό παρα-κράτος της Herzeg-Bosna διήρκεσε περισσότερο, αλλά τώρα υποφέρει βαρέως από την απώλεια εσόδων από την Κροατία μετά την ήπτα της Κροατικής Δημο-

κρατικής Ένωσης (Hrvatska demokratska zajednica ή HDZ) του αποθανόντος Προέδρου Tuđman στις εκλογές που έγιναν στις αρχές του 2000. Με τις εξωτερικές επιχορηγήσεις να στεγνώνουν, οι παράλληλες δομές ολοένα και περισσότερο αδυνατούν να προσφέρουν βασικές δημόσιες υπηρεσίες, έμειναν μόνον οι δωροδοκίες πάνω στις οποίες εξαρτάται η εξουσία τους. Ως αποτέλεσμα αυτού είναι να εμφανίζονται διαχωρισμοί στον πολιτικό μηχανισμό. Μερικές από τις ανώτερες προσωπικότητες του Βοσνιακού HDZ τώρα επαν-ευθυγραμμίζουν ειντούς προς την κατεύθυνση του κράτους και της διεθνούς κοινότητας, σε αναζήτηση μιας πιο αξιόπιστης πηγής εσόδων. Από την άλλη πλευρά, το κόμμα υπό την ηγεσία του Ante Jelavić επέλεξε το μονοπάτι της πλήρους σύγκρουσης με την διεθνή κοινότητα και απειλεί να αποσυρθεί από όλους τους θεσμούς.

Καθώς η διαδικασία της εξασθένησης δημιουργεί πραγματικές ευκαιρίες για πρόοδο, είναι επίσης μια ριψοκινδυνή εποχή για την διαδικασία της ειρήνευσης. Τα εθνικιστικά κόμματα παραμένουν αρκετά ισχυρά ώστε να διασφαλίσουν ότι υπάρχει συνεχής κυβερνητική κρίση σε όλα τα επίπεδα του Βοσνιακού κράτους. Καθώς καταρρέουν τα παλαιά συστήματα, οι έννομες θεσμικές δομές απλά δεν είναι έτοιμες να αναλάβουν. Και οι δύο οντότητες έχουν χαριτικά δημόσια οικονομικά, χρεοκοπημένα τα ταμεία συντάξεων, εξογκωμένους και ανεπαρκείς δημόσιους τομείς, ανεξέλεγκτη δημόσια διαφθορά και ούτε τα προσόντα ούτε, απ' ότι φαίνεται, την πολιτική θέληση

να προχωρήσουν στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις που η χώρα χρειάζεται τόσο δραματικά.

Ως αποτέλεσμα, καθώς οι μέρες των μονολιθικών εθνικιστικών κομμάτων μπορεί να είναι μετρημένες, αντικαθίστανται όχι από φιλελεύθερη δημοκρατία, αλλά από αυξανόμενο φραξιονισμό και θεσμικό εκφυλισμό. Μια νέα κυβέρνηση, ειλικρινής ωστόσο στις προθέσεις της για μεταρρύθμιση, θα αντιμετωπίσει μια επίπονη μάχη απέναντι σε αυτό το σκηνικό των αδύναμων θεσμών, της έλλειψης πόρων και της αντίδρασης από πολλές περιοχές. Αμέσως μόλις οι αλλαγές στην Κροατία και την Βοσνία κάνουν τους κινδύνους μιας αναζωογονημένης σύρραξης να φαίνονται απομακρυσμένοι, ο κίνδυνος στην Βοσνία είναι ότι το ιστορικά ασθενές κράτος θα καταρρεύσει κάτω από το βάρος μιας αυξανόμενης οικονομικής και πολιτικής κρίσης.

Για την ανατροπή της συνεχούς υποκρισίας των Βόσνιων πολιτικών, η διεθνής κοινότητας οικειοποιήθηκε μια ομάδα από τολμηρές νέες εξουσίες. Από τον αδύναμο συντονιστικό ρόλο που προβλεπόταν στην Συμφωνία του Dayton, ο Υψηλός Αντιπρόσωπος αναβαθμίστηκε σε κεντρική νομοθετική δύναμη. Τον Δεκέμβριο του 1997, το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης, η δια-κυβερνητική εξουσία που επιβλέπει την αποστολή, εξουσιοδότησε τον Υψηλό Αντιπρόσωπο να επιβάλλει νόμους και να απολύσει αξιωματούχους του δημοσίου που παρεμποδίζουν την διαδικασία ειρήνευσης.

Οι εξουσίες του Υψηλού Αντιπροσώπου απεδείχθησαν εξαιρετικά χρήσιμες για την παράκαμψη των ευρισκομένων σε αδιέξodo κρατικών θεσμών. Μόνον με αυτές τις εξουσίες έγινε εφικτή η πρόοδος σε τομείς όπως η απόσπαση του ελέγχου των δημόσιων εκπομπών από τα εθνικιστικά κόμματα, η παρουσίαση κοινού νομίσματος, ή η επιστροφή των κατοικιών και των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας σε ανθρώπους που υπέστησαν τις εθνικές εκκαθαρίσεις στη διάρκεια του πολέμου. Αν και αρχικά ήταν αντιφατικό, η επιβολή νόμων από τον Υψηλό Αντιπρόσωπο έγινε ρουτίνα, προσελκύοντας μικρή αντίδραση από το Βοσνιακό κοινό ή τις πολιτικές ελίτ. Ωστόσο, εγείρονται αρκετά ερωτηματικά σχετικά τόσο με την υλοποίηση των συγκεκριμένων νόμων όσο και με την ανάπτυξη του συνταγματικού συστήματος.

Οι διοικητικοί περιορισμοί όπως και αυτοί στους πόρους είναι το ίδιο πρόβλημα τόσο για τους νόμους που επιβάλλονται όσο και για τους νόμους που υιοθετούνται τακτικά. Για παράδειγμα, είναι αδύνατο να διατάξεις θεσμικά λειτουργούσες Βοσνιακές τελωνειακές υπηρεσίες ή το δικαστικό σώμα να λειτουργήσουν, και τα διεθνή προγράμματα στους τομείς αυτούς έδειξαν την ανάγκη για εντατικές στρατηγικές για την μετά την επιβολή υλοποίηση. Οι επιτυχίες στον τομέα της νομοθεσίας περί ιδιοκτησίας που επεβλήθη από το Γραφείο του Υψηλού Αντιπροσώπου είναι το αποτέλεσμα μιας μεγάλης διοικητικής προσπάθειας για να διασφαλιστεί ότι τα δημοτικά γραφεία στέγασης εφαρμόζουν με ακρίβεια τους νέους νόμους. Στην υπό διεθνή διοίκηση περιοχή του Brcko, το κύριο εμπόδιο σε μια μεγάλη διεθνή βοήθεια δεν είναι πια η εθνικιστική αντιπολίτευση αλλά η επικίνδυνη έλλειψη πόρων που θα κρατήσουν ζωντανό μια περίπλοκη θεσμική δομή.

Γενικά, η επιβολή δημοσιογραφίες είναι ακόμη μεγαλύτερο «έλλειμμα υλοποίησης», το οποίο μεσοπρόθεσμα περισσότερο υποσκάπτει παρά ενισχύει την εμπιστοσύνη προς το δικαστικό σύστημα. Επίσης υπάρχει ένας διαρκής πειρασμός τόσο για τους ξένους όσο και για τις Βοσνιακές πολιτικές δυνάμεις να

ασκήσουν παρασκηνιακή επιρροή στον Υψηλό Αντιπρόσωπο για να εφαρμόσει κάποιον νόμο προκειμένου να λύσει ένα συγκεκριμένο βραχυπρόθεσμο πρόβλημα ή για να βοηθήσει ένα δεδομένο πολιτικό ευνοούμενο. Ωστόσο, αυτό αντί να ενδυναμώνει την εμπιστοσύνη προς τους νέους θεσμούς διακινδυνεύει να τους υποσκάψει τελείως, αντικαθιστώντας την αυθαρεσία των προηγουμένων καθεστώτων με αυτήν της διεθνούς κοινότητας.

Η εποπτεία χώρας είναι ένα νέο όπλο στο οπλοστάσιο των διεθνών παρεμβάσεων, και η Βοσνία είναι η πρώτη αρένα της. Τελικά, μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη μόνον αν έχει ως αποτέλεσμα τη δημοσιογραφία ενός αποτελεσματικού κράτους καθιστώντας την εποπτεία αυτή καθ' εαυτή περιττή. Τώρα, το έργο της διεθνούς αποστολής είναι αρχιτεκτονικό, δημοσιογράντας δομές που θα συνεχίσουν να παραμένουν και μετά από την απόσυρση των εξωτερικών στρατιγμάτων.

Αλλά δεν υπάρχει μαγεία στις εξουσίες του Υψηλού Αντιπροσώπου. Δεν μπορεί απλά να διατάξει να υπάρξει ένα αποτελεσματικό κράτος. Μερικές από τις διεθνείς υπηρεσίες στην Βοσνία έχουν τεράστια εμπειρία στις λεπτομέρειες οικοδόμησης ενός θεσμού, πράγμα που απαιτεί λεπτομερειακή ανά τομέα εμπειρία. Οι απομικές υπηρεσίες έχουν μια τάση απλά να εργάζονται με τα καθήκοντα διατήρησης της ειρήνης με τα οποία είναι εξοικειωμένες. Το ερώτημα είναι κατά πόσο η διεθνής αποστολή σε αυτό το στάδιο μπορεί να αλλάξει με επιτυχία τακτική.

Κάποιες από τις πρωτοβουλίες οικοδόμησης-θεσμών είχαν εντυπωσιακά αποτελέσματα. Δημοσιογρήθηκε μια Κεντρική Τράπεζα με διεθνή διοικητή, η οποία το 1998 με επιτυχία παρουσίασε ένα νέο νόμισμα. Ένα εντατικό και μακροχρόνιο πρόγραμμα του Γραφείου Τελωνείων και Δημοσιονομικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέδωσε εντυπωσιακά αποτελέσματα. Η Επιτροπή Ανεξάρτητων Μέσων, μια νέα αρχή παροχής αδειών εκπομπής, βοήθησε στην προώθηση της ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης. Σε δημοτικό επίπεδο, οι προσπάθειες για την δημοσιογραφία τοπικών διοικητικών ικανών να ενισχύσουν τους νόμους της ιδιοκτησίας σταδιακά έχουν αποτελέσματα. Οι κάθε μία από αυτές απαιτούσε ένα σαφές στρατηγικό όραμα ως προς το πως θα κάνουν τις διαφορετικές μορφές της διεθνούς επιρροής να εφαρμοστούν πάνω σε ένα περιπλοκό πρόβλημα.

Τώρα η διεθνής κοινότητα πρέπει να αναλογιστεί τις απαιτούμενες δομές για να ολοκληρώσει το πρόγραμμα της οικοδόμησης-κράτους. Τον Μάιο του 2000, το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης παρουσίασε έναν κατάλογο κεντρικών θεσμών που θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα. Αυτές συμπεριλαμβάνουν κεντρικούς ωριμιστές στις βιομηχανίες δικτύων όπως είναι οι τηλεπικονωνίες, η ενέργεια και οι μεταφορές, μια ανεξάρτητη και επαγγελματική δημόσια υπηρεσία, και εγγυημένες πηγές προσόδων για το κράτος. Για να ανταποκριθεί σε αυτή την πρόσκληση, η διεθνής αποστολή θα πρέπει να προχωρήσει πέρα από τον μάχη με τα υπολείμματα των καθεστώτων της εποχής του πολέμου και να αρχίσει την οικοδόμηση θεσμών για να επιβλέψει μια διαδικασία συνταγματικής εξέλιξης που έχει ως σκοπό στην δημοσιογραφία ενός λειτουργούντος κράτους το οποίο θα θεωρείται ως νόμιμο από το Βοσνιακό κοινό. ■

 Έγγραφα αναλύσεων της ESI πάνω στην νοτιοανατολική Ευρώπη μπορούν να βρεθούν στο Internet στη διεύθυνση: www.esiweb.org.

Αναζητώντας λύσεις ασφαλείας

O David Lightburn αξιολογεί το στρατιωτικό τοπίο της Βοσνίας και αναλύει τα διεθνή προγράμματα που έχουν ως στόχο την οικοδόμηση μακροχρόνιας ασφάλειας

Ο ταν σίγησαν τα όπλα και τον Δεκέμβριο του 1995 αναπύχθηκαν οι δυνάμεις διατήρησης της ειρήνης του NATO στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία), ο πόλεμος είχε τελειώσει, αλλά η ειρήνη παρέμενε εύθραυστη. Η Βοσνία είχε διαμορφωθεί σε εχθρικά στρατιωτικά στρατόπεδα. Οι σχέσεις μεταξύ των αντιπάλων εθνικών ενόπλων δυνάμεων ήσαν ανταγωνιστικές, και απαιτείτο ξένη στρατιωτική παρουσία για να αποφευχθεί η αναζωπύρωση των συγκρούσεων. Η Συμφωνία του Dayton περιείχε ένα λεπτομερές ημερολόγιο στρατιωτικών υποχρεώσεων, με το οποίο έπρεπε να συμμορφωθεί η κάθε μία πλευρά από τους πρώην αντιπάλους στο ριγκ-του πολέμου, όμως το έργο του να γίνει η συμφωνία αυτή κάπιτε περισσότερο από μια απλή κατάπτωση-πυρός απαιτούσε περισσότερα πράγματα από έναν απλό διαχωρισμό και έλεγχο των διαφόρων ενόπλων δυνάμεων της Βοσνίας. Για να οικοδομήσουν μακροχρόνια ασφάλεια και για να αποφύγουν την επιστροφή στις εχθροπραξίες, το NATO και οι άλλοι διεθνείς οργανισμοί ανέπτυξαν σειρές προγραμμάτων που προορίζονταν για να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη μεταξύ των στρατιωτών με διαφορετική εθνική καταγωγή και για να βοηθήσουν στην δημιουργία των συνθηκών κάτω από τις οποίες μπορεί να εξελιχθεί ένα κατάλληλο, οικονομικά-αποδοτικό και με διάρκεια πλαίσιο ασφάλειας.

Η Συμφωνία του Dayton αναγνωρίζει την ύπαρξη δύο ξεχωριστών στρατών στην Βοσνία, αυτόν της Ομοσπονδίας της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, στην οποία δεσπόζει η Κροατική οντότητα και αυτή των Βοσνίων Μουσουλμάνων (Βοσνιακή) και η Δημοκρατία Srpska, στην οποία δεσπόζει η Σερβική οντότητα. Ωστόσο, εκ των πραγμάτων, υπήρχαν, και παραμένουν τοεις στρατοί, καθώς δεν έχουν συνενωθεί ακόμη σε ενιαίο σύνολο είτε στην δομή τους είτε πρακτικά οι Κροατικές και Βοσνιακές δυνάμεις, και η συνεργασία μεταξύ των δύο είναι μηδαμινή και επιφανειακή. Αυτή η περίεργη διευθέτηση είναι η κληρονομιά ενός πολέμου τεσσάρων ετών, στον οποίο τρεις εθνικά βασιζόμενες δυνάμεις, συμπεριλαμβάνοντας μια ανάμεικτη ομάδα τακτικών στρατιωτών, παραστρατιωτικών, κληρονομών, ένενων εθελοντών, ανταρτών και παραστρατιωτικής αστυνομίας, πολεμούσαν τόσο για το έδαφος όσο και για την επιβίωση. Επίσης αντικατοπτρίζει την ανάμειξη στην σύγκρουση των δύο γειτονικών κρατών αλλά και άλλων κρατών όπως και την βοήθεια που πρόσφεραν αυτά. Επιπλέον, ως επακόλουθο της διαμάχης ήταν ότι τεράστια ποσότητα δύλων και πυρομαχικών βρισκόταν είτε στα χέρια των ιδιωτών είτε αποθηκευμένη σε αρκετά μεγάλα οπλοστάσια σε αστυνομικούς στρατώνες.

O David Lightburn είναι αναλυτής στο Pearson Peacekeeping Center στην Νέα Σκοτία, τον Καναδά. Είναι πρώην μέλος της διεθνούς γραμματείας του NATO και μεταξύ της άνοιξης του 1992 και τον φθινοπώρου του 2000 βοήθησε στην ανάπτυξη της ανάμειξης της Συμμαχίας για τη διατήρηση της ειρήνης, συμπεριλαμβάνοντας και το Πρόγραμμα της Συνεργασίας της για Ασφάλεια με την Βοσνία.

Στους απ' έξω παραπομπές, η αρχιτεκτονική της εσωτερικής ασφαλείας της Βοσνίας αναπόφευκτα δείχνει δυσλειτουργική. Οι φθίνουσες οικονομίες και στις δύο οντότητες στενάζουν κάτω από την πίεση της διατήρησης διαχωρισμένων, υπερομηγεθών στρατών, οι οποίοι είναι κάκιστα εξοπλισμένοι και εκπαιδευμένοι. Επιπλέον, η απουσία ενός γνήσιου διαλόγου μεταξύ των εκπροσώπων των οντοτήτων στην στρατιωτική και στην αμυντική κοινότητα της Βοσνίας σημαίνει ότι υπάρχει ελάχιστη πολιτική θέληση για να αναπτυχθεί μια κοινή πολιτική άμυνας και κοινές στρατιωτικές δομές. Αυτό, με την σειρά του, καθιστά την χώρα ακατάλληλη για να συμμετάσχει στις Ευρω-Ατλαντικές δομές και ακόμη και το να συνεργαστεί απομικά με κράτη για την άμυνα, καθιστώντας την ανίκανη να διασφαλίσει την δική της ασφάλεια χωρίς την παρουσία της ΝΑΤΟϊκής ειρηνευτικής δύναμης.

Τραγουδώντας από το ίδιο βιβλίο τραγουδιών: Οι Βόσνιοι, οι Κροάτες και οι Σέρβοι ασφάλεια στην Βοσνία.

Καθώς η Συμφωνία του Dayton εκχώρισε την ευθύνη για άμυνα στις οντότητες, η μακροχρόνια ασφάλεια και σταθερότητα δεν μπορεί να επιτευχθεί εκτός και αν είναι ικανοί οι Βόσνιοι και των δύο πλευρών να συνομιλούν, να συνεργάζονται και να εργάζονται από κοινού για να οικοδομήσουν τις δομές και τις δυνατότητες που απαιτούνται για την κοινή άμυνα της πατρίδας τους. Αλλά σε κρατικό επίπεδο μέσα στο κλίμα της καχυποψίας που επικρατεί μεταξύ των τριών εθνικών ομάδων δεν εκδηλώθηκε καμία εποικοδομητική συνεργασία.

Από το 1997 και έπειτα, η διεθνής κοινότητα θέλησε να ενθαρρύνει την μεγαλύτερη στρατιωτική συνεργασία μεταξύ των οντοτήτων και να ισχυροποιήσει την αποτελεσματικότητα της Διαρκούς Επιτροπής πάνω στα Στρατιωτικά Θέματα, που είναι το μεικτό στρατιωτικό όργανο που δημιουργήθηκε κάτω από την ειρηνευτική συμφωνία, στην ανάπτυξη του ρόλου της ως ενός κεντρικού αμυντικού μηχανισμού. Μέσω του Συμβούλου Υλοποίησης της Ειρήνης (PIC), την δια-κυβερνητική αρχή που επιβλέπει την Βοσνιακή ειρηνευτική διαδικασία, η διεθνής κοινότητα εργάζεται για να πείσει όλες τις πλευρές για την θεμελιώδη δυναμική φύση της Συμφωνίας του Dayton, η οποία θέτει ένα κατώτατο όριο όχι μια οροφή, και προορίζεται ως μια διαδικασία προς την κατεύθυνση μιας μακροχρόνιας, αυτοσυντηρούμενης ειρήνης και ασφάλειας, αντί για μια σιρά ελαχίστων απαιτήσεων για βραχυχρόνια σταθερότητα.

Η Συμφωνία του Dayton πρόσφερε τον άμεσο τερματισμό των εχθροπραξιών, τον χωρισμό των ενόπλων δυνάμεων των αντιμαχόμενων πλευρών, και δημιούργησε ένα ασφαλές περιβάλλον εντός του οποίου η διεθνής κοινότητα και οι πολίτες της Βοσνίας μπορούσαν να αρχίσουν την διαδικασία της συμφιλίωσης, της επιστροφής των προσφύγων και της ανοικοδόμησης. Το Δεκέμβριο του 1995, οι τρεις αποκαμψένοι από την μάχη και αποδιογανωμένοι στρατοί στην Βοσνία πρόβαλαν ελαχίστη αντίσταση στην ΝΑΤΟϊκή Δύναμη Υλοποίησης (IFOR) και συμμορφώθηκαν με πολλές από τις αρχικές απατήσεις της διεθνούς κοινότητας. Αυτές περιελάμβαναν την παράδοση εδάφους, την εγκαθίδρυση μιας διαχωριστικής ζώνης, την διαιρεση σε καντόνια του βαρέως εξοπλισμού και του στρατιωτικού προσωπικού, την συμμόρφωση με τους κανόνες και τις διαδικασίες που τέθηκαν από την IFOR σχετικά με την εξάσκηση, την συντονισμένη απο-ναρκοθέτηση, την εγκαθίδρυση μεικτών στρατιωτικών επιτροπών, και την ελευθερία στην μετακίνηση για την IFOR και την διεθνή κοινότητα.

Κάνοντας μια αναδρομή, ο βαθμός συμμόρφωσης από τις ένοπλες δυνάμεις και τις αμυντικές αρχές και των δύο οντοτήτων ήταν αξιοσημείωτος. Δεν υπήρξε επιστροφή στις εχθροπραξίες. Ένα ασφαλές περιβάλλον ήταν εγγυημένο για τις πολιτικές υπηρεσίες που λειτουργούσαν στην Βοσνία. Και αποστρατικοποιήθηκε η αμφισβητούμενη, σε στρατηγική τοποθεσία, περιοχή του Brcko. Όπως συμφωνήθηκε καταστράφηκαν όπλα, άρχισε η απο-ναρκοθέτηση και οι δύο οντότητες άρχισαν την αναδιογάνωση των στρατών τους και τους μείωσαν ως προς το μέγεθος τους. Ως αποτέλεσμα, η IFOR, και η διάδοχος Δύναμη Σταθεροποίησης (SFOR), μπόρεσαν να προχωρήσουν πέρα από την επίβλεψη της υλοποίησης των καθαρά στρατιωτικών πλευρών της Συμφωνίας του Dayton και άρχισαν να υποστηρίζουν το έργο των πολιτικών υπηρεσιών. Με αυτόν τον τρόπο, η SFOR άρχισε να αναμιγνύεται ολοένα και περισσότερο στις διεθνείς προσπάθειες για την αναμόρφωση της Βοσνιακής κοινωνίας και για να πάσσουν οι πρακτικές της διαφοράς, όπως είναι ο πολιτικός έλεγχος πάνω στην οικονομία, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και την αστυνομία.

Ενώ δημιουργήθηκε η Διαρκής Επιτροπή για Στρατιωτικά Θέματα, ο μεικτός αμυντικός θεσμός της Βοσνίας με προσταγή της Συμφωνίας του Dayton, παρέμεινε αναποτελεσματική λόγω της απουσίας αληθινού διαλόγου μεταξύ των δύο πλευρών στα θέματα της ασφάλειας και της άμυνας. Το 1997, το NATO δρομολόγησε ένα Πρόγραμμα Συνεργασίας για Ασφάλεια μεταξύ της Συμμαχίας και της Βοσνίας για να προωθήσει την διαδικασία της συμφιλίωσης στην χώρα βοηθώντας τις στρατιωτικές και αμυντικές αρχές της να προκαλέσουν ένα τέτοιο διάλογο και να δώσουν το εναρκτήριο-λάκτισμα στη διαδικασία της εσωτερικής συνεργασίας στο αμυντικό τομέα.

Οι αρχικές δραστηριότητες, κυρίως σειρές μαθημάτων στη Σχολή του NATO στο Oberammergau, στην Γερμανία στόχευαν στο να προωθήσουν την συμφιλίωση και τις ευκαιρίες για διάλογο μεταξύ των συμμετεχόντων σε ατομικό επίπεδο, καθώς επίσης και στο να προσφέρουν βασική πληροφόρηση πάνω στους αντικειμενικούς στόχους των διαφόρων προγραμμάτων της διεθνούς κοινότητας στην Βοσνία. Συγκεντρώσαν ομάδες μέχρι 45 άτομα από στρατιωτικούς αξιωματικούς και ιδιώτες αξιωματούχους άμυνας, με ισότιμη εκπροσώπηση από κάθε μία από τις τρεις οντότητες που απαρτίζουν τον πληθυσμό της Βοσνίας. Μέχρι τον Νοέμβριο του 2000, περισσότερα από 450 άτομα συμμετείχαν σε τέτοιες σειρές μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένων υπουργών άμυνας και των αναπληρωτών τους, αρχηγούς άμυνας και άλλο ανώτατο πολιτικό, στρατιωτικό και αμυντικό προσωπικό, καθώς επίσης και πιο νεώτερους διοικη-

..ώτες πρέπει να εργαστούν μαζί για να οικοδομήσουν μακροχρόνια

τές και προσωπικό και αντιπροσώπους από άλλα υπουργεία της κυβέρνησης.

Πολλοί συμμετέχοντες κατέστη δυνατό να ανανεώσουν προηγούμενες σχέσεις με συναδέλφους από μια διαφορετική εθνική οιμάδα, σχέσεις που ήταν από τότε που συνυπηρέτησαν στον παλαιό Λαϊκό Στρατό της Γιουγκοσλαβίας και σε μερικές περιπτώσεις, ακόμη και από τις ημέρες του σχολείου. Οι συμμετέχοντες εκτίμησαν την ευκαιρία για να συζητήσουν και να εξετάσουν τις πολιτικές και τις προοπτικές με διεθνείς αξιωματούχους. Ήταν εμφανής η δύναμη για πληροφόρηση και πολλοί εξ αυτών κατανόησαν καλύτερα τον ρόλο των διαφόρων διεθνών υπηρεσιών στην πατρίδα τους, ο οποίος συχνά ήταν σε έντονη αντίθεση με την εικόνα που είχε δοθεί από τις δικές τους αρχές και τα μέσα ενημέρωσης. Οι ομάδες ήλθαν κοντά με αξιοσημείωτη ευκολία και αναπτύχθηκαν φιλίες. Ανταλλάχθηκαν απόψεις ελεύθερα, καθώς υπήρχαν ιστορίες από την εποχή του πολέμου μεταξύ των πρώην εχθρών.

Το 1999, το Πρόγραμμα Συνεργασίας για Ασφάλεια εισήλθε σε δεύτερη φάση. Αυτή περιλάμβανε την παροχή πιο λεπτομερούς πληροφόρησης πάνω στην προσέγγιση της διεθνούς κοινότητας για ασφάλεια και πιο εμβολιθείς συζητήσεις πάνω στην οικοδόμηση-ειρήνης, την εθνική εξέλιξη και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Βοσνία. Επιπρόσθετα προς τις δεσπόζουσες σειρές μαθημάτων, το NATO διοργάνωσε σειρά εξειδικευμένων σεμιναρίων για αξιωματούχους άμυνας και άλλους, και φιλοξένησε επισκέψεις διαφόρων ομάδων αξιωματούχων και μέσων ενημέρωσης από την Βοσνία. Σαν πείραμα, το 1999 πραγματοποιήθηκε συγκεντρωση αποφοίτων, μέχρι τότε δε περίπου 250 Βόσνιοι είχαν συμμετάσχει στις σειρές μαθημάτων στο Oberammergau. Περίπου 200 άτομα ήρθαν από ολόκληρη τη Βοσνία για το γεγονός αυτό στο αρχηγείο της SFOR στο Sarajevo. Έκτοτε η επιτυχία του γεγονότος αυτού επαναλήφθηκε στις συγκεντρώσεις που οργανώθηκαν τοπικά στην Banja Luka, στην Republika Srpska. Έχουν προγραμματιστεί παρόμοιες συναντήσεις για το μέλλον για να ενισχυθούν οι επαφές που γεννήθηκαν ή ανανεώθηκαν στο Oberammergau.

Σήμερα το πρόγραμμα εισήλθε σε μια πιο προοδευτική φάση. Αυτή εστιάζεται πάνω στην εμπλοκή των Βόσνιων αξιωματούχων και της επόμενης γενιάς γενετών της άμυνας στην ανάπτυξη λύσεων για τις ομαντικές προκλήσεις ασφαλείας που αντιμετωπίζει η χώρα τους. Η Βοσνία δεν μπορεί να συνεχίσει να βασίζεται επ' αόριστον για την εσωτερική της σταθερότητα και ασφάλεια πάνω σε μια εξωτερική, ένοπλη παρουσία. Ούτε μπορεί η διεθνής κοινότητα να συνεχίσει να προσφέρει για τον σκοπό αυτό τα σημερινά επίπεδα πόδων.

Τα τελευταία δύο χρόνια, το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης αναγνώρισε τι απαιτείται για να γίνει η σταθερότητα στην Βοσνία μακροχρόνια και αυτο-συντηρούμενη. Στη συνέδριαση των υπουργών Εξωτερικών τον Δεκέμβριο του 1998 στην Madrijtή κάλεσε τις πλευρές να αναπτύξουν μια κοινή πολιτική ασφάλειας για την Βοσνία, καθώς επίσης και μια κρατική διάσταση για την άμυνα. Αυτό περιλάμβανε μια ενισχυμένη Διαρκή Επιτροπή πάνω στα Στρατιωτικά Θέματα και μεγαλύτερη στρατιωτική συνεργασία μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων των δύο οντοτήτων, καθώς επίσης και ένα κοινό στρατιωτικό δόγμα και έργο πάνω σε ένα πρόγραμμα εξάσκησης και ανάπτυξης. Στις Βουλές τον Μάιο του 2000, το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης έθεσε περαιτέρω αντικεί-

μενικούς στόχους. Αυτοί περιλάμβαναν την επιδίωξη του μετασχηματισμού της Διαρκούς Επιτροπής πάνω στα Στρατιωτικά Θέματα σε ένα αποτελεσματικό σε κρατικό-επίπεδο αμυντικό θεσμό, την ανάπτυξη ικανών να διατηρηθούν και οικονομικά ανεκτών δομών δύναμης σύμφωνων με τις μακροχρόνιες ανάγκες ασφαλείας της Βοσνίας, την πλήρη διαφάνεια στην εξωτερική στρατιωτική βοήθεια και ενοποιημένη διοίκηση και έλεγχο ενόπλων δυνάμεων ικανών για μεικτή ανάπτυξη κάτω από διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς ασφαλείας.

Αρκετοί διεθνείς οργανισμοί βοηθούν στο να πάει μπροστά η διαδικασία αυτή. Επιπρόσθετα προς το Πρόγραμμά του της Συνεργασίας για Ασφάλεια, το NATO εμπλέκεται μέσω της SFOR στις προσπάθειες αναδιάρθρωσης των ενόπλων δυνάμεων της Βοσνίας, για την μείωση του μεγέθους τους και για να περιλάβουν την γενική ιδέα ενός γενικού-επιθεωρητού, ενός αξιώματος που σήμερα έχει ως επικεφαλή έναν ταγματάρχη των ΗΠΑ, αλλά που υπάρχει πρόθεση στο μέλλον να γίνει τελικά ένας τοπικός θεσμός που παρακολουθεί την συμπεριφορά των ανώτερων στρατιωτικών προσωπικοτήτων και διασφαλίζει ότι δεν καταχρώνται την εξουσία τους, δεν εμπλέκονται σε αμφιβόλια επιχειρηματικά σχέδια και μένουν εκτός πολιτικής. Το Γραφείου του Υψηλού Αντιπροσώπου βοηθά την ανάπτυξη της Διαρκούς Επιτροπής πάνω στα Στρατιωτικά Θέματα. Ο Οργανισμός Συνεργασίας και Ασφάλειας για την Ευρώπη (ΟΑΣΕ) συνεχίζει να εργάζεται στον τομέα της οικοδόμησης-εμπιστοσύνης και ελέγχου των εξοπλισμών. Και η Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην Βοσνία εξερευνά τους τρόπους με τους οποίους η Βοσνία μπορεί να συνεισφέρει στις διεθνείς ειρηνευτικές αποστολές σε κάποιο άλλο σημείο του κόσμου.

Ένα πλαίσιο για μελλοντικές διαβουλεύσεις παρουσιάστηκε για μελέτη σε Βόσνιους στρατιωτικούς και πολιτικούς αξιωματούχους που ελάμβαναν μέρος σε σειρές μαθημάτων του NATO για συνεργασία ασφαλείας στη διάρκεια του 2000 και σε ανώτερους αξιωματούχους των υπουργείων άμυνας και εξωτερικών σε ένα σεμινάριο το καλοκαίρι του 2000, στο Όσλο, στην Νορβηγία. Αναγνωρίστηκαν δύο θεμελιώδεις ανάγκες ως ουσιώδεις

για την ανάπτυξη μιας βιώσιμης γενικής ιδέας της μακροχρόνιας, αυτο-διατηρούμενης σταθερότητας της χώρας. Πρώτον, πρέπει να αναπτυχθεί μια ομάδα κεντρικών λειτουργιών στις οποίες η Βοσνία πρέπει να έχει το προβάδισμα και να αναλάβει σαφή ευθύνη. Οι κεντρικές αυτές λειτουργίες αναγνωρίστηκαν από το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης ως η ανάπτυξη μιας κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, η εγκαθίδρυση ενός κεντρικού αμυντικού θεσμού, η δημιουργία μικρότερων, επαγγελματικών, οικονομικά ανεκτών μετρητών ασφαλείας, η οποία εμφανίστηκε στην Ευρώπη από τότε που τελείωσε ο Ψυχρός Πόλεμος. Όπως με τα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη, η Βοσνία δεν μπορεί απλά να στηριχθεί στη διατήρηση μεγάλων δυνάμεων πάνω στα σύνορα των εδαφών της για να υπερασπιστεί τον εαυτό της. Επομένως η χώρα στη θέση των

Η Βοσνία δεν μπορεί να συνεχίσει να βασίζεται επ' αόριστον για την εσωτερική της σταθερότητα και ασφάλεια πάνω σε μια εξωτερική, ένοπλη παρουσία

απόλυτων εγγυήσεων για την ασφάλεια της Βοσνίας από κάθε άλλο κράτος ή ομάδα κρατών θα χρειαστεί να συμφωνήσει πάνω σε μια σειρά συνεργατικών μέτρων ασφαλείας με την διεθνή κοινότητα. Τέτοια μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν μια εξελισσόμενη διεθνή στρατιωτική παρουσία, που η φύση και το μέγεθος της θα προσδιοριστεί, αλλά θα εστιάζεται κυρίως στο να βοηθήσει στην ανάπτυξη ενός αμυντικού συστήματος της Βοσνίας σε κρατικό-επίπεδο, στην ενδεχόμενη Βοσνιακή συμμετοχή στο πρόγραμμα της Σύμπραξης για την Ειρήνη του ΝΑΤΟ ή άλλων διεθνών οργανώσεων, στην πρόσδοτα περιφερειακών συνέχτισεων για τον έλεγχο των εξοπλισμών που εντέλλονται από την Συμφωνία του Dayton, μια προοπτική που έγινε λίγο πιο φωτεινή από τις θετικές πολιτικές εξελίξεις τόσο στο Ζάγκρεμπ όσο και στο Βελιγράδι, και στην ανάπτυξη στενών και ανοικτών στρατιωτικών δεσμών και ανταλλαγών με την Σερβία, την Κροατία και τα άλλα γειτονικά κράτη, ως μια συνεισφορά στην περιφερειακή σταθερότητα και στην οικοδόμηση επιπτοσύνης.

Τώρα οι Βόσνιοι αξιωματούχοι της άμυνας συνεργάζονται με τη διεθνή κοινότητα για να διεκπεραιώσουν την ατζέντα που διαμορφώθηκε για αυτούς από το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης. Μια άμεση πρόκληση είναι η δημιουργία ενός πλαισίου για διαρκή και ουσιώδη συνεργασία μεταξύ των δύο ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Μια τέτοια αναδιάρθρωση δεν θα αποσκοπούσε στο να χαλκεύσει έναν ενιαίο στρατό από τις τρεις ένοπλες δυνάμεις της χώρας, όπως ισχυρίστηκαν κάποιοι που επιθυμούν να εκπροσωπήσουν την διαδικασία. Οποιαδήποτε αναδιάρθρωση δύναμης θα πρέπει να αντανακλά και να σέβεται την κουλτούρα και τις παραδόσεις των ανθρώπων που απαρτίζουν την χώρα, όπως για παράδειγμα συμβαίνει σε μερικές δυτικές χώρες συμπεριλαμβάνοντας το Βέλγιο, τον Καναδά και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Δεν υπάρχει πρόθεση, για παράδειγμα, για την ενοποίηση δυνάμεων της οντότητας σε μικρότερα επίπεδα. Αντίθετα, μια ιδέα είναι η ανάπτυξη σε κρατικό-επίπεδο, με ενοποιημένη διοίκηση και δομή ελέγχου με κάποια κοινή εξάσκηση και εκπαίδευση, δυνάμεων που να εργάζονται κάτω από μια κοινή αμυντική πολιτική και ένα κοινό αμυντικό δόγμα, υπόλογων, μέσω της Διαρκούς Επιτροπής πάνω στα Στρατιωτικά Θέματα, στην προεδρία. Ο σκοπός τέτοιων δυνάμεων θα είναι η διατήρηση της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους σε συμφωνία με το διεθνές δίκαιο, η συνεισφορά στη διεθνή ασφάλεια μέσω των Ηνωμένων Εθνών και των άλλων ειρηνευτικών αποστολών στο εξωτερικό, και η παροχή βοηθείας στις πολιτικές αρχές στην περιπτώση έκτακτης κατάστασης, κατασφράγισης ή κοινωνικής ανάγκης.

Σε κάποιους τομείς που έχουν αναγνωριστεί από το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης, έχει πραγματοποιηθεί πρόοδος. Μειώθηκαν οι ένοπλες δυνάμεις και οι αμυντικοί προϋπολογισμοί και στις δύο οντότητες το 1999 κατά 15 τοις εκατό περίπου, και έχει προγραμματιστεί παρόμοια περιοπή και για το 2000. Ωστόσο, η περαιτέρω πρόοδος δεν εναπόκειται στη διεθνή κοινότητα αλλά θα εξαρτηθεί από την δημιουργία σημαντικής υποστήριξης τόσο πολιτικής όσο και από τον κόσμο εντός της Βοσνίας.

Το κύριο εμπόδιο παραμένει να είναι η έλλειψη πολιτικής θέλησης στον τομέα της άμυνας, τόσο σε επίπεδο κράτους όσο και οντότητας. Απαιτείται διζουστατική αλλαγή στην συμπεριφορά των μελών της μεικτής προεδρίας και των άλλων τηγετών του κράτους και της οντότητας. Οι εθνικά βασισμένες δομές εξουσίας και οι υποψίες που εξακολουθούν να υπάρχουν σε πολλά σημαίνοντα κλιμάκια πάνω στα υποχρυπτόμενα κίνητρα των άλλων εθνικών ομάδων δεν καλλιεργούν ένα κλίμα συνεργασίας. Επιπλέον, κάποιοι αξιωματούχοι εξακολουθούν να

κρύβονται πίσω από τον ισχυρισμό ότι η άμυνα στην Συμφωνία του Dayton θεωρείται ως ευθύνη των οντότητων. Αυτό ειδικά παρεμποδίζει την ανάπτυξη της Διαρκούς Επιτροπής πάνω στα Στρατιωτικά Θέματα. Η γραμματεία της στερείται ακόμη μόνιμης έδρας, εξαρτάται πάνω στη διεθνή κοινότητα για την τεχνολογία της πληροφόρησης, είναι μονίμως ανεπαρκώς επανδρωμένη (εξαρτάται πάνω στις οντότητες για προσωπικό) και κατ' αυτόν τον τρόπο δεν κατέστη δυνατό να προωθήσει οποιοδήποτε ουσιώδες έργο, πραγματοποιώντας κυρίως διοικητικές λειτουργίες.

Άλλα σοβαρά εμπόδια προκύπτουν από την πραγματική έλλειψη κατανόησης των πιο σύγχρονων γενικών ιδεών άμυνας. Οι στρατοί παρασκεύουν πολύ μεγάλοι και δαπανηροί για να συντηρηθούν, ο αριθμός των έντοπων ανδρών υπερβαίνει κατά πολύ τόσο τις εύλογες απαιτήσεις ασφαλείας όσο και τις Ευρωπαϊκές νόρμες. Και στις δύο οντότητες, τα περισσότερα όπλα και ο άλλος εξοπλισμός είναι απαρχαϊωμένος και σε κακή επιχειρησιακή κατάσταση. Οι στρατοί αντιμετωπίζουν δυσκολία στο να διατηρήσουν ένα λογικό επίπεδο εξασκησης. Επίσης οι αμιντικοί προϋπολογισμοί υπερβαίνουν τις διεθνείς νόρμες και αποτελούν ένα σοβαρό φροτίο στις φθίνουσες οικονομίες και των δύο οντότητων. Άλλα χωρίς σχεδόν, μέχρι τώρα, κανένα δημόσιο διάλογο πάνω στην ασφάλεια και την άμυνα της Βοσνίας, δεν υπάρχει η δημόσια πίεση στις ένοπλες δυνάμεις της Βοσνίας για να προωθήσουν πέρα από το καθεστώς της κατάπαυσης του πυρός.

Για να επιτευχθεί η υποστήριξη του κοινού, πρέπει να δρομολογηθεί μια επιθετική και κοινά αποδεκτή εκστρατεία πληροφόρησης για να ενημερωθεί το κοινό της Βοσνίας τα θέματα και για να προκληθεί ένας γνήσιος διάλογος πάνω στα θέματα ασφαλείας. Κάποιες πιο λογικά οργανωμένες και που να κοιτούν-προς τα έξω ένοπλες δυνάμεις θα στείλουν ένα θετικό σήμα στον λαό της Βοσνίας, εξαλείφοντας το ενδεχόμενο της επιστροφής στην σύγκρουση και κηρύσσοντας την προοπτική της μακροχρόνιας σταθερότητας. Αυτό με την σειρά του θα μπορούσε να προωθήσει την συμφιλίωση σε άλλες περιοχές και να βοηθήσει στο να προσελκυθούν ξένες επενδύσεις στην χώρα και στην περιοχή. Οι προοπτικές για πρόοδο θα βελτιωθούν αισιόδοξα καθώς η Βοσνία αρχίζει σταδιακά να επανενωματώνεται με την υπόλοιπη Ευρώπη και καθώς το κοινό αντιλαμβάνεται το πόσο ανεφάρμοστη είναι η σημερινή αμυντική δομή και πόσο αντιπραγματική είναι στην διαδικασία εξομάλυνσης εντός και εκτός Βοσνίας. ■

Academic Forum

YΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

Το ΝΑΤΟ προσφέρει περιορισμένο αριθμό ερευνητικών υποτροφιών κάθε χρόνο τόσο σε άτομα όσο και σε θεσμούς. Αίτηση μπορούν να υποβάλλουν πολίτες και από τα μέλη του ΝΑΤΟ και από τα Εταιρικά κράτη.

Οι πλήρεις λεπτομέρειες μπορούν να ευρεθούν στην ιστοσελίδα του ΝΑΤΟ

<http://www.nato.int/acad/home.htm>

Ο πόλεμος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

O Daniel Deluce εξετάζει την μεταρρύθμιση στα μέσα ενημέρωσης στην Βοσνία, η οποία άρχισε σοβαρά όταν τα ειρηνευτικά στρατεύματα κατέσχεσαν αναμεταδότες που ανήκαν στην Βοσνιακή Σερβική τηλεόραση

Οι διαδηλωτές στην Σερβία την ονόμασαν η «Βαστιλη». Για 13 χρόνια, το αρχηγείο μετάδοσης των κρατικών εκπομπών ήταν ένα μιστορικό σύμβολο της απολυταρχικής διακυβέρνησης του Γιουγκοσλάβου Προέδρου Slobodan Milosevic. Όταν οι διαδηλωτές εφόδιμησαν για να καταλάβουν την Ραδιο-Τηλεόραση της Σερβίας, αυτό σήμανε το τέλος του καθεστώτος Milosevic. Τη στιγμή που δεν μπόρεσε να πείσει τον στρατό ή την αστυνομία να υπερασπιστεί το τηλεοπτικό του μονοπάλιο, η δικτατορία του τελείωσε. Το κάστρο είχε πέσει.

Η Ραδιο-Τηλεόραση της Σερβίας (RTS) ήταν το πιο ισχυρό εργαλείο του Milosevic, ήταν ένα ηλεκτρονικό ρόπαλο που μπορούσε να καταπνίξει την διαφωνία και να κατασκευάσει συναίνεση για τον πόλεμο. Η Σερβία είναι ακόμη μακριά από το να διασφαλίσει την δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Άλλα το τέλος του πλήρους ελέγχου του Milosevic πάνω στην RTS άνοιξε μια καινούργια πολιτική εποχή και προσφέρει μια ευκαιρία για να ζητώσει η ελευθερία της έκφρασης.

Αν η διεθνής κοινότητα παρακολουθούσε τον τηλεοπτικό αυτό σταθμό πιο στενά στα τέλη της δεκαετίας του 1980, θα μπορούσε να είχε δει τα προειδοποιητικά σήματα της επερχόμενης καταστροφής στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Η RTS και τα άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης κάπως από τον έλεγχο του Milosevic δημιούργησαν τις συνθήκες που έκαναν τον πόλεμο λογικό, σκοδριζόντας τον φόρο μεταξύ των φιλήσυχων γειτόνων και πείθοντας πολλούς Σέρβους ότι είχαν επιστρέψει τα φαντάσματα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου για να τους σφάξουν. Η RTS κατασκεύασε ένα φανταστικό κόσμο στον οποίο δεν είχε πολιορκηθεί ποτέ η πρωτεύουσα της Βοσνίας το Σαράγιεβο και η ερημωμένη Κροατική πόλη Vukovar είχε «απελευθερωθεί». Τα μέσα ενημέρωσης στο

Βελιγράδι που εξαπολύσανε σφοδρότατη επίθεση βοήθησαν στο να προκληθεί παρόμοια προπαγάνδα μίσους και αλλού στις άλλες Γιουγκοσλαβικές δημοκρατίες και την κληρονομιά τους θα την αισθάνονται για πολλά χρόνια ακόμη.

Από τότε ξέσπασαν οι συγκρούσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία, δαπανήθηκαν εκατομμύρια δολάρια από τα κράτη μέλη του NATO και από άλλα Δυτικά κράτη στα Βαλκάνια, ειδικά στην Βοσνία και στην Σερβία, σε μια προσπάθεια να επισκευαστεί η ζημιά. Η διεθνής βοήθεια βοήθησε το κοινό στην Σερβία και στο Μαυροβούνιο να αποκτήσει πρόσβαση σε εναλλακτικές πηγές πληροφόρησης, όπως επίσης βοήθησε και στο να αντιμετωπιστεί η παραπληροφόρηση των κρατικών μέσων μαζικής ενημέρωσης. Στην Βοσνία, άρχισε να εμφανίζεται κάποιος βαθμός πλουραλισμού και ελευθερίας στα μέσα ενημέρωσης εν μέρει χάρις στις διεθνείς δωρεές προς τις ανεξάρτητες εφημερίδες και τις εκπομπές.

Ωστόσο, όταν πρόκειται για την πρόδηλη συγκρούσεων ή για την οικοδόμηση ειρήνης, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν έχουν πάντοτε την προτεραιότητα που τους

αξίζει. Παρά τον καταστρεπτικό όρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην πρώην Γιουγκοσλαβία που έριχναν λάδι στην φωτιά του εθνικού μίσους, η ειρηνευτική συμφωνία που τελείωνε τον Βοσνιακό πόλεμο, και της οποίας η διαπραγμάτευση έγινε στο Dayton, του Ohio, απέτυχε στο να συμπεριλάβει οποιεδήποτε συγκεκριμένες διατάξεις για τα ΜΜΕ στο νέο κράτος, πέρα από μια μικρή αναφορά στην ελευθερία του τύπου σε σχέση με τις εκλογές. Οι διεθνείς οργανισμοί που χρεώθηκαν την επιβλεψη της υλοποίησης της ειρηνευτικής συμφωνίας δαπάνησαν έκτοτε πολύ χρόνο και ενέργεια επαγγελμάτων την αβλεψία αυτή.

O Daniel Deluce, πρώην ανταποκριτής του Reuter στο Σαράγιεβο, εργάζεται στην Γραφείο του Υψηλού Αντιπροσώπου μεταξύ της άνοιξης του 1998 και του φθινοπώρου του 2000 μεταρρυθμίζοντας τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της Βοσνίας

Μέχρι το φθινόπωρο του 1997, η διεθνής κοινότητα στην Βοσνία υποχρεώθηκε να ανέχεται τις γεμάτες μίσος ομιλίες που ξερνούσαν από την Srpska Radio-Televizija (SRT), τον

© Reuters

Θανάσιμο όπλο: Αν η διεθνής κοινότητα παρακολουθούσε πιο στενά τον τηλεοπτικό αυτό σταθμό στα τέλη της δεκαετίας του 1980, θα μπορούσε να είχε δει τα προειδοποιητικά σήματα της επερχόμενης καταστροφής

σταθμό που ελεγχόταν από τους προστατευόμενους του Miloševic στο Pale, στην Δημοκρατία Srpska, ακριβώς έξω από το Σαράγιεβο. Λόγω της απουσίας λογικών κανονισμών στις συγχρόνιτες εκπομπής ή στην έκδοση αδειών και με το υπουργείο δικαιοσύνης να είναι πολιτικά διεφθαρμένο, ο τότε Υψηλός Αντιπρόσωπος Carl Bildt -ο οποίος χαρακτήρισε την SRT ως «το μέσο ενημέρωσης για το οποίο ακόμη και ο Στάλιν θα ντρεπόταν- είχε ελάχιστα μέσα στη διάθεσή του. Ωστόσο, κατά τις τελευταίες ημέρες της θητείας του ως Υψηλός Αντιπρόσωπος τον Μάιο του 1997, ο Bildt έστρωσε το έδαφος για μια πιο δυναμική προσέγγιση. Το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης, η συνέλευση των κρατών και των διεθνών οργανισμών που στηρίζουν την Βοσνιακή ειρηνευτική διαδικασία, ενέκρινε ένα έγγραφο στην Sintra της Πορτογαλίας, το οποίο εξουσιοδότησε τον Υψηλό Αντιπρόσωπο να παρεμβαίνει κατά εκείνων των μέσων μαζικής ενημέρωσης που δημιουργούν κάποια απειλή για την ειρηνευτική διαδικασία. Γράφτηκε με τέτοια φρασεολογία ώστε να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα έχοντας πάντοτε κατά νου το εμπρηστικό αποτέλεσμα της SRT.

Το καλοκαίρι του 1997, έγινε ολοένα και πιο ξεκάθαρο ότι η SRT υπονόμευε την ειρηνευτική διαδικασία. Πέρα από την εμπρηστική γλώσσα που χρησιμοποιούσε για να περιγράφει τους μη-Σέρβους και την εχθρότητα προς πολλές πλευρές των ειρηνευτικών συμφωνιών, αργήθηκε την ειδησεογραφική κάλυψη της αντιπολίτευσης μέσα στη Δημοκρατία Srpska, και οι επιθέσεις εναντίον της είχαν γίνει δυντίνα στα βράδινά νέα. Καθώς αναπτύχθηκε μια πάλη εξουσίας μεταξύ της σκληροτυρνικής ηγεσίας στο Πάλε και των πιο μετριοπαθών συμμάχων της Δημοκρατίας Srpska της τότε Προέδρου Biljana Plavšić στην Banja Luka, εκδόθηκαν περισσότερες προειδοποιήσεις προς την διοίκηση της SRT με μικρό όμως αποτέλεσμα. Ο αξιωματούχος τύπου του νέου Υψηλού Αντιπροσώπου, Carlos Westendorp, υπανίχθηκε μια πιθανή στρατιωτική δράση κατά της SRT, όμως η ΝΑΤΟϊκή Δύναμη Σταθεροποίησης (SFOR) ήταν επιφυλακτική στις δημόσιες επίσημες ανακοινώσεις της.

Ήταν μια εποχή έντασης για την ειρηνευτική αποστολή και για τις κυβερνήσεις των κρατών μελών του ΝΑΤΟ. Οι εκπομπές της SRT ήταν απαίσιες, αλλά οι Δυτικές κυβερνήσεις φοβόντουσαν ότι αν οι ειρηνευτικές δυνάμεις επενέβαιναν κατά της SRT, η ηγεσία στο Pale θα αποκτούσε συμπάθεια γιατί θα παρουσιαζόταν ως υπερασπιστής της ελευθερίας του λόγου. Το κρίσιμο γεγονός συνέβη τον Ιούλιο, όταν η Plavšić διόρισε νέους αρχηγούς αστυνομίας στην Banja Luka με την υποστήριξη των στρατευμάτων της SFOR από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Τσεχία. Αποκαλύφθηκαν οι λεπτομέρειες ενός σχεδιαζόμενου πραξικοπήματος από την ηγεσία του Pale

κατά της Plavšić. Η SRT καταδίκασε τον ρόλο της SFOR και μάλιστα σε ένα βίντεο σύγκρινε την ειρηνευτική δύναμη με τους SS των Ναζί. Η προπαγάνδα πλέον ήταν μια απειλή για την ίδια την SFOR.

Όταν η SRT μετέδωσε μια διαστρεβλωμένη περιγραφή μιας συνέντευξης τύπου του επικεφαλής εισαγγελέα του Διεθνούς Δικαστηρίου Εγκλημάτων Πολέμου στην Χάγη, οι δυνάμεις της SFOR επενέβησαν μετά από αίτημα του Westendorp, καταλαμβάνοντας την 1η Οκτωβρίου 1997 τέσσερις πύργους αναμετάδοσης. Η SRT επανέλαβε τις εκπομπές κάτω από νέα διεύθυνση στα στούντιο της Banja Luka, όπου το προσωπικό ήταν πιο φιλικό προς το κόπια της Plavšić. Το πρόγραμμα των ειδήσεων παρέμεινε εθνικιστικό, αλλά εξαλείφθηκαν οι υπερβολές του παρελθόντος. Η αναμενόμενη εξέγερση δεν συνέβη ποτέ. Πολλοί Σέρβοι δημοσιογράφοι έβλεπαν την SRT ως αυτό που ήταν, ένα πολιτικό όργανο που δεν είχε να κάνει τίποτα με την δημοσιογραφία ή με δημόσια υπηρεσία.

Η ηγεσία του Pale δεν υποκρίθηκε για την κομματική δομή της SRT. Ανώτεροι μελή του κυβερνώντος εθνικιστικού Σερβικού Δημοκρατικού Κόμματος (Srpska demokratska stranka ή SDS) και το τότε Σερβικό μέλος της συλλογικής προεδρίας της Βοσνίας, Momcilo Krajišnik (τώρα αναμένει να δικαστεί στην Χάγη για εγκλήματα πολέμου) ήταν επικεφαλείς του συμβουλίου που ήλεγχε την SRT. Ακριβώς μετά την επέμβαση της SFOR, το Γραφείο του Υψηλού Αντιπροσώπου (OHR) διαπραγματεύτηκε «προσωρινές διευθητήσεις» για την SRT με την Plavšić, ο οποίος συμφωνήθηκαν τον Φεβρουάριο του 1998. Οι διευθητήσεις αυτές επεβαλλαν ένα μη-κομματικό συμβούλιο διοίκησης και επέτρεψαν την παρουσία ενός διεθνούς «διαχειριστή» ο οποίος θα προωθούσε τα πρότυπα της μετάδοσης των προγραμμάτων για το κοινό και την συντακτική ανεξαρτησία.

Η κατάληψη των πύργων αναμετάδοσης της SRT ήταν μια κρίσιμη καμπή για την Βοσνία. Δημιουργήσε έναν πιο ομαλό αγωνιστικό χώρο για τις εκλογές και έστρωσε τον δρόμο για περισσότερο πλουραλισμό και ελευθερία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Banja Luka, την μεγαλύτερη πόλη στην Δημοκρατία Srpska. Η διεθνής κοινότητα έστειλε ένα ξεκάθαρο μήνυμα ότι ήταν έτοιμη να δράσει για να σταματήσει την υποκίνηση του μίσους και της κομματικής παρέμβασης στην μετάδοση προγραμμάτων για το κοινό. Σημάδεψε το τέλος του μονοπάλιον των σκληροπουητικών πάνω στην τηλεόραση της Δημοκρατίας Srpska. Η κρίση που περιστούχισε την SRT υπογράμμισε το πως τα κυβερνώντα εθνικιστικά κόμματα σε ολόκληρη την χώρα συνέχιζαν να δυναστεύουν τα πλέον σημαντι-

To CD-ROM NATO 2000 βοηθά τους χοήστες να εξοικειωθούν με τον ρόλο και τους τρόπους λειτουργίας του ΝΑΤΟ. Χαρτογραφεί την εξέλιξη της Συμμαχίας και περιγράφει την προσαρμογή που υπέστη για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις ασφαλείας του 21ου αιώνα.
Δωρεάν αντίγραφα διατίθενται μετά από αίτημα από την:
Distribution Unit
Office of Information and Press,
NATO, 1110-Brussels, Belgium

κα μέσα ενημέρωσης και αποθάρρυναν την ειλικρινή δημόσια συζήτηση. Τα Βοσνιακά μέσα ενημέρωσης ήταν φανερό ότι απαιτούσαν συστηματική μεταρρύθμιση για να ευθυγραμμιστούν με τους δημοκρατικούς κανόνες. Με την υποστήριξη διωρητριών κυβερνήσεων, το OHR άρχισε να αναπτύσσει μια στρατηγική για να ουκοδομήσει ακατάλυτη ελευθερία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Με τον χρόνο, η στρατηγική εξελίχθηκε σε ένα φιλόδοξο εγχείρημα. Ζητούσε τη δημιουργία ενός ρυθμιστικού πλαισίου για τους εκφωνητές, μεταρρύθμιση του τομέα της μετάδοσης των προγραμμάτων για το κοινό, συνεχή χρηματοδοτική υποστήριξη προς τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης, εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού ώστε ενημερωθεί για τις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας και την νομική προστασία των δημοσιογράφων.

Το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης που συνεδρίασε στην Βόνη τον Δεκέμβριο του 1997 ζήτησε την εγκαθίδρυση ενός ρυθμιστικού οργάνου το οποίο με διάφανα κριτήρια θα εξέδιλε τις άδειες για εκείνους που ήθελαν να εκπέμψουν πρόγραμμα. Η ρυθμιστική υπηρεσία η οποία αργότερα ονομάστηκε Ανεξάρτητη Επιτροπή Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (IMC), επόκειτο να λειτουργήσει κάτω από προσωρινή διεθνή επίβλεψη και να εξελίχθει με την πάροδο του χρόνου σε εγχώριο θεσμό. Σχεδιάστηκε για να δημιουργήσει έναν εξισορροπημένο ανταγωνισμό μεταξύ των προγραμμάτων και για να απομακρύνει τον πολιτικό έλεγχο από τις συχνότητες.

Με χρηματοδότηση από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η IMC δημιουργήθηκε με διαταγή του Υψηλού Αντιπροσώπου τον Ιούνιο του 1998. Το κάθε τμήμα είχε ένα διεθνή επικεφαλή και έναν Βόσνιο ως αναπληρωτή. Δημιουργήθηκε ένα δόγμα εφέσεων που απαρτίζοταν από Βόσνιους πολίτες και ξένους ειδικούς, το Συμβούλιο IMC, για να εξετάζει τις εφέσεις από τους σταθμούς. Στην περίοδο που μεσολάβησε, η ICM κατάφερε να φτιάξει ένα ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο απομάκρυνε το είδος εκείνο του πολιτικού παρεμβατισμού που συνόδευε την έκδοση των αδειών. Η IMC βοήθησε στο να αποτραπούν οι εμπρηστικές εκπομπές, θέτοντας σε ισχύ ένα πρακτικό κώδικα μετάδοσης των προγραμμάτων, καθώς οι σταθμοί τείνουν να είναι επιφυλακτικοί στο να διακινούνται τις άδειες που κατέχουν ή τις μελλοντικές άδειες που ελπίζουν να διασφαλίσουν. Μερικοί σταθμοί επιπλήκτηκαν ή τους επεβλήθη πρόστιμο, λίγοι διατάχθηκαν να μην εκπέμπουν προσωρινά, και δύο σταθμοί έκλεισαν γιατί κατελάμβαναν παράνομα συχνότητες και παραπομπές.

Οι κριτές είναι ακόμη πάνω στην IMC. Την εγκαλούν Βόσνιοι δημοσιογράφοι και άλλοι διεθνείς οργανισμοί γιατί κινείται πολύ μαλακά απέναντι στους ειδεχθείς προπαγανδιστές και γιατί κινείται πολύ αργά για να ενοποιήσει μια κορεσμένη αγορά μέσων μαζικής ενημέρωσης. Σε μια χώρα με λιγότερους από τέσσερα εκατομμύρια κατοίκους, υπάρχουν κάτου 280 που μεταδίδουν πρόγραμμα, προφανώς είναι το υψηλότερο τέτοιο ποσοστό στον κόσμο. Η IMC δηλώνει ότι θα είναι πολύ αντηρότερα τα κριτήρια για νέες μακροχρόνιες άδειες και θα έχουν ως αποτέλεσμα μια πιο ορθολογική αγορά. Επίσης η IMC βεβαιώνει ότι πρέπει να σεβαστεί τις νόμιμες διαδικασίες που επιτρέπουν στους σταθμούς μια εύθετη διαδικασία, με αποτέλεσμα η υπηρεσία να μην μπορεί να δράσει με την ταχύτητα που συνιστούν οι επικριτές της.

Ένα πιο θεμελιώδες πρόβλημα είναι ότι η IMC έχει να αντιμετωπίσει εδραιωμένα συμφέροντα με περιορισμένους πόρους και χωρίς μηχανισμό επιβολής για την υλοποίηση των αποφάσεών της. Σε ακραίες περιπτώσεις, η IMC μπορεί να στραφεί για βοήθεια στην SFOR -αλλά μόνο αν τα κράτη μέλη του NATO πιστεύουν ότι αυτό είναι πρόσφορο. Αποφάσεις κατά του Erotel, ενός σταθμού που ελέγχεται από σκληροπυρηνικούς Βόσνιους Κροάτες της Κροατικής Δημοκρατικής Ένωσης (Hrvatska demokratska zajednica ορ HDZ), χλευαζόντουσαν και αγνοούνταν για ένα χρόνο.

Όποιες και αν είναι οι αδυναμίες της IMC, αυτή έθεσε ένα μέτρο διαφάνειας και αμεροληψίας το οποίο σε μεγάλο βαθμό μείωσε την πολιτική παρέμβαση στις εκπομπές. Έγινε το μοντέλο στις ρυθμιστικές υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Βόρειας Αμερικής και απέφυγε να ελέγχει τα έντυπα μέσα ενημέρωσης, διαλέγοντας αυτ' αυτού να βοηθήσει τις δημοσιογραφικές ενώσεις να συμφωνήσουν με την θέλησή τους πάνω σε έναν κώδικα δεοντολογίας. Αν και οι υπερβολές είναι ακόμη διαδεδομένες στα έντυπα μέσα ενημέρωσης, η πληθώρα των ανεξάρτητων εκδόσεων λειτουργεί ως μέσον εξισορρόπησης.

Το μεγαλύτερο ερώτημα για το μέλλον είναι το πως και πότε το έργο της IMC θα παραδοθεί στις τοπικές αρχές. Ένα φιλόδοξο χρονοδιάγραμμα για την μεταβίβασή του εντός τους έτους αναθεωρήθηκε και αναβλήθηκε. Οι Βοσνιακοί θεσμοί πρέπει να ακόμη να αποδείξουν ότι μπορούν να λειτουργούν με διάφανο και μη-κομματικό τρόπο. Οι δωρήτριες κυβερνήσεις ενέκριναν ένα σχέδιο για να εντάξουν την IMC σε μία ενιαία ρυθμιστική υπηρεσία των τηλεπικονιωνιών κάτω από διεθνή επίβλεψη. Ο τωρινός Υψηλός Αντιπρόσωπος Wolfgang Petritsch αναγνώρισε το φάσμα της συχνότητας ως μια ουσιώδη οικονομική πηγή η οποία θα πρέπει να φυγιστεί με τέτοιο τρόπο που να αποθαρρύνει την πολιτική παρέμβαση και τα μονοπάλια της διαφθοράς.

Η οικοδόμηση μιας δημόσιας υπηρεσίας μετάδοσης προγραμμάτων από τις στάχτες ενός εθνικά διαχωρισμένου, ανεπαρκούς συστήματος απεδείχθη η πλέον δύσκολη πλευρά της στρατηγικής του OHR. Τα παλαιά πολιτικά συμφέροντα πολέμησαν για να διατηρήσουν τον έλεγχο πάνω στα υπόλειμματα της πρώην Ραδιο-Τηλεόρασης του Σαράγιεβο, του κρατικού μέσου μετάδοσης προγραμμάτων της Βοσνίας πριν από τον

πόλεμο. Λίγο πριν ξεσπάσει ο πόλεμος την άνοιξη του 1992, ο Σέρβος εθνικιστικής γηγέτης, Radovan Karadzic, πρότεινε την διαίρεση του σταθμού -ο οποίος είχε την φήμη της εξισορροπημένης, αν και πεζής, ειδησεογραφίας- σε τρία εθνικά διαχωρισμένα κανάλια. Η πρόταση του απερρίφθη αλλά καρποφόρησε μόλις άρχισε ο πόλεμος. Τα περιουσιακά στοιχεία της Ραδιο-Τηλεόρασης του Σαράγιεβο διαχωρίστηκαν σύμφωνα με την εδαφική κατάκτηση. Δημιουργήθηκαν ξεχωριστοί εθνικά βασισμένοι σταθμοί με την βοήθεια του Ζάγκρεμπ και του Βελιγραδίου. Στις περιοχές όπου η Βοσνιακή κυβερνηση ήλεγχε το έδαφος, η τηλεόραση του Σαράγιεβο έγινε γνωστή ως η Ραδιο-Τηλεόραση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης (RTV BiH) και βρέθηκε κάτω από τον πολιτικό έλεγχο του Alija Izetbegovic του Βοσνιακού Μουσουλμανικού Κόμματος της Δημοκρατικής Δράσης (Stranka demokratske akcije ή SDA). Αν και ήταν προσανατολισμένη αποκλειστικά για τους Βόσνιους Μουσουλμάνους, η RTV BiH ουδέποτε μπλέχθηκε σε εκείνο το είδος της γεμάτης μίσους γλώσσας που χρησιμοποίησε το Κροατικό και Σερβικό καθεστώς μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Όταν πρόκειται για την πρόληψη συγκρούσεων ή για την οικοδόμηση ειρήνης, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν έχουν πάντοτε την προτεραιότητα που τους αξίζει

© Reuters

Αιχμηρό μήνυμα: τα ΝΑΤΟϊκά ειρηνευτικά στρατεύματα κατέλαβαν τέσσερις πύργους αναμετάδοσης της Βοσνιακής Σερβικής τηλεόρασης σε αντίδραση στις εμπρηστικές εκπομπές

Μέσα σε εξη μήνες από την επέμβαση της SFOR κατά της SRT, ο Westendorp δρομολόγησε μια πιο ολοκληρωμένη πρωτοβουλία για να μεταρρυθμίσει συνολικά τον τομέα της μετάδοσης προγραμμάτων για το κοινό. Μετά από μήνες διαπραγματεύσεων με την τομελή προεδρία της χώρας, έπεισε τον Κροάτη αντιπρόσωπο όπως και τον Βόσνιο Μουσουλμάνο - αλλά όχι τον Σέρβο- να συμφωνήσουν σε ένα μνημόνιο συναντήσεως πάνω στο μέλλον της μετάδοσης προγραμμάτων. Το έγγραφο αυτό έδινε την εντολή για την δημιουργία μιας νέας δημόσιας υπηρεσίας μετάδοσης προγραμμάτων η οποία θα σεβόταν την θρησκευτική ανεξιθωησκία και την εκδοτική ανεξαρτησία και θα λειτουργούσε με χοηματοδοτικά διάφανο τρόπο. Απαιτούσε ένα νέο δημόσιο δίκτυο εκπομπής προγραμμάτων σε όλο το εύρος της χώρας όπως επίσης και μιας υπηρεσίας για την Ομοσπονδία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης (Η Ομοσπονδία), την ελαφρώς μεγαλύτερη οντότητα της χώρας. Επίσης απαιτούσε να συμμορφωθούν με τους νόμους και τους κανονισμούς της Βοσνίας οι μεταδίδοντες προγραμμάτων από την Σερβία και την Κροατία. Ωστόσο, στην πράξη, τα καθε-

στώτα στο Βελιγράδι και στο Ζάγκρεμπ αγνόησαν τους όρους αυτούς, και αργότερα το SDA παρακάλυσε την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που περιγράφονταν στο μνημόνιο και η HDZ το απέρριψε όταν άλλαξε το μέλος της Βοσνιακής προεδρίας που ήταν Κροάτης.

Αν και διορίστηκε, ένα νέο πολυεθνικό συμβούλιο διευθύντων στην RTV BiH, ωστόσο το έργο της παρεμποδίστηκε από πιστούς του SDA. Με το μνημόνιο να έχει μπλοκαριστεί ένα χρόνο μετά την υπογραφή του, ο Westendorp επέβαλλε μια νέα Δημόσια Υπηρεσία Μετάδοσης Προγραμμάτων (PBS) για ολόκληρο το κράτος. Η απόφαση που εκδόθηκε την τελευταία ημέρα παραμονής του στο αξιώμα τον Ιούλιο του 1999, δημιούργησε μια χαλαρή δομή σχεδιασμένη για να διασφαλίσει ότι θα είναι σεβαστή η ιδιότητα της πολιτείας της Βοσνίας, ότι θα μπορούσε να αντικατασταθεί η διαφεντεύσμενη από το SDA μετάδοση προγραμμάτων από μια γνήσια πολυεθνική υπηρεσία και ότι επιδιωκόταν ένα οικονομικά ρεαλιστικό μοντέλο.

Οι δικηγόροι του Γραφείου του Υψηλού Αντιπροσώπου βρήκαν νομική βοήθεια για μετάδοση προγραμμάτων σε κρατικό-επίπεδο στο Αρδθρο II του συντάγματος της Βοσνίας, το οποίο αναφέρεται στην δημιουργία κρατικών εγκαταστάσεων επικοινωνίας. Ήταν μια καινοτομική ερμηνεία η οποία έβαλε ένα τέλος στις νομικές συνέπησεις που σχεδιάστηκαν για να παρακαλύψουν την δημόσια μετάδοση πολυεθνικών προγραμμάτων. Η απόφαση δημιούργησε έναν σταθμό και για την Ομοσπονδία επίσης. Επιπλέον, στο μέλλον οι σταθμοί και των δύο οντότητων θα έχουν πρόσβαση στα διεθνή προγράμματα μόνο μέσω της νέας υπηρεσίας BiH, η οποία θα αντιπροσεύει την Βοσνία στους διεθνείς οργανισμούς. Το νομικό κενό που επέτρεπε να αναπτυχθούν οι πολλές μονο-εθνικές μεταδοσίες προγραμμάτων εξαλείφθηκε. Η νέα υπηρεσία απαιτείτο να έχει τουλάχιστον μια ώρα ειδήσεων και προγράμματα με τρέχοντα θέματα καθημερινά. Η απόφαση χαρακτηρίστηκε ως ένα προσωρινό βήμα και άφησε χώρο έτσι ώστε να βελτιωθούν ή να αναπτυχθούν αναλόγως οι μελλοντικοί πολιτικοί αντιπρόσωποι. Με δεδομένους τους περιορισμούς της Συμφωνίας του Dayton, τα ορια των δωρεών χοηματοδότησης και το παραλυμένο πολιτικό κλίμα της στιγμής, το Γραφείου του Υψηλού Αντιπροσώπου πίεσε όσο περισσότερο μπορούσε.

Η PBS αντικατέστησε την RTV BiH ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Μετάδοσης Προγραμμάτων (EBU) και εκπέμπει διεθνή αθλητικά γεγονότα με σήμα σε ολόκληρη την επικράτεια. Οι Ολυμπιακοί αγώνες μεταδόθηκαν με ένα πολυεθνικό επιτελείο σχολιαστών και ένα πρόγραμμα με τις τρέχουσες υποθέσεις επέτρεψε στους ακροατές να λάβουν μέρος σε μια συζήτηση που αφορούσε την εκλογική εκστρατεία. Ένας ειδικός από το BBC έθεσε τις κατευθυντήριες γραμμιές για την δημιουργία μιας δομής διοίκησης σύμφωνα με την σύγχρονη Ευρωπαϊκή τακτική. Ο Υψηλός Αντιπρόσωπος διόρισε διευθυντικά συμβούλια για την μετάδοση προγραμμάτων τόσο στην οντότητα της Δημοκρατίας Srpska όσο και σε αυτή της Ομοσπονδίας.

Αναπόφευκτα τα εθνικιστικά πολιτικά κόμματα προσπάθησαν να μανούνθραρουν το διευθυντικό συμβούλιο της PBS, παρεμποδίζοντας σε κάθε βήμα το έργο της και περιγράφοντας το όλο σχέδιο ως μια αποτυχία. Φυσικά, η αποτυχία βρίσκεται στην πολιτική γηγενία της χώρας. Αν οι πολιτικοί γηγέτες της Βοσνίας είχαν ενστερνιστεί τα πρότυπα της δημόσιας υπηρεσίας μετάδοσης προγραμμάτων και τις πολυεθνικές αρχές, τότε ποτέ δεν θα αναμιγνύσταν η διεθνής κοινότητα. Με δεδομένη την εχθρική συμπεριφορά των εθνικιστικών κομμάτων, είναι κατανοητές οι καθυστερήσεις στο να βγει στον αέρα η PBS με ένα πρόγραμμα βραδινών ειδήσεων. Ωστόσο, τώρα όμως είναι ουσιώδες να προσληφθούν ταλαντούχοι συντάκτες και η PBS να αρχίσει να μεταδίδει ένα πρόγραμμα βραδινών

νέων. Μια ποιοτική υπηρεσία ειδήσεων για ολόκληρη την χώρα από την PBS είναι ξωτικής σημασίας για την οικοδόμηση ενός κλίματος χωρίς διακρίσεις και θρησκευτική μισαλλοδοξία. Μια πιο πλουραλιστική πολιτική κατάσταση στην Βοσνία και οι πρόσφατες εξελίξεις στην Κροατία θα δώσουν λίγο αέρα ώστε να αναπτυχθεί η PBS.

Το πιο φιλόδοξο πρόγραμμα ιδιωτικών μέσων μαζικής ενημέρωσης στα Βαλκάνια δρομολογήθηκε από τον Υψηλό Αντιπρόσωπο, Carl Bildt, λίγο πριν από τις πρώτες εκλογές της χώρας το 1996. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Ένωση χορηγατοδότησαν την δημιουργία ενός πολυεθνικού δικτύου τηλεόρασης, του Open Broadcast Network (OBN), το οποίο έμελλε να λειτουργήσει ως μια εναλλακτική λύση απέναντι στους υπάρχοντες μονο-εθνικούς, πολιτικά ελεγχόμενους σταθμούς. Ωστόσο, το πρόγραμμα έπανε μια κακή αρχή με κακής ποιότητας δημοσιογραφία και αδύνατο πρόγραμμα. Αρχικά διευθυνόταν από διπλωμάτες με ελαχίστη εμπειρία στη διαχείριση προγραμμάτων. Το OBN δεν έπαιξε όρλο στην εκλογική εκστρατεία του 1996 καθώς βγήκε στον αέρα μόλις λίγο πριν από την διεξαγωγή των εκλογών. Αργότερα, μετά από λιγότερα από δύο χρόνια, και μετά από σημαντικές ενέσεις χοημάτων και συμβουλών, το OBN κατάφερε να φτιάξει ένα πολυεθνικό πρόγραμμα ειδήσεων το οποίο λειτούργησε ως μια γνήσια εναλλακτική λύση στην προπαγάνδα του εθνικιστικού κόμματος. Τα αστικά κόμματα της αντιπολίτευσης τελικά είχαν τον τρόπο για να προσεγγίσουν τους ψηφοφόρους με το μηνυμά τους.

Το OBN συνάντησε λυσσαλέα αντίσταση μεταξύ των εθνικιστικών κομμάτων, ειδικά από το SDA το οποίο προσπάθησε να του αποστειρώσει τις συχνότητες εκπομπής. Μερικές από τις δωρήτριες κυβερνήσεις αρνήθηκαν να το υποστηρίξουν, προτιμώντας τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που είχαν αναπτυχθεί τοπικά. Παρά το υψηλό του κόστος και τις αδυναμίες, το OBN έπαιξε σημαντικό όρλο στην κατεδάφιση των εθνικών φραγμών και στη δημιουργία ενός εύθραυστου πλουραλισμού στην Βοσνία. Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και η Ελβετική κυβέρνηση δρομολόγησαν ένα πολυεθνικό ραδιοφωνικό δίκτυο, το Ράδιο FERN, το 1996 και το οποίο αποδέχθηκε λιγότερο αντιφατικό. Επίσης το Ράδιο FERN παρείχε μια ποιοτική υπηρεσία ειδήσεων ελεύθερης από εθνικιστικές ή πολιτικές προκαταλήψεις και βοήθησε στο να οικοδομηθεί ένα δίκτυο ανεξάρτητων σταθμών σε ολόκληρη τη χώρα.

Οι κύριοι χορηγοί του OBN, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Ένωση, ήλπιζαν ότι ο σταθμός θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ένα αυτο-συντηρούμενο εμπορικό δίκτυο, καλύ-

ποντας πιθανά μια ευρύτερη περιοχή στην οποία μιλούν τα Σερβικά-Κροατικά. Ωστόσο, η οικονομία της Βοσνίας παραμένει φτωχή και η αγορά της μετάδοσης εκπομπών κορεσμένη. Ως αποτέλεσμα, οι διωρητές μπορεί να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι το OBN μπορεί να μην τα καταφέρει εμπορικά. Και πράγματι, συζητούν ήδη στην σύμπτυξη της υπηρεσίας των ειδήσεων στην δομή της PBS. Ασχετα με τον απότελος προσορισμού του, το OBN έπαιξε ανεκτίμητο όρλο ως ένα μέσο εξισορρόπησης κατά των σκευωριών και των διαστρεβλώσεων των σταθμών που ελέγχονται από τα εθνικιστικά κόμματα.

Η χορηγατοδότηση ειδήσεογραφικών οργανισμών σε απολυταρχικό περιβάλλον αναπόφευκτα ενέχει κινδύνους. Οποτεδήποτε ζει το χοήμα σε διεφθαρμένες και αντιδημοκρατικές κοινωνίες, τα ισχυρά πολιτικά συμφέροντα βρίσκουν τους τρόπους να φθάσουν στα χοήματα ή για να εκβιάσουν τους σταθμούς που λαμβάνουν την βοήθεια. Για να είναι αποτελεσματική και για να διασφαλιστεί ότι τα χοήματα των φροδολογούμενων δεν πάνε χαμένα, είναι ουσιώδης η πιο λογική και ενιαία προσέγγιση από τις δωρήτριες κυβερνήσεις. Άλλα σήμερα, η προσέγγιση της διεθνούς κοινότητας έτεινε να μοιάζει με το βόλι από ένα τουφέκι. Κάποιο μέρος της βοήθειας πετυχαίνει τον στόχο της και η περισσότερη χάνεται. Στην Βοσνία η αγορά των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι χαοτική μερικώς επειδή οι Διυτικές κυβερνήσεις ήταν τόσο έτοιμες για να βοηθήσουν τους νέους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς.

Επίσης υπάρχει ένας κίνδυνος ο οποίος συνοδεύει την υπερβολική πίστη στον εμπορικό τομέα της μετάδοσης προγραμμάτων, ειδικά μακροπρόθεσμα. Η χορηγατοδότηση ενός ιδιωτικού σταθμού δεν έχει αυτομάτως ως αποτέλεσμα και την δημοσιογραφική του ανεξαρτησία. Στις χώρες που στέρονται ένα ανεξάρτητο δικαστικό σώμα ή κατάλληλο εμπορικό δίκαιο οι ιδιωτικοί σταθμοί είναι εξαιρετικά ευάλωτοι στην αθέμιτη εκμετάλλευση από τα εδραιωμένα πολιτικά ή οικονομικά συμφέροντα. Το παραδειγμα των διεφθαρμένων εμπορικών σταθμών και εκδόσεων σε ολόκληρη την πρώην Σοβιετική Ένωση θα πρέπει να λειτουργήσει ως προειδοποίηση κατά της χορηγατοδότησης χωρίς αυστηρές προϋποθέσεις του ιδιωτικού τομέα. Διαφορετικά, τα υποτιθέμενα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης μετατρέπονται σε πολιτικά όπλα τα οποία έχουν πληρωθεί από τους φροδολογούμενους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Βόρειο Αμερική.

Πρόσφατα ο Υψηλός Αντιπρόσωπος Petritsch ανέστειλε την ιδιωτικοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης μέχρι να πραγματοποιηθεί μια ενδελεχής ανασκόπηση, για να διασφαλιστεί ότι τα εμπορικά μέσα ενημέρωσης εξελίσσονται σε ένα ελεύθερο και ανταγωνιστικό περιβάλλον. Στο μέλλον κατά

Το επιστημονικό πρόγραμμα του ΝΑΤΟ ενισχύει κοινά προγράμματα μεταξύ επιστημόνων συμμάχων κρατών και κρατών-εταίρων.

Το πρόγραμμα -που δεν έχει σχέση με την Άμυνα- βοηθά τη συνεργασία μεταξύ επιστημόνων με διαφορετική υποδομή γνώσης, τη δημιουργία δεσμών μεταξύ των ερευνητών και την ανάπτυξη επιστημονικών κοινοτήτων σε κράτη-εταίρους.

Για περισσότερες λεπτομέρειες στην ιστοσελίδα του ΝΑΤΟ:

<http://www.nato.int/acad/home.htm>

πάσα πιθανότητα το επίκεντρο των προσπαθειών μεταρρύθμισης θα στραφεί προς την διαδικασία ιδιωτικοποίησης και τις εμπορικές πλευρές των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να πάει για την διάλυση των ολιγαρχιών των ΜΜΕ και να εμποδίσει την γέννηση νέων μονοπολίων.

Όσον αφορά την προώθηση της νομικής προστασίας των δημοσιογράφων, η διεθνής κοινότητα άρχισε να αντικαθιστά τους κομμουνιστικούς νόμους που έπνιγαν τον ελεύθερο λόγο και την δημοσιογραφική έρευνα. Τον Ιούλιο του 1999, ο Westendorp επικαλέστηκε την εξουσία του ως Υψηλός Αντιπρόσωπος για να πλήξει μια διάταξη που επέτρεπε ποινές φυλάκισης για εκείνους που είχαν καταδικαστεί με τον νόμο περὶ δυσφήμισης. Απαίτησε έναν νέο νόμο περὶ δυσφήμισης και κάτω από διεθνή καθοδήγηση να συνταχθεί το προσχέδιο για άλλον ένα που να αφορά όμως την ελευθερία της πληροφόρησης. Τον Οκτώβριο του 2000, το κοινοβούλιο ενέκρινε έναν νόμο που προετοίμασαν ειδικοί του ΟΑΣΕ ο οποίος παρέχει την ελεύθερη πρόσβαση στις πληροφορίες που κατέχουν τα κυβερνητικά σώματα εκτός από μια μικρή κατηγορία. Ο νόμος της ελευθερίας στην πληροφόρηση, ακόμη και αν εφαρμόζεται μερικά, έχει την δυναμική του ώστε να μεταρρυθμίσει την κουλτούρα της μιστικοπάθειας που προτάνευε μεταξύ των Βόσνιων πολιτικών γηγετών.

Μερικοί αντιπρόσωποι των οργανισμών για την ελευθερία του τύπου κατηγόρησαν κράτη μέλη του NATO ότι καταπάτουν την ελευθερία του λόγου αναλαμβάνοντας δράση κατά των μέσων μαζικής ενημέρωσης που θεωρούθηκαν εμποριστικά. Όταν εγκαθιδρύθηκε η IMC, αυτοί οι ίδιοι επικριτές ισχυρίζοντουσαν ότι η ελευθερία των ΜΜΕ θα διακυβεύσταν από μια υπηρεσία που θα συγκέντρωνε όλη την εξουσία και θα ήταν έτοιμη να δράσει αυθαίρετα. Παρ' ότι υπάρχουν προφανείς κίνδυνοι που εμπεριέχονται σε οποιαδήποτε παρεμβατική στρατηγική στα ΜΜΕ, πολλοί από τους επικριτές άρχισαν από τον λάθος χώρο.

Αντί να εξετάζει κανείς την Βοσνία, ή πραγματικά το Κοσσυφοπέδιο, την Ρουάντα ή το Ανατολικό Τιμόρ με τα κριτήρια των Δυτικών δημοκρατιών, είναι σημαντικό να δούμε τα κράτη αυτά μέσα από το πρόσιμα της Γερμανίας του 1945. Προωθούμε την ελευθερία του λόγου αν ανεχόμαστε τον πολιτικό έλεγχο πάνω στις συγχόνητες μεταδόσης προγραμμάτων και στα τυπογραφεία εκτυπώσεων; Υποστηρίζουμε έτσι τις δημοκρατικές μας αξίες, αν επιτρέπετε στους δημιαγωγούς και στους δικτάτορες να υποκινούν το θρησκευτικό, εθνικό ή φυλετικό μίσος και την γενοκτονία; Στις χώρες που δεν έχουν δημοκρατικές παραδόσεις ή θεσμούς, δεν υπάρχει ισχυρό δικαιοσυνικό σύστημα που να προστατεύει τους δημιογράφους, δε υπάρχει θυμιστική υπηρεσία που να προταίνει το να ελέγχουν πολιτικά συμφέροντα τις δημόσια χρηματοδοτούμενες μεταδόσεις προγραμμάτων, αλλά ούτε και ελεύθερη αγορά που να διασφαλίζει την ανεμπόδιστη πρόσβαση στα τυπογραφεία και τους διαφημιστές. Το να μην κάνει κανές κάτι, απλά διευκολύνει τα κατεστημένα συμφέροντα να «πνίγουν» τους δημοσιογράφους και να διαφωνούν.

Εκεί όπου ένας πολυεθνικός στρατός διαφυλάσσει την ειρήνη, πρέπει στα μέσα μαζικής ενημέρωσης να χρησιμοποιείται η διεθνής εξουσία σε μέγιστο βαθμό και μάλιστα πιο νωρίς παρά πιο αργά. Οι συγχόνητες δεν πρέπει να μοιράζονται από τις πολιτικές ολιγαρχίες. Η υιοθέτηση της προσέγγισης με ελευθερία συναλλαγών για τις πρώην αντιμαχόμενες φατρίες

σημαίνει αδυναμία και προσφέρει ευκαιρίες για την αναζωγόνηση της σύγκρουσης. Καλύτερα να ακολουθήσεις μια σθεναρή στάση στην αρχή και με αυτόν τον τρόπο να προετοιμάσεις το εδαφος για αποχωρήσεις ενωρίτερα. Ωστόσο, κάθε απόπειρα για την προώθηση της ελευθεροτήτας των ΜΜΕ πρέπει να συνοδεύεται από μια διεθνή στρατηγική για θεμελιώδη οικονομική και δικαιοσύνη μεταρρύθμιση. Ο πολιτικός έλεγχος της οικονομίας εμποδίζει κάθε προσπάθεια για την εγκαθίδρυση μιας ελεύθερης, ανεξάρτητης «Τετάρτης Εξουσίας». Τα τυπογραφεία, οι πηγές διαφήμισης και η πρόσβαση στις συγχόνητες πρέπει να είναι ελεύθερες από πολιτική παρέμβαση. Χωρίς μια ανεξάρτητη δικαιοσύνη και αστυνομία, δεν υπάρχει προστασία κατά των απειλών στην δημοσιογραφική έρευνα και την ελευθεροτήτα του λόγου.

Ωστόσο, αξίζει περισσότερη μελέτη, ένα σημείο που έθιξαν κάποιοι ακτιβιστές της ελευθεροτήτας του τύπου. Οι θεσμοί ή οι κανονισμοί που επιβάλλονται από τους διεθνείς διαχειριστές θα πρέπει να συμφιορδώνονται με τα δημοκρατικά πρότυπα γιατί, κάποιοι στιγμή, τα ειρηνευτικά στρατεύματα θα αποχωρήσουν και θα παραδώσουν στις τοπικές αρχές. Οτιδήποτε δημιουργηθεί από τις διεθνείς ειρηνευτικές αποστολές τελικά θα το κληρονομήσουν οι εγχώριες κυβερνήσεις. Όσο μπορεί περισσότερο, οι νόμοι, οι θεσμοί και οι κανονισμοί που η διεθνής κοινότητα υποστηρίζει θα πρέπει να βασίζονται πάνω στις καλύτερες δημοκρατικές πρακτικές και αρχές. Η μεσολάβηση από την διεθνή αρχή επί του εδάφους θα πρέπει να ακολουθεί την πρέπουσα διαδικασία και να συνοδεύεται από ευρύτερες, δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις που προστατεύουν την δημοσιογραφική έρευνα. Αν δεν υπάρχει η πρέπουσα διαδικασία και δεν κινδυνεύει καμία ολοφάνερη δημοκρατική διαδικασία, η μεσολάβηση στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή σε οποιοδήποτε άλλο τομέα μόνο για να επηρεαστούν οι πολιτικές εξελίξεις τείνει να αποβάνει ζημιογόνος. Οι δωρήτοις κυβερνήσεις δεν μπορεί να εμφανίζονται ότι παραβιάζουν τους νόμους και τους κανονισμούς τους οποίους λειτουργούν στις δικές τους χώρες.

Τα καλά νέα είναι ότι το κλίμα για την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης βελτιώθηκε στην Βοσνία από το 1995 και μετά, κάποιες φορές λόγω της παρουσίας της διεθνούς κοινότητας και κάποιες φορές παρά την παρουσία της. Τα άσχημα νέα είναι ότι τα κέρδη που έχουν επιτευχθεί μέχρι στιγμής είναι αδύναμα και εξαρτώνται πάνω στις τεράστιες, ξένες δωρεές. Στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση των υποψήφιων δημοσιογράφων δόθηκε πολύ λίγη προσοχή. Ίσως τα οφέλη δεν γίνονται αρκετά γοργόρα ορατά για τις δωρήτοις κυβερνήσεις, οι οποίες νιώθουν υποχρεωμένες με τα χρήματα της βοήθειας να παράγουν άμεσα αποτελέσματα. Η Σχολή του BBC για την εκπομπή ειδήσεων στο Σαράγεβο, για παράδειγμα, η οποία χορηγείται από το Ηνωμένο Βασίλειο και Ίδρυμα Open Society του George Soros, υπήρξε μια ανεπιφύλακτη επιτυχία και βοήθησε στη διάπλαση μιας νέας γενιάς ανεξάρτητων στην σκέψη δημοσιογράφων του Ραδιοφώνου ή της τηλεόρασης. Η διεθνής βοήθεια αναπόφευκτα με τον χρόνο θα ελαττωθεί. Άλλα είναι σημαντικό να προωθήσει τη διαδικασία μεταρρυθμίσεων. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κρατούν το διαφορά τόσο για να ανάψουν τον πόλεμο όσο και για να βοηθήσουν στην εγκαθίδρυση της δημοκρατίας. Η απελευθερώση τους από τον πολιτικό έλεγχο θα πρέπει να έχει την ίδια στρατηγική προτεραιότητα όπως η απομάκρυνση των ναρκών ξηράς ή η οικοδόμηση των γεφυρών.

Εκεί όπου ένας πολυεθνικός στρατός διαφυλάσσει την ειρήνη, πρέπει στα μέσα μαζικής ενημέρωσης να χρησιμοποιείται η διεθνής εξουσία σε μέγιστο βαθμό και μάλιστα πιο νωρίς παρά πιο αργά

αντιπαράθεση απόψεων

Είναι καιρός να ξαναγραφεί το Dayton;

Nai:

*O Tony Borden είναι
εκτελεστικός διευθυντής
στο Institute for War
& Peace Reporting*

Oχι:

*O Daniel Serwer είναι
διευθυντής Βαλκανικής
Πρωτοβουλίας στο
Institute of Peace των ΗΠΑ*

Αγαπητέ Daniel,

Αυτός ο χρόνος ήταν καλός για τα Βαλκάνια. Σε λιγότερο από 12 μήνες, εγκατέλειψαν την εξουσία -για διαφορετικούς λόγους- ο Slobodan Milosevic, ο Franjo Tuđman, και ο Alija Izetbegović. Άλλα ακόμη πιο σημαντικό από το ότι έφυγαν από την σκηνή οι τρεις αυτοί ολέθριοι πρόσδροι είναι το γεγονός ότι οι άνθρωποι σε ολόκληρη την πρώην Γιουγκοσλαβία, με διαφορετικούς όρους, ψήφισαν σε ελεύθερες εκλογές κατά του εξτρεμισμού και της βίας. Μετά από δέκα χρόνια διαρκών ρατσιστικών στερεότυπων γύρω από την έμφυτη βίαιη φύση τους, οι ίδιοι οι άνθρωποι επιδεικνύουν, αν και διστακτικά, ή προβληματικά, την θέληση να προχωρήσουν. Δεν πρέπει όμως να διογκώσουμε την πρόδοδο: επικρατεί ο σκληρούτωνγικός εθνικισμός και ειδικά η διαφθορά, παραμένουν ακόμη μερικά σημεία συγκρούσεων, και οι ούριοι Βαλκανικοί άνεμοι μπορεί γρήγορα να μετατραπούν σε πολύ άσχημους. Άλλα θα ήταν ακόμη μεγαλύτερο λάθος να μην αναγνωρίσουμε το μέγεθος της αλλαγής -και το δυναμικό που προσφέρει. Τα προβλήματα παραμένουν, αλλά ο πόλεμος τελείωσε, και είναι καιρός να εξαλείψουμε τελείως την κληρονομιά του. Για να επωφεληθούμε από την ευκαιρία αυτή, είναι ουσιώδες το να διαμορφώσουμε ένα θετικό πιο ευρύ όραμα για την περιοχή. Πρέπει να είναι σοβαρό και επιτενέχιμο, και πρέπει

να δείξει στους ανθρώπους τον ειλικρινή σεβασμό με να τους κρατάμε στα υψηλότερα διεθνή πρότυπα.

Φυσικά, σε τελευταία ανάλυση, αυτό σημαίνει την είσοδο όλων των κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Άρα πρέπει να σημαίνει έγκαιρο και αυστηρό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των άλλων δημιουργικών καινότων. (Όχι, η Χάγη δεν μπορεί να ξεχαστεί). Σημαίνει διάφανες δομές -συμπεριλαμβάνοντας την γενναία αλλά με προϋποθέσεις βοήθεια, με ισχυρούς μηχανισμούς αναφοράς- και κράτος δικαίου, όχι μόνο στους δρόμους, αλλά επίσης στις δουλειές και στους οικονομικούς τομείς. Για να επιτευχθεί αυτό, δεν είναι αρκετά ούτε αμύθητα ποσά χρημάτων, ούτε οι συνεχείς επιπλήξεις ούτε δεκάδες χιλιάδων στρατευμάτων του NATO. Ένα ουσιαστικό μέρος της εξίσωσης πρέπει να είναι λογικό, εφαρμόσιμο, και με μακροπρόθεσμο πιστευτό πολιτικό πλαίσιο. Το πιο ανθυγεινό και ασταθές πολιτικό πλαίσιο στην περιοχή είναι η συνταγματική κατάσταση που εύκολα μπορεί να ανατραπεί και είναι γνωστή ως η Συμφωνία του Dayton. Ο διακανονισμός αυτός είναι η ενσάρκωση ενός συμβιβασμού μεταξύ τριών πρώην προέδρων λόγω του φρικτού πολέμου. Θεσμοποιεί αυτά καθαντά τα προβλήματα τα οποία πρέπει να ξεπεραστούν. Δημιουργησε δε ένα ανεφάρμοστο κράτος, και πρέπει να απορριφθεί το ταχύτερο δυνατό,

προς χάριν ενός πιο λογικού μελλοντικού διακανονισμού.

Μετά από πέντε χρόνια, ένα φανερό ελάττωμα δύσκολα υποφέρεται όταν επαναλαμβάνεται (ή το έχομε ξεχάσει;): Η συμφωνία του Dayton αναγνωρίζει μια πολιτική ομάδα, στην Σερβική οντότητα, που βασίζεται πάνω στην γενοκτονία. Άλλα η Δημοκρατία Srpska δεν είναι το μοναδικό πρόβλημα. Καίτοι η διεθνής κοινότητα επιχειρεί να οικοδομήσει μια δημιουργική Βοσνία που να βασίζεται στις διεθνείς νόρμες των ατομικών δικαιωμάτων, όλες οι δομές βασίζονται πάνω σε εθνικούς όρους. Αυτή η αντίφαση δεν μπορεί να αντέξει. Με νόμο αν κάποιος δεν είναι Σέρβος, Κροάτης ή Βόσνιος Μουσουλμάνος δεν μπορεί να έχει θέση στην προεδρία, ένας μη-Σέρβος από την Δημοκρατία Srpska δεν μπορεί, συνταγματικά, να εκλεγεί στην Βοσνιακή προεδρία, και κάποιος ο οποίος δεν ούτε Κροάτης ούτε Βόσνιος Μουσουλμάνος από την Ομοσπονδία Βοσνίας και Εδεγεγοβίνης, δεν μπορεί να εκλεγεί στην Βοσνιακή προεδρία, τότε ολόκληρος ο πολιτικός διάλογος είναι πλήρως διεφθαρμένος. Η ιδρυματοποίηση των πολιτικών κομμάτων και των δομών που είναι εθνικά βασισμένες είναι συμφωνώς κοντά και, τουλάχιστον για την Βοσνία, θα τείνουν αναπόφευκτα προς την κατεύθυνση της διαφθοράς.

Η διευθέτηση σηματοδοτεί τις πλέον ανεφάρμοστες αλληλουχίες αλληλοσυν-

δεόμενων δημοτικών, τοπικών, σε επίπεδο καντονιών, ομοσπονδιακών και (μερικών) σε εύρος-κράτους θεσμών. Αυτό μακροπρόθεσμα είναι δεν είναι ανεκτό ενώ βραχυπρόθεσμα είναι δυσλειτουργικό. Για παράδειγμα, μπορεί να βρέθηκαν τα διεθνή κεφάλαια για να επισκευαστούν οι δρόμοι που καταστράφηκαν από τον πόλεμο, αλλά τώρα έχουν και πάλι την ανάγκη επισκευής επειδή οι πολιτικές δομές είναι τόσο δυσλειτουργικές για να τους συντηρήσουν. Δεν έχω την άνεση του χώρου για να πάω στις δυσκολίες και στις καθυστερήσεις που το σύστημα επέβαλλε πάνω στη διαδικασία του μετασχηματισμού των κρατικών προγραμμάτων σε δημόσια, αλλά επειδή ταξίδευσα εκεί τελευταία για να γράψω κριτική για τα σχέδια, μπορώ να σε διαβεβαιώσω ότι είναι ένας εφιάλτης πολυπλοκοτήτων. Είναι μεγάλη η απογοήτευση για το ρυθμό της μεταρρύθμισης στην Βοσνία, και οι Δυτικοί διπλωμάτες διαμαρτύρονται με πικρία για την αδιαλλαξία και την διαφθορά των Βόσνιων πολιτικών. Επειδή τέτοια παράπονα αιτιολογούνται ως ένα σημείο, αυτός είναι ένας επιπλέον λόγος για να εργαστούμε για μια νέα διευθέτηση που δεν θα ιδρυματοποιεί εκείνους που ασθενούν βαριά. Φυσικά μετά από πέντε χρόνια, φαίνεται παράλογο να συνεχιστεί η οικοδόμηση μιας δομής η οποία τελικά πρέπει να πέσει.

Αυτή είναι κυρίως η υπόθεση επειδή από μια πρόσφατη επίσημη δικαστική απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, ουσιαστικά κρίθηκε παρόνομο το πολιτικό πλαίσιο του Dayton. Σε μια απόφαση του το καλοκαίρι αυτό το Δικαστήριο έκρινε ότι οι άνθρωποι όλων των εθνικών προελεύσεων «αποτελούν μέρος του όλου» -δηλαδή, έχουν πλήρη συνταγματικά δικαιώματα- και στις δύο οντότητες. Μονομάζ, αμφισβητήθηκε η βασισμένη στην οντότητα δομή, και τελικά η επίσημη απόφαση θα μπορούσε να βγάλει τα πόδια κάτω από το τραπέζι του Dayton. Πιθανώς αυτό να είναι αναπόφευκτο. Θα ήταν μάλιστα καλό, και θα πρέπει να κινητοποιήσουμε όλη μας τη δημιουργικότητα και την ενέργεια για να βοηθήσουμε να συμβεί αυτό το ταχύτερο δυνατό.

Δικός σου

Tony

Αγαπητέ Tony,

Υπάρχει πραγματική ανάγκη να προχωρήσουμε «πέρα από το Dayton». Οι τρεις στρατοί πρέπει να ενοποιηθούν και να αναπτυχθεί ένα στρατηγικό δόγμα που θα έχει ως σκοπό να προστατεύει όλους στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία) αντί για την κάθε μία από τις κοινότητες της εναντίου των άλλων. Τίτοτα λιγότερο δεν θα επιτρέψει στην Βοσνία να σκεφθεί την ιδιότητα του μέλους της Σύμπραξης για την Ειρήνη. Οι τρεις υπηρεσίες πληροφοριών θα πρέπει να καταργηθούν και να δημιουργηθεί μια νέα. Τα εθνικιστικά κόμματα θα πρέπει να στερηθούν τα αθέμιτα προνόμιά τους, ειδικά δε εκείνα του ελέγχου των πόρων του κράτους και της ευνοιοκρατίας. Οι δυσάρεστοι δροι της προεδρικής εκλογής στους οποίους αναφέρεσαι πρέπει να αλλάξουν και να μεταρρυθμιστεί η κυριαρχούμενη από τους εθνικιστές άνω βουλή του Βοσνιακού Κοινοβουλίου. Άλλα δεν βλέπω τον λόγο γιατί να πιστέψω ότι οι αλλαγές αυτές θα είναι ευκολότερες χωρίς την συμφωνία του Dayton παρά με αυτήν.

Δεν έχω καμία ειδική ενημέρωση πάνω στο Dayton. Είναι ένας ακατάστατος συμβιβασμός ο οποίος πάγωσε στην κατάλληλη θέση τους στρατούς και τα εθνικιστικά πολιτικά κόμματα που έκαναν άνω κάτω την ανεξαρτησία της Βοσνίας. Οι περίπλοκες δομές της και τα εθνικά της κριτήρια είναι προσβλητικά για οποιονδήποτε πιστεύει σε μια διάφανη δημοκρατία του ένας άνθρωπος/μία ψήφος. Όπως παρατηρείς, η ιστορία της εποχής του πολέμου στην Δημοκρατία Srpska είναι ατυχής, και έτσι είναι επίσης και η μετά τον πόλεμο αντίσταση για την επιστροφή των εκτοπισμένων και των προσφύγων. Θα καλωσορίσω την ημέρα όπου οι Βόσνιοι θα δουν τον εαυτό τους ως πολίτες με ίσα δικαιώματα αντί για Κροάτες, Βόσνιους Μουσουλμάνους και Σέρβους που να «προστατεύονται» από δικαιώματα ομάδων. Άλλα πήγες μαρτιά για να αποδείξεις ότι το Dayton παραμένει ένα βιώσιμο έγγραφο, το οποίο με τον καιρό θα μπορούσε να δημιουργήσει το είδος της Βοσνίας που θα αποτελεί μέρος της Ευρώπης. Το Συνταγματικό Δικαστήριο, είναι ένας θεσμός της συνθήκης του Dayton, ο

οποίος προκάλεσε δραματική αλλαγή στην δομή του Dayton. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο αποφάσισε ότι οι δροι στα συντάγματα των οντοτήτων που αφορούν τους πολίτες και τα δικαιώματά τους ήταν αντισυνταγματικοί δείχνει την δύναμη της συμφωνίας του Dayton, όχι την αδυναμία του. Θα πρέπει να επικριτήσουμε και να ενθαρρύνουμε το Δικαστήριο να συνεχίσει τις προσπάθειές του και την διεθνή κοινότητα να προσφέρει την πλήρη υποστήριξη της προς το Δικαστήριο.

Είσαι σίγουρος ότι η συμφωνία του Dayton είναι τόσο δυσλειτουργική; Θέλεις πραγματικά να διαλυθεί χωρίς να μάθεις το τι θα επακολουθήσει; Είσαι σίγουρος ότι θα διαπραγματεύθονται κάτι καλύτερο; Κάθε προσπάθεια για να αρχίσουμε από το μηδέν θα προσφέρει μια νέα ευκαιρία στους ακραίους εθνικιστές για να αναβιώσουν τις διασπαστικές τους επικλήσεις τις οποίες η συμφωνία του Dayton κατέπνιξε. Πολλοί στην Δυτική Ευρώπη θα καλωσορίζουν την κατάρρευση της συμφωνίας του Dayton, γιατί θα την έβλεπαν ως μια επιβεβαίωση του ότι δεν είναι βιώσιμα τα πολιτικά κράτη και ότι ο διαμελισμός είναι αναπόφευκτος. Έτσι, ομοίως, κάποιοι στις Ηνωμένες Πολιτείες, πιστεύουν ότι ο εθνικός διαχωρισμός των Βόσνιων θα λύσει το πρόβλημα και θα επιτρέψει την απόσυρση των Αμερικανικών στρατευμάτων.

To Dayton προσφέρει ένα δυναμικό που δεν έχουν εκμεταλλευτεί ακόμη ούτε η διεθνής κοινότητα ούτε οι Βόσνιοι. Τον Δεκέμβριο του 1997, το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης αύξησε δραματικά τις εξουσίες του Υψηλού Αντιπροσώπου για να λαμβάνει νομικά δεσμευτικές αποφάσεις -συμπεριλαμβάνοντας και τα δικαιώματα για την απομάκρυνση των καλυστερών αξιωμάτων. Μέχρι στιγμής, οι εξουσίες αυτές χρησιμοποιήθηκαν σταδιακά, αλλά δεν υπάρχει κανένας λόγος για να μην χρησιμοποιηθούν σε μια εκτενή προσπάθεια για να απομακρυνθούν όλοι εκείνοι που καλυπτείται με ακόμη σε θέσεις με εξουσία. Επίσης το Γραφείο του Υψηλού Αντιπροσώπου δημιουργήσει μια συνοριακή αστυνομία, η οποία αποδεικνύεται να είναι μια σημαντική προσθήκη στους κύριους θεσμούς που δεν είχαν προβλεφθεί

**Το πιο ανθυγειενό
και ασταθές πολιτικό
πλαίσιο στην περιοχή είναι
η συνταγματική κατάσταση
που εύκολα μπορεί να
ανατραπεί και είναι γνωστή
ως η Συμφωνία του Dayton**

TONY BORDEN

στην αρχική Συμφωνία του Dayton. Η εξάλειψη του Υψηλού Αντιπροσώπου και των εξουσιών του -αυτό θα σημαίνει η διάλυση της συμφωνίας- δεν θα προσφέρει τίποτα καλό στην Βοσνία.

Ένας άλλος τομέας του πλαισίου του Dayton που αξίζει ιδιαίτερης διεθνούς προσοχής είναι τα συνταγματικά άρθρα που δίνουν προτεραιότητα από όλους τους άλλους νόμους στα δικαιώματα και τις ελευθερίες που διατυπώθηκαν στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και στα πρωτοκόλλα της. Τα άρθρα αυτά δεν αξιοποιούν ακόμη όμοιους νόμους σε όλα τα επίπεδα της διακυβέρνησης στη Βοσνία. Αν το κάνουν αυτό κατά πάσα πιθανότητα θα υποσκάψουν τις βάσεις της δύναμης του εθνικιστικού κόμματος και θα ενισχύσουν τα δικαιώματα ατομικά των πολιτών ασχέτως εθνικής ταυτότητας.

Η κεντρική κυβέρνηση της Βοσνίας, που είναι πασίγνωστο ότι είναι αδύναμη, μπορεί να ενισχυθεί κάτω από την Συμφωνία του Dayton. Οι λειτουργίες των επιτροπών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για την ιδιοκτησία που δημιουργήθηκαν στο Dayton επανέρχονται στην κεντρική κυβέρνηση μετά από πέντε χρόνια -δηλαδή τώρα. Ο ενιαίος οικονομικός χώρος που χρειάζεται η Βοσνία για να μπορέσει να προσεγγίσει την Ευρωπαϊκή Ένωση με μια συμφωνία σύνδεσης μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσω ρυθμιστικών λειτουργιών που δεν προβλέπονται στην συμφωνία του Dayton, αλλά που μπορούν να δημιουργηθούν εύκολα αν υπάρχει η πολιτική θέληση.

Το κρίσιμο ερώτημα παραμένει να είναι η διεθνής και η Βοσνιακή πολιτική θέληση. Με τις δραματικές αλλαγές στην Κροατία και την Σερβία, και την

πρόσφατη αίξηση της μετριοπάθειας στην Βοσνία, η κατάσταση είναι ωριμή για μια πιο επιθετική προσπάθεια για την εκμετάλλευση του δυναμικού της Συνθήκης του Dayton κατά τα επόμενα πέντε χρόνια και για να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές όπου χρειάζεται. Το πλαίσιο του Dayton -που έχει βαθιές ατέλειες- παρ' όλα αυτά προσφέρει στην Βοσνία την καλύτερη της ελπίδα για το μέλλον.

Δικός σου
Daniel

Αγαπητέ Daniel,

Σε ευχαριστώ για την απάντησή σου. Επιβεβαιώνει την ευρεία συνάντηση πάνω στα θεμελιώδη προβλήματα στην Βοσνία και ότι συμφωνούμε στο ότι εκείνο το οποίο ενδιαφέρει είναι το τι μπορούμε να κάνουμε για να τα αντιμετωπίσουμε μια για πάντα. Η σύνοψή σου πάνω στις κύριες αδυναμίες είναι ιδιαίτερως χρήσιμη. Η δυσκολία είναι ότι αυτή η κατάσταση ήταν τόσο εμφανής τον Δεκέμβριο του 1995 όσο είναι και σήμερα. Η πρώτη φορά που είχα αυτή τη διαφωνία με έναν άλλο συνάδελφο ήταν εκείνες τις πιεστικές ημέρες πριν τεθούν οι επίσημες υπογραφές πάνω στην συμφωνία στο Παρίσι: μπορούσε το Dayton να καταπράσινε τις επιθυμίες των αυτονομιστών προς όφελος της ενότητας, ή υπέσκαπτε την ενότητα προς εξυπηρέτηση ενός αποτελεσματικού διαμελισμού;

Την εποχή εκείνη, η συμφωνία του Dayton ήταν αποτελεσματική ακριβώς επειδή διαφροετικές πλευρές μπορούσαν να την μεταφράσουν με διαφροετικούς τρόπους -και να συμφωνήσουν με το σχέδιο. Γνωρίζω ότι θυμάσαι την πλήρη κατάρρευση της εποχής εκείνης στην Βοσνία, την οποία η Συμφωνία του Dayton εκμετάλλευτηκε επιτυχώς για να σταματήσει την αιματοχυσία. Όσο δυσάρεστη και αν ήταν, λειτουργησε. Άλλα πέντε χρόνια τώρα, η αντιπαράθεση των απόψεων δεν άλλαξε. Το επιχείρημα, όπως το εκφράζεις εσύ και πολλοί άλλοι, είναι κυρών ότι ο ρυθμός της μεταρρύθμισης είναι αποδεκτός με δεδομένο ότι δεν υπάρχει εναλλακτική, και όπως και να έχει μια ωιζοσπασική αλλαγή σε κάποιο βαθμό μπορεί να απελευθερώθει κάτω από την Συμφωνία του Dayton, μόνο εάν ένας πραγματικά τολμηρός Υψηλός Αντιπρόσωπος ήταν έτοιμος και πρόθυμος.

Λοιπόν, ακόμη περιμένουμε... Παρατηρήσαμε μια σταθερή αίξηση στην δυναμικότητα και την αποφασιστικότητα του Γραφείου του Υψηλού Αντιπροσώπου. Άλλα ειδικά μετά τις πρόσφατες εκλογές, στις οποίες τα εθνικιστικά κόμματα είχαν αποσδόκητη επιτυχία, δεν είναι πια αρκετό το να εναποθέσουμε τις ελπίδες πάνω στο «μια τελική σπρωξιά». Αυτό αφήνει την μεταρρύθμιση επετειμένη στην αλλαγή της διεθνούς δέσμευσης (μια νέα διοίκηση στις ΗΠΑ μπορεί να είναι κατά πολὺ λιγότερο παρεμβατική), της προσωπικότητας των απόμονων (και αν ο επόμενος Υψηλός Αντιπρόσωπος είναι άθλιος;) και στο απόλυτο χάος (έγινε τόσο εσπευσμένα η πρωθήτη των διαταγών της τελευταίας στιγμής που υπογράφηκαν από τον αποχωρούντα Carlos Westendorp ώστε περιελάμβαναν ακόμη και πρόχειρες σημειώσεις και σχόλια, που ενσωματώθηκαν στον νόμο).

Ακόμη πιο σημαντικό είναι ότι εξαντλούνται ο χρόνος, τα χρήματα και το ενδιαφέρον. Η αυξανόμενη δυσαρέσκεια από όλες τις πλευρές δεν είναι καλός οιωνός για μια διαφορή ανάμειξη των πολιτών. Έχω ακούσει αρκετούς συναδέλφους στο Γραφείο του Υψηλού Αντιπροσώπου σε χωρίς προφυλάξεις, ανεπίσημες στιγμές να εκφράζουν την άποψη ότι οι μη συνεργάσιμοι Βόσνιοι πρέπει να αφεθούν να πνιγούν στην ίδια τους τη διαφθορά και τους ανόητους διαξιφισμούς. Οι Αμερικανοί διπλωμάτες προειδοποιούν ότι οι ξέγονοι αστέρες της τεράστιας διεθνούς βοήθειας για τη Βοσνία -που ήδη τίθεται σε αμφισβήτηση εξ αιτίας της εκτεταμένης διαφθοράς- σύγουνα θα τελειώσουν καθώς τα ποσά ανακατανέμονται σε μια Σερβία που αλλάζει. Χωρίς την απειλή ενός μεγάλου πολέμου, η Βοσνία θα αποτύχει, και είναι πολύ πιθανό να δούμε μια περιορισμένη, ασθενέστερη διεθνή διοίκηση, αντί για το αντίθετο.

Οστόσο υπάρχει ένα πιο θεμελιώδες πρόβλημα. Η αντίφαση στην καρδιά της Συμφωνίας του Dayton είναι στο τέλος αυτοαναιρούμενη. Είμαι παθιασμένος με αυτό γιατί εργάζομαι στον τομέα της αστικής κοινωνίας, και πιστεύω ότι το φορτίο που τοποθετήθηκε σε αυτό το εύθραυστο στοιχείο του συνολικού περιβάλλοντος είναι πολύ μεγάλο. Η Συμφωνία ξητά από τον κόσμο στην «λαϊκή-βάση» να οικοδομήσουν συνεργασία και τελικά την ενότητα όταν η διαίρεση έχει θεσμοποιηθεί

στο ανώτατο επίπεδο -με την εγγύηση της διεθνούς κοινότητας. Για τον λόγο αυτό, μετά από πέντε χρόνια, οι κύριοι θεσμοί παραμένουν εφήμεροι.

Συμφωνούμε ότι οι αποφάσεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου δίνουν την ευκαιρία για την διάλυση των εθνικοποιημένων θεσμών. Άλλα μετά δυσκολίας πιστεύω ότι μια τέτοια δήλωση για κάτι το προφανές αποδεικνύει ότι η δομή του Dayton μπορεί στην πράξη να αυτομεταρρυθμιστεί. Μακάρι να αποδειχθεί ότι έχω λάθος. Άλλα το γεγονός είναι ότι οι Κροάτες και οι Σέρβοι δικαστές πάνω στην έδρα μπούκοτάρισαν την ψηφοφορία εκείνη, αφήνοντας την επιμηγορία έκθετη σε καταγγελίες ότι πρόσκειται για άλλη μια προσπάθεια των Βόσνιων Μουσουλμάνων να υποσχάψουν την κυριαρχία της Δημοκρατίας Srpska. Κατά πάσα πιθανότητα οι διεθνείς αξιωματούχοι θα προσπαθήσουν πολύ για να πείσουν την Banja Luka ότι δεν έχουν έτοι τα πρόγματα και, δύτικας έχει τόσες φρόντες στο παρελθόν, θα συνεχίσουν να διατηρούν αποτελεσματικά το status quo. Στην πιο τελευταία μου επίσκεψη, ένας σημιάνων Δυτικός πρέσβης στο Σαράγιεβο μου είπε ότι η απόφαση είναι αποσταθεροποιητική και πρέπει να αντιδράσουμε εναντίον της.

Αυτό είναι ένα από τα πολλά παραδείγματα της τελευταίας πενταετίας που δείχνουν ότι η Συμφωνία του Dayton δεν είναι η λύση αλλά μέρος του προβλήματος. Οι εθνικιστές και οι διεθνικοί ομοιώς έχουν κεκτημένο δικαίωμα σε αυτή την χρεοκοπημένη συμφωνία, και δεν θα της επιτρέψουν να ξεελιγθεί. Και για όσο διάστημα η Συμφωνία του Dayton δεν αλλάζει, τα εθνικιστικά κόμματα θα συνεχίσουν να την εκμεταλλεύονται για να διατηρήσουν την δύναμη και τα κέρδη, και η διεθνής κοινότητα θα συνεχίσει να υποβαθμίζεται, να πετά πόρους, και να έχει κολλήσει σε ένα αδύρθωτο και δυσκολοκυρτό κράτος. Η Βοσνία κατευθύνεται προς μια νέα κρίση, και μια νέα πίεση είναι απαραίτητη. Είναι καιρός να μετακινήσουμε την αντιπαράθεση των αποψεων από το Dayton, τον πόλεμο και το παρελθόν στην Βοσνία, την Ευρώπη και το μέλλον.

Δικός σου
Tony

Αγαπητέ Tony,

Βεβαίως: η Ευρώπη και το μέλλον είναι ο δρόμος που πρέπει να ακολουθήσουμε. Αλλά καταργώντας τις συμ-

φωνίες του Dayton δεν θα οδηγηθούμε εκεί. Γιατί θα πρέπει να δημιουργήσει μια πιο ενιαία Βοσνία, αντί για μια διαμερισμένη; Η εγκατάλειψη της Συμφωνίας του Dayton κατά την άποψή μου δεν είναι μια πρακτική πρόταση. Δεν θα μας οδηγήσει εκεί που θέλεις να πάμε.

Πράγματι η διεθνής προσοχή προς την Βοσνία ελαττώνεται, ειδικά στις Ηνωμένες Πολιτείες. Όπως παρατηρείς, πολλοί Ευρωπαίοι, δεν είναι ενθουσιώδεις με την υλοποίηση ακόμη και μιας απόφασης η οποία ευνοεί την ενότητα της Βοσνίας. Τι νομίζεις ότι θα ευνοήσουν όταν θα έρθει η στιγμή να γράψουν για να αντικαταστήσουν την συμφωνία του Dayton; Υποψιάζομαι, ότι οι Αμερικανοί δεν θα δώσουν την ίδια προτεραιότητα που πρέπει στην αναθεώρησή της όπως με αυτή που είχαν δώσει όταν γράφτηκε. Ποιος θα έχει την πολιτική επιρροή και την απαυγανένη θέληση για να δημιουργήσει συναντεύοντας προς όφελος μιας πιο ενιαίας Βοσνίας;

Είχα την γλυκόπικρη ευχαρίστηση να επιστρέψω στο Dayton τον Νοέμβριο για την πέμπτη επέτειο της συμφωνίας. Και ήταν γλυκόπικρη γιατί γνωρίζω τις αδυναμίες της συμφωνίας, οι οποίες ήταν όλες πολύ φανερές στις δικαιοσυνές παρουσιάσεις που έγιναν από τα μέλη της κάθε μίας από τις τρεις εθνικές ομάδες της Βοσνίας. Άλλα επίσης υπήρχε μια ολοφάνερη δέσμευση για την επίλυση των διαφορών τους με νομικά και συνταγματικά μέσα. Αν αυτό συνέβαινε πριν από δέκα χρόνια, δεν θα γινόταν ο πόλεμος.

Κάτω από την επιφάνεια των εθνικιστικών απαιτήσεων και αντεγκλήσεων, αυξάνει η συναντεύοντας πάνω σε μια πιο ενιαία -αλλά όχι ενωτική- Βοσνία. Οι Βόσνιοι όλων των εθνικοτήτων επιθυμούν να εισέλθουν στην Σύμπραξη για την Ειρήνη του NATO και να υπογράψουν μια συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρχίζουν να αναγνωρίζουν ότι προς την κατεύθυνση αυτή είναι απαραίτητη η στρατιωτική ενοποίηση και η οικονομική συνένωση.

Η διαφθορά είναι ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια. Όσοι επωφελούνται από αυτήν δεν θέλουν κανένα τμήμα της οικονομικής ολοκλήρωσης, των διάφανων στρατιωτικών προϋπολογισμών και του κράτους δικαίου. Η καταπολέμηση της διαφθοράς στην Βοσνία θα πάρει καιρό προκειμένου να εξασθενή-

σει η επιρροή των εθνικιστικών κομμάτων. Το να ξανανοίξει κανείς την συμφωνία του Dayton θα τους δώσει μια νέα ευκαιρία για να εκμεταλλευτούν τα πολιτικά τους πλεονεκτήματα. Παρ' ότι ήταν απογοητευτικές, οι πρόσφατες εκλογές έδειξαν ότι η δύναμη των εθνικιστικών κομμάτων συνεχίζει να ελαττώνεται. Η πλήρης αξιοποίηση των εξουσιών του Υψηλού Αντιπροσώπου, η υλοποίηση των αποφάσεων του συνταγματικού δικαστηρίου και κάποιες αλλαγές στο σύνταγμα του Dayton θα αποστερήσουν από τα εθνικιστικά κόμματα τα αθέμιτα πλεονεκτήματα που πέτυχαν στο Dayton και τα οποία έκτοτε καταχρώνται. Παρ' όλο ότι πρέπει να σεβαστώ τους δικηγόρους πάνω στο ερώτημα της αλλαγής του συντάγματος του Dayton, νομίζω ότι υπάρχουν τρεις πιθανοί δρόμοι: τροποποίηση σύμφωνα με τους όρους του, με απόφαση στο Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης ή με απόφαση του Υψηλού Αντιπροσώπου. Οποιαδήποτε από τις τρεις είναι καλή για μια συνολική αναθέωρηση της συμφωνίας του Dayton.

Η Βοσνία σήμερα δεν μπορεί να κυβερνηθεί χωρίς την υποστήριξη των μετριοπαθών πολιτικών κομμάτων. Εργαζόμενοι από κοινού με τους πιο μετριοπαθείς εθνικιστές, μπορεί να επιτευχθούν αποτελέσματα στα επόμενα μερικά χρόνια τα οποία ήταν αδύνατον να επιτευχθούν τα τελευταία μερικά χρόνια. Μάλιστα μπορεί να καταστεί δυνατόν ακόμη και το να το κυβερνήσουν από μόνο τους σε μερικά χρόνια. Δεν βλέπω τίποτα καλύτερα αποτελέσματα από την εγκατάλειψη του Dayton. Θα προσκολλήσω σε αυτό που εσύ αποκαλείς «μια τελική σπρωχία». Όχι γιατί μου αρέσει το Dayton, αλλά επειδή η Βοσνία θα υποφέρει πολύ περισσότερο αν το εγκαταλείψουμε. Το να πράξουμε αυτό τη στιγμή που η Κροατία και η Σερβία επιτέλους στρέφονται προς την σωστή κατεύθυνση θα

**To Dayton προσφέρει
ένα δυναμικό που δεν έχουν
ακόμη εκμεταλλευτεί
ούτε η διεθνής κοινότητα
ούτε οι Βόσνιοι**

DANIEL SERWER

Χρειαζόμαστε μια νέα προσέγγιση - όχι μια διάσκεψη Dayton II αλλά μια αντί-Dayton διαδικασία

TONY BORDEN

ήταν απερίσκεπτα τολμηρό και θα διαχινδύνευε για άλλη μία φορά την σταθερότητα σε ολόκληρη την περιοχή. Οι Αμερικανοί επένδυσαν 20 δισεκατομμύρια δολάρια στην οικοδόμηση-ειρήνης στα Βαλκάνια κατά την τελευταία δεκαετία. Οι Ευρωπαίοι επένδυσαν περισσότερα. Οι προοπτικές για κάποια κέρδη από τις επενδύσεις αυτές δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερες απ' ότι είναι σήμερα. Δεν είναι τώρα η στιγμή να τα παρατήσουμε. Η νέα Αμερικανική κυβέρνηση θα αναζητήσει τρόπους για να συμφρύνει και για να συντομεύσει τη διεθνή δέσμευση στην Βοσνία. Ο εκσυγχρονισμός του Dayton είναι ο δρόμος που πρέπει να πάρουμε.

Δικός σου

Daniel

Αγαπητέ Daniel,

Το πραγματικό πρόβλημα με την αντιπαράθεση των απόψεών μας δεν είναι καν το ίδιο το Dayton -κράτα το όνομα αν σου αρέσει, είναι μια θαυμάσια πόλη- αλλά η γενική ιδέα της επίτευξη της πολιτικής συνεννόησης που αντιπροσωπεύει η συμφωνία. Οι τρεις συνυπογράψαντες-πρόεδροι έχουν φύγει, αλλά όταν προτείνω την «κατα-

πόντιση του Dayton», φαίνεται να σκέπτεσαι μια άλλη διάσκεψη, περισσότερους περιφερειακούς και διεθνείς ηγέτες, και ταχύτατες διαπραγματεύσεις γεμάτες από δράμα, ουίσκων και συμφωνία της τελευταίας στιγμής. Τα γεμάτα καπνούς δωμάτια δεν μπορούν ποτέ να φέρουν την πραγματική ειρήνη. Γιατί; Ή ίδια η διαδικασία δικαιώνει, νομιμοποιεί και, όπως είδαμε στις πρόσφατες εκλογές, συντηρεί εκείνους τους ανθρώπους και τα κόμματα που είναι πραγματικό πρόβλημα. Βέβαια, αν έχουμε στην προεδρεία τρεις Willy Brandt και έναν Υψηλό Αντιπρόσωπο με χαρακτηριστικά του Churchill - όλους μαζί την ίδια στιγμή- τότε τα ελαττώματα του Dayton δεν θα έχουν σημασία. Άλλα έτσι όπως απαρτίζεται η συμφωνία του Dayton εγγυάται ότι έχουν. Η Βοσνιακή δημοκρατία στραγγαλίζεται από 13 συναγωνιστικά σε εύρος-κράτους, οντότητας και καντονιού συντάγματα, και η συνεχής αγνόηση δημοκρατικά εκλεγμένων εθνικών κομμάτων από τον Υψηλό Αντιπρόσωπο όλα αυτά είναι αναπόφευκτα από μόνα τους πολιτικά ζιζοπαστικά.

Χρειαζόμαστε μια νέα προσέγγιση - όχι μια διάσκεψη Dayton II αλλά μια αντί-Dayton διαδικασία. Αυτή θα επωφεληθεί από όλα τα μέσα που αναφέρονται στην στρατηγική της «άλλης μιας ώθησης», αρχίζοντας με την προσταγή για έναν «Σιδηρούν Υψηλό Αντιπρόσωπο». Άλλα τώρα πρέπει να πιέσουμε, όχι μόνο με πραγματική αποφασιστικότητα αλλά με διαφορετικό τρόπο. Αυτό σημαίνει κατ' αρχήν διαφάνεια. Ο ευρύτερος στόχος είναι να εγκαθιδρύσουμε μια συμμετοχική δημοκρατία με πλήρη πρόσβαση των ανθρώπων της στα δικαιώματα, τις ωφέλειες και τις ευθύνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο σκοπός -επειδή τα δύο πράγματα είναι αμοιβαία περιοριστικά- είναι το να ελευθερωθεί η Βοσνία από τις εθνικιστικές πολιτικές και σε εύθετο χρόνο να κοπεί η κυριαρχία των οντοτήτων και των καντονιών. Ναι, σε μια χαλαρή πολιτεία, αλλά με ένα εποικοδομητικό και κυριαρχο κεντρικό πυρήνα. Δεύτερον, σημαίνει συνοχή, ειδικά στα κύρια θέματα της δημοκρατίας και της υπευθυνότητας. Μην αρχίσεις καν να μιλάς για ανθρώπινα δικαιώματα, επιστροφή των προσφύγων ή νέες πολιτικές, τη στιγμή που τόσοι πολλοί εγκληματίες πολέμου παραμένουν ασύλληπτοι και η «νέα» Σερβία διευρύνει την επιείκεια της σε εκείνους τους φυγάδες που περι-

θάλπει. Τρίτον, σημαίνει διαδικασία. Τα μέσα για την αντί-Dayton είναι τόσο σημαντικά όσο τα αποτελέσματα. Αυτό συμβαίνει επειδή οι νέες πολιτικές στην Βοσνία πρέπει να βασιζονται πάνω σε μια θεμελιώδη νέα ερμηνεία του ρόλου του κράτους -ως του προστάτη των ατομικών δικαιωμάτων παρα, όπως ήταν επί κομιουνισμού, της κύριας απειλής τους. Για να οικοδομηθεί μια διαταρή για το κράτος-αυτό-σεδιάπλαση, ο ρόλος αυτός πρέπει να εξηγείται (συνεχώς) αλλά επίσης θα πρέπει να είναι πιστευτός και κατανοητός. Πρέπει επειγόντως να μιρροφοιηθούν νέοι θεσμοί σε εύρος-κράτους - όπου είναι δυνατό με συναίνεση, αλλά και χωρίς αυτή ον είναι απαραίτητο αλλά σε κάθε περίπτωση αυτό θα πρέπει να γίνει με εκτεταμένη διαβούλευση με τον πληθυσμό. Μια μόνιμη περιφερειακή, κυβερνητική, μη-κυβερνητική, διάσκεψη πάνω στην συνεργασία θα είναι μια θαυμάσια αρχή, και μπορεί να δώσει το πραγματικό νόημα στην διαδικασία που ήδη έχει δρομολογηθεί μέσω του Συμφώνου Σταθερότητας.

Στην πράξη, ακόμη πιο σημαντική από την προσωπικότητα του Υψηλού Αντιπροσώπου είναι η δέσμευση της διεθνούς κοινότητας. Η «Καταπόντιση του Dayton» σημαίνει την αναγνώριση από το Συμβούλιο Υλοποίησης της Ειρήνης ότι το όλο σχέδιο κινδυνεύει αν δεν υιοθετηθεί άμεσα, μια νέα και πιο δραστική προσέγγιση. Αυτό σημαίνει μια αποφασιστική διαδικασία για να οικοδομηθούν νέες πολιτικές και ένας ξεκάθαρος προσδιορισμένος στόχος -ένας μη-εθνικιστικός συμβιβασμός, που θα συμπεριλαμβάνει την απάλευψη της παράλογης γραμμής του μετώπου της γνωστής ως της μεταξύ-οντοτήτων συνοριακής γραμμής- εντός της οποίας αυτές οι πολιτικές μπορούν να ακμάσουν. Μπορεί να υπάρξει μια εθνικιστική ξαφνική βίαιη αντίδραση, αλλά ο κίνδυνος αυτός πάντοτε υπερτονιζόταν και σε κάθε περίπτωση, με το NATO στην σωστή θέση, είναι δυνατόν να ελεγχθεί. Σε μια τόσο πολύπλοκη και μεικτή κοινωνία, αυτό το οποίο είναι ουσιώδες είναι η απομάκρυνση των συνταγματικών και πολιτικών ασφυκτικών πιέσεων και η δημιουργία αστικών μηχανισμών - συνταγματικές δομές, εκλογικά συστήματα, θεσμοί διαχείρισης-διαμάχης, συστήματα για τα ΜΜΕ και την εκπαίδευση- που θα μπορέσουν να πάνε την χώρα μπροστά. Με ένα νέο άραμα και

μια ρεαλιστική κρατική δομή, οι ίδιοι οι Βόσνιοι θα είναι σε θέση να φτιάξουν ένα σύστημα για να εξισορροπήσουν και ακόμη και να συνδυάσουν συμφέροντα για το καλό όλων τους. Αν και παραδόξο, δεν θα υπάρξει περισσότερη δημοκρατία στην Βοσνία μέχρις ότου η Δύση την επιβάλει.

Δικός σου

Tony

Αγαπητέ Tony,

Χαίρομαι που ακούω ότι και εσύ δεν επιθυμείς μια νέα διεθνή διάσκεψη, αλλά φοβούμαι ότι ο συμμετοχικός μηχανισμός τον οποίο προτείνεις για τη δημιουργία μιας νέας και πιο ενιαίας Βοσνίας είναι απίθανο να φέρει το αποτέλεσμα που θέλεις. Μια συμμετοχική διαδικασία αποκλειστικά για την αναθεώρηση του συντάγματος του Dayton δεν θα προσφέρει τίποτα -οι εθνικιστές απέδειξαν στις πιο πρόσφατες εκλογές ότι ακόμη μπορούν να μπλοκάρουν τις ενοποιητικές προσπάθειές. Ξωρίς την σθεναρή δράση από αυτό που εσύ αποκαλείς έναν Σιδηρούν Υψηλό Αντιρρόσωπο, το αποτέλεσμα δεν θα είναι το σωστό. Τελικά, μου φαίνεται ότι συμφωνείς ότι η «μια τελική σπρωξιά» είναι ο καλύτερος δρόμος που πρέπει να ακολουθήσουμε.

Υποδεικνύεις να θέσουμε ως στόχο την εξάλευψη των οντοτήτων. Κάποτε έτεινα και εγώ προς αυτήν την άμεση επίθεση του είδους αυτού κατά της δομής του Dayton. Αν μπορείς να το κάνεις, θα είμαι από τους πρώτους που θα προσυπογράψω. Άλλα Βόσνιοι που αντιταθούν τις οντότητες με έχουν πείσει ότι μια άμεση επίθεση θα είναι αντιπαραγωγική, προκαλώντας κατά πάσα πιθανότητα μια εθνικιστική ξαφνική βίαση αντίδραση. Η οικονομική δύναμη της οντότητας θα εξασθενίσει αν η Βοσνία αναλάβει μια σοβαρή προσπάθεια για να προετοιμαστεί για μια συμφωνία σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, οι τρεις διαφορετικοί στρατοί θα βρουν λογική και απαραίτητη την επανένωση ως μέρος μιας προσπάθειας για να συμμετάσχουν στην Σύμπραξη για την Ειρήνη.

Πρόσφατα το Ινστιτούτο Ειρήνης των ΗΠΑ παρουσίασε μια έκθεση που περιγράφει με συγκεκριμένους όρους πολιτικές επιλογές για εξασθένιση των οντοτήτων εντός του πλαισίου του

Dayton. Αυτές περιλαμβάνουν:

- να δοθεί στην κεντρική κυβέρνηση μια αξιόπιστη πηγή εσδόων η οποία δεν εξαρτάται από τις οντότητες,
- αποκοπή του ελέγχου του εθνικιστικού κόμιστος πάνω στους δημόσιους πόρους,
- κατεύθυνση της βοήθειας προς τους κεντρικούς θεσμούς αντί προς τις οντότητες
- τροποποίηση του συντάγματος του Dayton ώστε να δοθούν σε όλους τους πολίτες τρεις ψήφους για την προεδρία (μία για τον κάθε αντιπρόσωπο των οντοτήτων)
- διάλυση των τριών ξεχωριστών μουσικών υπηρεσιών
- εγκαθίδρυση ενός ενιαίου στρατηγικού στρατιωτικού δόγματος, και
- ολοκλήρωση του προσεκτικού ελέγχου και της επαγγελματοποίησης της αυτονομίας και στις δύο οντότητες

Θα μπορούσα να αναφέρω πολλά περισσότερα. Υπάρχουν πραγματικά πολλά ακόμη που μπορούμε να κάνουμε μέσα στο πλαίσιο του Dayton.

Το Τέξας σήμερα αυτοαποκαλείται «κυριαρχού» επειδή κάποτε ήταν ανεξάρτητο, αλλά οι Τέξανοι εδώ και πολύ καιρό έμαθαν ότι η ευημερία τους εξαρτάται από την παραχώρηση όχι μόνο της ανεξαρτησίας τους αλλά επίσης και των περισσότερων «κυριαρχικών» λειτουργιών. Σήμερα, η πολιτεία του Τέξας διατηρεί αρκετές εξουσίες για να κυβερνά, αλλά κυριαρχικές λειτουργίες όπως η άμυνα, η εξωτερική πολιτική, η νομιματική και τελωνειακή πολιτική όπως επίσης και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ο συντονισμός του διαπολιτειακού εμπορίου ασκείται από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών. Μια παρόμοια μετεξέλιξη από τις οντότητες δεν είναι μόνο επιθυμητή αλλά και εφικτή.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να υπογραμμίσω την σημασία της αξιοποίησης των δημοκρατικών αλλαγών στην Κροατία και την Σερβία. Τα προβλήματα της Βοσνίας οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στις βλέψεις τόσο του Tuđman όσο και του Milošević για μια Μεγαλύτερη Κροατία και μια Μεγαλύτερη Σερβία αντίστοιχα. Η Κροατία απομονώνει τον Βοσνιακό Κροατικό στρατό και τους εθνικιστές και επιμένει ότι οι Βόσνιοι Κροάτες πρέπει να φτιάξουν το δικό τους μέλλον εντός της Βοσνίας. Αν και η Σερβία επρόκειτο να κάνει το ίδιο -όπως θα πρέπει να επιμείνει σε

αυτό η διεθνής κοινότητα- η κατάσταση εντός της Βοσνίας θα βελτιωθεί δραματικά. Μια πραγματικά δημιουργική Σερβία θα δει την Βοσνία ως ένα κυριαρχού κράτος και εταίρο στην ανάπτυξη των Βαλκανίων. Οι Σέρβοι που ζουν στην Βοσνία θα είναι πολίτες της Βοσνίας και θα φτιάξουν το δικό τους μέλλον εντός του Βοσνιακού κράτους. Η Βοσνία θα είναι ένα κράτος, άσχετα με το τι γραμμές μπορούν να υπάρχουν ακόμη πάνω στον χάρτη. Η ημέρα αυτή μπορεί να είναι μακριά ακόμη. Άλλα νομίζω ότι θα έλθει νωρίτερα αν αναθεωρήσουμε το Dayton και όχι αν το εγκαταλείψουμε.

Δικός σου

Daniel

 Η βιοβευμένη δημοσιογραφία από τα Βαλκάνια του Institute for War and Peace Reporting's μπορεί να διαβαστεί στη διεύθυνση www.iwpr.net

 Οι εισηγήσεις του Institute of Peace των ΗΠΑ για την αναζωογόνηση της ειρηνευτικής διαδικασίας στην Βοσνία και άλλα έγγορα που αφορούν την νοτιοανατολική Ευρώπη μπορούν να βρεθούν στη διεύθυνση www.usip.org.

Το πλαίσιο του Dayton
- που έχει βαθιές ατέλειες -
παρ' όλα αυτά προσφέρει
στην Βοσνία την καλύτερη
της ελπίδα για το μέλλον

DANIEL SERWER

ΣΥΝΕΤΑΙΡΟΙ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ

Οι τακτικοί επισκέπτες στην ιστοσελίδα του NATO μπορεί να γνωρίζουν το ISN ως μια εξαιρετική μηχανή αναζήτησης για υλικό πάνω στα διεθνή πολιτικά πράγματα και την άμυνα. Άλλα το από την Ελβετία-χρηματοδοτούμενο δίκτυο προσφέρει πολλά περισσότερα, ειδικά στα μέλη της Σύμπραξης για την Ειρήνη (PfP).

Δημιουργήθηκε το 1994 μέσα στο Κέντρο για Σπουδές Ασφάλειας και Έρευνας Συγκρούσεων στην Ζυρίχη, και αρχικά το ISN ή αλλιώς Δίκτυο Διεθνών Σχέσεων και Ασφάλειας είχε σχεδιαστεί ως ένα εργαλείο για να διευκολύνει και να προωθήσει την ελεύθερη φρήνη πληροφοριών μεταξύ των αναλυτών ασφάλειας, των ίνστιτούτων μελετών και των επίσημων οργάνων. Άλλα από το 1997 και μετά, το ISN αναμείχθηκε ολοένα και πιο πολύ στην προώθηση της χρήσης του Διαδικτύου στα Εταιρικά κράτη. Αυτού του είδους οι δραστηριότητες κατεγράφησαν επίσημα στο τρέχον Πρόγραμμα Εργασίας της Σύμπραξης στη Διάσκεψη Κορυφής της Ουάσινγκτον του NATO τον Απρίλιο του 1999.

Στην πορεία των τελευταίων 18 μηνών, η σύμπραξη PfP-ISN για την «προώθηση της χρήσης και των εμπειριών της τεχνολογίας της πληροφόρησης» απέδωσε πολλές επιτυχίες. Αρχισαν σημαντικά προγράμματα σε εύρος-περιφέρειας με ειδική αναφορά στην υποβοήθουμενη από υπολογιστές εκπαίδευση. Αυτά συμπεριλάμβαναν το Ενισχυμένο Πρόγραμμα Εξάσκησης και Εκπαίδευσης, το οποίο προωθεί την ανάπτυξη προγραμμάτων εξομοιώσης, την ηλεκτρονική μάθηση και άλλα εκπαιδευτικά σχέδια για την εκπαίδευση αξιωματικών, και την Προηγμένη Κατανεμημένη Μάθηση (ADL), που περιλαμβάνει μεθόδους διδασκαλίας-γλώσσας και σειρές μαθημάτων πάνω στους διεθνείς οργανισμούς.

Η συνεργασία πάνω στον τομέα της ADL συντονίζεται τώρα επίσης από το Κονσόρτσιομ των Αμυντικών Ακαδημιών και των Ινστιτούτων για Σπουδές Αμυνας της PfP, ενός οργανισμού που δημιουργήθηκε στην δις-κατ' έτος Διάσκεψη του Φόρουμ Διεθνούς Ασφάλειας το 1998 στην Ζυρίχη. Το κονσόρτσι-

ουμ διαθέτει μια γραμματεία στο Ευρωπαϊκό Κέντρο George Marshall για Σπουδές Ασφάλειας στην Garmisch-Partenkirchen, της Γερμανίας.

Από μια αρχική ομάδα τεσσάρων μελών, το ISN απασχολεί τώρα κοντά στους 20 ανθρώπους και τη χρονιά αυτή είχε προϋπολογισμό ύψους 3,2 εκατομμυρίων Ελβετικών Φράγκων (\$1,8 εκατ.). Από τον Σεπτέμβριο του 2000, το δίκτυο είχε τον δικό του αντιπρόσωπο στο NATO, τον κύριο Stephan Libiszewski. Ο κ.Libiszewski για πάνω από τέσσερα έτη ήταν ο συντονιστής του έργου του ISN και τώρα είναι ο σύνδεσμος μεταξύ της έδρα του ISN, της έδρας του NATO και των αποστολών των Εταίρων στο NATO.

Καθώς η τεχνολογία της πληροφόρησης ενσωματώνεται στα προγράμματα PfP, αυξάνεται η ζήτηση των υπηρεσιών του δικτύου και τα εκπαιδευτικά σεμινάρια που διοργανώνονται από το ISN αποδεικνύνται ολοένα και πιο δημοφιλή. Το 2000, το ISN πραγματοποίησε εκπαιδευτικές συνόδους πάνω «στην χρήση του Internet για όσους ασχολούνται επαγγελματικά με την διεθνή ασφάλεια» στην Λετονία και στην Ρουμανία και έχουν σχεδιαστεί παρόμοια σεμινάρια για να διεξαχθούν τον επόμενο χρόνο στην Βουλγαρία, την Εσθονία και την Γεωργία.

Μετά από ένα τριήμερο σεμινάριο στο Βουκουρέστι τον Σεπτέμβριο, το υπουργείο άμυνας της Ρουμανίας σχεδιάζει να υπογράψει με το ISN ένα μνημόνιο πρόθεσης για μελλοντική συνεργασία και προσβλέπει σε περαιτέρω σειρές μαθημάτων. Το σεμινάριο, το οποίο κάλυπτε σειρές μαθημάτων με πρακτική πληροφόρηση και χρήσιμες ασκήσεις προσωμοίωσης για

τους σπουδαστές, απεδείχθη εξαιρετικά δημοφιλές.

Οι ελλείψεις στον εξοπλισμό των υπολογιστών εξακολούθει να είναι φραγμός στην μεγαλύτερη χρήση του Internet σε πολλά από τα Εταιρικά κράτη. Αν και το ISN, από το 1998, έχει εξοπλίσει με υπολογιστές εννέα διαφορετικά ίνστιτούτα στην Μόσχα και στην Σόφια και έχει προσφέρει τεχνική βοήθεια, το δίκτυο δεν σκοπεύει να προμηθεύει τους υπολογιστές.

«Αναγνωρίζουμε την μεγάλη ανάγκη για εξοπλισμό σε πολλές από τις εταιρικές χώρες» δήλωσε ο κ. Libiszewski, «αλλά άλλοι θεσμοί όπως το Ίδρυμα Soros, το από τις ΗΠΑ-χορηγούμενο Σύστημα Διαχείρισης Πληροφοριών της PfP και το Κονσόρτσιομ της PfP παρέχουν ήδη εξοπλισμό στους θεσμούς που έχουν ανάγκη. Ελπίζουμε, με την ύλη και τις υπηρεσίες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, να προσφέρουμε την κατάλληλη συμπληρωματική προσέγγιση.»

Οι τελευταίες πρωτοβουλίες του ISN συμπεριλάμβαναν την ανάπτυξη ελεύθερης σειράς μαθημάτων on-line πάνω στην μη-διασπορά των χημικών και βιολογικών όπλων, και CD-Roms πάνω στην πολιτική ασφαλείας της Ελβετίας και την ιστορία της διεθνούς ασφαλείας από το 1945 και μετά. Επίσης το δίκτυο βραβεύει με απομικά βραβεία αξίας μέχρι 10.000 Ελβετικών Φράγκων για εξαιρετικά προγράμματα μάθησης με multimedia. Από το 1998, επωφελήθηκαν από τέτοια βραβεία έξη σχεδιαζόμενα έργα από την Ιταλία έως την Ουγγαρία.

Ακριβώς μετά την εκστρατεία του NATO στο Κοσσυφοπέδιο και της αυξημένης δημόσιας επίγνωσης της δυναμικής του Internet στον τομέα της διεθνούς ασφαλείας, το ISN αναζητά τρόπους για να χρησιμοποιήσει την τεχνολογία της πληροφόρησης ως εργαλείο οικοδόμησης-εμπιστοσύνης στα Βαλκάνια. «Η προώθηση της ανάπτυξης περιφερειακών δικτύων με ειδικούς πάνω στην πολιτική ασφαλείας με την υποστήριξη του Internet είναι μία μέθοδος αναζήτησης κοινοτήτων πέρα από τα εθνικά σύνορα. Αυτά θα έχουν θετική επίδραση πάνω στον εκδημοκρατισμό και την σταθεροποίηση της περιοχής», δήλωσε ο κύριος Libiszewski.

To ISN στο Internet: www.isn.ethz.ch

ΑΛΒΑΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Ηγη άρχισε να σείεται άγρια στις 07:30 ακριβώς το πωρό. Τα σπίτια κουνιόντουσαν και μετά γκρεμίστηκαν, μέσα από κτίρια που είχαν καταρρεύσει ξεπηδούσαν φλόγες και πάνω από 4.000 άνθρωποι βρέθηκαν άστεγοι μέσα σε λίγα λεπτά. Οι τηλεφωνικές γραμμές είχαν πέσει, οι γραμμές του ρεύματος είχαν κοπεί και από κατακρήμνιση του εδάφους είχαν κλείσει όλοι οι δρόμοι προς και από το Elbasan, μια Αλβανική πόλη, γύρω στα 45 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά των Τιράνων. Από τους νεκρούς που ήταν διασκορπισμένοι στα ερείπια, τους αιμορραγούντες και τραυματίες ενοίκους που κραύγαζαν από το πόνο και από τα θύματα που είχαν παγιδευτεί κάτω από τα ερείπια των πρώην σπιτιών τους, και τα οποία απεγνωσμένα προσπαθούσαν να τα ακούσουν οι άλλοι, σκόρπισε ο πανικός. Μέσα σε μισή ώρα, καθώς έγινε φανερό το μέγεθος της φυσικής καταστροφής, εξειδικευμένες υπηρεσίες στην ανταπόκριση σε καταστάσεις ανάγκης έμαθαν για το συμβάν και άρχισαν να ετοιμάζονται την επέμβασή τους.

Αυτό ήταν το σενάριο της Albania Disaster Simulation 2000, της πρώτης Αλβανικής ασκητικής σχεδιασμού έκτακτης πολιτικής κατάστασης, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 17 Οκτωβρίου. Ο σεισμός του Σεπτεμβρίου 1999 της Αθήνας, υπήρξε η έμπνευση για το σενάριο αυτό, που πολύ εύκολα μπορεί να συμβεί και στην Αλβανία, καθώς η χώρα ευρίσκεται στο ίδιο, ευαίσθητο τεκτονικό ωρίγμα όπως η Ελλάδα και η Τουρκία. Η προσομοίωση αυτή σκόπευε κυρίως στη αποσαφήνιση των δόλων και των ευθυνών των κύριων υπηρεσιών της Αλβανίας στην περίπτωση μιας φυσικής καταστροφής, παρά στη διαχείριση αυτού του συγκεκριμένου σεισμού.

Σε αυτή την προσομοίωση σε πραγματικό-χρόνο, η οποία αποσκοπούσε στο να αναπαραστήσει τις συνθήκες των κρίσιμων πρώτων δέκα ωρών που ακολουθούν μια φυσική καταστροφή, τον χρόνο που περνά συνήθως μέχρι να καταφθάσει η διεθνής βοήθεια, συμμετείχαν το υπουργείο της τοπικής κυβέρνησης, τοπικές

αρχές, υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, μη-κυβερνητικές οργανώσεις και διεθνείς υπηρεσίες. Οι δραστηριότητες περιλάμβαναν εκκένωση από σοβαρό ατύχημα, διανομή τροφής και νερού, ψυχολογική και ιατρική υποστήριξη, κάλυψη αναγκών σε ρουχισμό και παροχή καταλύματος.

Η άσκηση υπήρξε το αποτέλεσμα εντακτικών προετοιμασιών για τρεις μήνες. Επίσης ήρθε μετά από ένα χρόνο συνεργασίας μεταξύ Συμμάχων του NATO, Εταιρικών κρατών και Αλβανικών αρχών για την ανάπτυξη μιας εθνικής δομής σχεδιασμού έκτακτων πολιτικών καταστάσεων και την οργάνωση της δύως απαιτείται από το Ατομικό Πρόγραμμα Σύμπραξης της Αλβανίας με το NATO. Επιπλέον, μια σύμβουλος του NATO, η Silla Jonsdottir, εγκαταστάθηκε στα Τίρανα από τον Απρίλιο του 1999 ως νομικός εισηγητής στην διυπουργική ομάδα εργασίας έκτακτης πολιτικής κατάστασης, βοηθώντας στην σύνταξη της απαραίτητης νομοθεσίας.

Η κυρία Jonsdottir, η οποία είναι από την Ιρλανδία, έφθασε στην Αλβανία στη διάρκεια της εκστρατείας του NATO στο Κοσσυφοπέδιο σε μια στιγμή όπου εκατο-

ντάδες χιλιάδες προσφύγων από το Κοσσυφοπέδιο είχαν κατακλύσει τα Αλβανικά σύνορα, εξουθενώντας τις υπηρεσίες αντίδρασης-έκτακτης κατάστασης της χώρας. Η εμπειρία του να έχεις να προσφέρεις επείγουσα βοήθεια σε τόσους πολλούς ανθρώπους βοήθησε στο να γίνει κυβερνητική προτεραιότητα το έργο της διυπουργικής ομάδας. Μεταξύ του Νοεμβρίου 1999 και του Ιανουαρίου 2000, η ομάδα μελέτησε

συστήματα έκτακτης πολιτικής κατάστασης σε Εταιρικά κράτη όπως η Σλοβενία, η Σουηδία και η Αυστρία. Στη συνέχεια ετοίμασε ένα προσχέδιο νόμου, το οποίο τον Μάιο του 2000 υπεβλήθη για σχολασμό σε υπουργεία, θεσμούς, διεθνείς υπηρεσίες και μη-κυβερνητικές οργανώσεις.

«Για πρώτη φορά, όλοι αυτοί οι άνθρωποι βίωσαν μια τελείως νέα μέθοδο εργασίας που βασίζεται πάνω στην απεριόριστη πληροφοριόηση και το μοίρασμα εμπειριών» είπε η κυρία Jonsdottir. «Η προσέγγιση αυτή σχηματοποιεί τη βάση της κάθε καλά-λειτουργούσας και αποτελεσματικής συνεργασίας». Η διαδικασία διαβιούλευσης προκάλεσε εισαγωγή πληροφοριών από πάνω από 20 πηγές, οι οποίες ενσωματώθηκαν στο προσχέδιο. Θα πρέπει στο προσεχές μέλλον να εγκριθεί ως νόμος.

Καθώς τελειώνει τόσο η αποστολή της κυρίας Jonsdottir όσο και η βοήθεια του NATO, η Αλβανία θα στραφεί στους Συμμάχους και τα Εταιρικά κράτη για να συνεχιστεί η βοήθεια στην υλοποίηση της νομοθεσίας. «Η βοήθεια προς την Αλβανία μπορεί να υπάρχει τώρα πάνω σε διμερή βάση, κάτω από την ομπρέλα του NATO», είπε η κυρία Jonsdottir. «Αυτή τη στιγμή εξετάζουμε τον ορισμό ενός κράτους που θα καθοδηγεί για να επιβλέψει τη διαδικασία».

Το NATO διεύρυνε τις δραστηριότητες σχεδιασμού έκτακτων πολιτικών καταστάσεων για να συμπεριλάβει το 1995 μελή του προγράμματος της Σύμπραξης για την Ειρήνη, πολλά από τα οποία έκπτε όχι συμμαχία μεταξύ της κατάστασης, συμπεριλαμβάνοντας ασκήσεις, σεμινάρια και εργαστήρια, και περιελάμβανε τη συμμετοχή πάνω από 100.000 αξιωματούχων από ολόκληρο τον Ευρω-Ατλαντικό χώρο. Παρ' όλα αυτά, η αποστολή της κυρίας Jonsdottir, αποτελεί έναν ακρογωνιαίο λίθο στο σχεδιασμό του NATO για έκτακτη-πολιτική κατάσταση καθώς η Συμμαχία μετακινήθηκε από τον παραδοσιακό της, εκπαιδευτικό όρολο, για να προσφέρει εξειδικευμένη βοήθεια πάνω σε συγκεκριμένα θέματα, προετοιμάζοντας τον δρόμο και για άλλα προγράμματα οικοδόμησης-σταθερότητας.

Τα βιβλία για τη Βοσνία

O Christopher Bennet κάνει κριτική στα βιβλία που αφορούν την Βοσνία και δημοσιεύτηκαν κατά την τελευταία δεκαετία

Πριν από δέκα χρόνια, μόλις και μετά βίας υπήρχε τυπωμένο βιβλίο που να αφορούσε την Βοσνία σε οποιαδήποτε Δυτική γλώσσα. Η μόνη εξαίρεση ήταν τα έργα του Ivo Andric, του μεγαλύτερου πνευματικού τέκνου της Βοσνίας και της πρώην Γιουγκοσλαβίας, ο οποίος κέρδισε το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1961. Από τότε που ξέσπασε ο πόλεμος, οι πωλήσεις των κλασσικών έργων του Andric «The Bridge over the Drina», ένα χρονικό 300 ετών ταραγμένης ιστορίας στην ευρισκομένη στα ανατολικά πόλη της Βοσνίας Visegrad, και « Bosnian Chronicle», μια ιστορία με διπλωματικές ίντριγκες στην Βοσνία την εποχή των Νατολεοντικών Πολέμων πέταξαν στα ύψη. Επιπλέον, εμφανίστηκαν μερικές εκατοντάδες βιβλία τα οποία έκαναν την Βοσνιακή σύγκρουση την πλέον πολυγραφημένη. Αναπόφευκτα, με τόσο πολύ γράψιμο, πολλές από τις νέες εκδόσεις ήταν κακής ποιότητας. Και αφού αναφέρομε αυτό, όλοι οι τίτλοι των βιβλίων σε αυτή την μή-εξαντλητική ανασκόπηση συνεισφέρουν σε μια καλύτερη αντίληψη της σύγκρουσης, αν όχι, σε κάποιες περιπτώσεις, και στο να εξηγήσουν τις συμπεριφορές των σημαντικών παραγόντων αυτής.

Η απουσία μιας καλής ιστορίας της Βοσνίας στα πρώτα χρόνια του πολέμου έπεισε πολλούς παρατηρητές ότι η σύγκρουση ήταν το αποτέλεσμα «αρχαίας έχθρας». Αν και υποχρεωτικά επιφανειακά, τα επιχειρήματα αυτά δεν μπορούσαν να σταθούν στην επιστημονική λεπτομερή εξέταση. Η έκδοση δύο καλών ιστοριών της Βοσνίας το 1994 αναδεσαν αποτελεσματικά την θέση του «αρχαίου-μίσους». Ο Robert Donia και ο John Fine, δύο ακαδημαϊκοί, εξέδωσαν το «Bosnia-Hercegovina: a tradition betrayed» (C. Hurst & Co, 1994). Ο Noel Malcolm, ένας Βρετανός συγγραφέας, εξέδωσε το «Bosnia: a short history» (Macmillan, 1994), το οποίο παραμένει η πιο περιεκτική και εύκολη στην ανάγνωση περιγραφή της Βοσνίας μέχρι την Συμφωνία του Dayton.

Η εξιστόρηση της δυσχερούς θέσης των προσφύγων και οι εικόνες από τα στρατόπεδα κράτησης το 1992 έκανε το κοίνο σε ολόκληρο τον κόσμο να λάβει σοβαρά ωπή όψη του τη Βοσνιακή σύγκρουση και ακόμη βοήθησε στο να αλλάξουν οι διεθνείς νοοτροπίες όσον αφορά το θέμα αυτό. Σε αυτό περιλαμβάνονται και ο Roy Gutman της Newsday, του οποίου το «Witness to Genocide» (Element, 1993) είναι η συλλογή των ανταποκρίσεών του που του απέφεραν ένα Βραβείο Pulitzer, και ο Ed Vulliamy της εφημερίδας The Guardian, ο οποίος ήταν ένας από τους πρώτους δημοσιογράφους που τον Αύγουστο του 1992 μπήκε σε στρατόπεδο κράτησης που χρησιμοποιούσαν οι Σέρβοι. Αν και το «Seasons in Hell: understanding Bosnia's war» (Simon and Schuster, 1994) του Vulliamy αποτυγχάνει να δικαιώσει τον υπότιτλο του, είναι ένα εξαιρετικά δυνατό ανάγνωσμα. Ακόμη πιο ισχυρό είναι το βιβλίο του Rezak Hukanovic «Tenth Circle of Hell: a memoir of life in the death camps of Bosnia» (Little Brown & Co, 1997), μια οδυνηρή κατάθεση από

O Christopher Bennet είναι ο εκδότης του NATO Review και συγγραφέας του βιβλίου «Yugoslavia's Bloody Collapse» (New York University Press)

έναν επιζήσαντα του στρατόπεδου της Omarska.

Τρία άλλα βιβλία από Βόσνιους συγγραφείς είχαν αντίκτυπο στο εξωτερικό. Από αυτά, το πιο σημαντικό με μεγάλη διαφορά υπήρξε το «Zlata's Diary» (Viking, 1994). Το βιβλίο αυτό διηγείται τις καθημερινές δοκιμασίες και τα δεινοπαθήματα της Zlata Filipovic, μιας έφηβης από το Σαράγιεβο, στη διάρκεια των δύο πρώτων ετών της πολιορκίας της πόλης της, και έγινε σχεδόν σε μια βραδιά επιτυχία διεθνώς. Κατά τα άλλα, δύο βιβλία από τους μεγαλύτερους Βόσνιους δημοσιογράφους από την καθημερινή εφημερίδα του Σαράγιεβο Oslobođenje, το «Sarajevo - a War Journal» (Henry Holt & Co, 1994) του Zlatko Dizdarevic, και το «As Long As Sarajevo Exists» (Pamphleteers Press, 1997) του Kemal Kurspahic, έκαναν και αυτά εντύπωση στο εξωτερικό. Η πάλη της εφημερίδας Oslobođenje για να συνεχίσει να εκδίδεται, παρά τον πόλεμο, καλύπτεται στο βιβλίο «Sarajevo Daily: a city and its news-paper under siege» (HarperCollins, 1995) του Tom Gjelton, ενός ανταποκριτού του National Public Radio.

Η Barbara Demick της The Philadelphia Inquirer, έγραψε μια δυνατή αφήγηση της ζωής στους δρόμους που έγινε μεταξύ του 1994 και 1995 το οποίο ονόμασε «Logavina Street: life and death in a Sarajevo neighbourhood» (Andrews and McMeel, 1996). Η Janine de Giovanni της εφημερίδας The Sunday Times, περιέγραψε τις εμπειρίες της για τον κόσμο γύρω από αυτήν στη διάρκεια των δύο πρώτων ετών της πολιορκίας του Σαράγιεβο στο βιβλίο «The Quick and the Dead: under siege in Sarajevo» (Phoenix, 1994). Εν τω μεταξύ, ο Joe Sacco, ένας Αμερικανός σκιτσογράφος, που ταξίδευσε στην πολιορκημένη πόλη Gorazde στην οποία ήσαν εγκλωβισμένοι Βόσνιοι Μουσουλμάνοι, σχεδίασε ένα εξαιρετικό βιβλίο κόμικς γύρω από την ζωή εκεί το « Safe Area Gorazde: The War in Eastern Bosnia 1992-1995 (Fantagraphics Books, 2000).

Ο Michael Nicholson των Independent Television News στο βιβλίο «Natasha's Story» (Macmillan, 1994), εξιστορεί το πώς έσωσε ένα οκτάχρονο οφαντί παιδί από το Σαράγιεβο και πως την έφερε στην Αγγλία, το οποίο μάλιστα αποτέλεσε και την βάση για την μόνη ταινία του Χόλλυγουντ μέχρι σήμερα που αναφέρεται στην Βοσνιακή σύγκρουση με τίτλο «Welcome to Sarajevo». Το βιβλίο του Peter Maass «Love Thy Neighbour: a story of war» (Macmillan, 1996) κάνει μια πιο γενικότερη αφήγηση των εμπειριών ενός δημοσιογράφου στις αρχές του πολέμου αλλά και των διλημμάτων που αντιμετωπίζουν οι ρεπόρτερς. Εν τω μεταξύ, το καλύτερο, συνολικά από τα βιβλία των δημοσιογράφων, είναι μάλλον το « Hearts Grown Brutal: sagas of Sarajevo» (Random House, 1998) του Roger Cohen της εφημερίδας The New York Times.

Καίτοι πολλοί δημοσιογράφοι επιχειρούσαν να διερευνήσουν την ψυχολογία της σύγκρουσης και της εθνικής ταυτότητας της Βοσνίας, οι καλύτερες μελέτες έγιναν από ακαδημαϊκούς. Το βιβλίο «Being Muslim the Bosnian Way: identity and community in a Central Bosnian village» (Princeton University Press, 1995) του Tone Bringa είναι η εξέταση της ταυτότητας του Βόσνιου Μουσουλμάνου από μία Φιλανδό ανθρωπολόγο, η οποία έζησε σε ένα Βοσνιακό χωριό στη διάρκεια της δεκα-

ετίας του 1980 για να πραγματοποιήσει την έρευνά της. Το βιβλίο «The Bridge Betrayed: religion and genocide in Bosnia» (University of California Press, 1996) από τον Michael Sells, ένα Αμερικανό καθηγητή θρησκευτικών σπουδών Σερβικής καταγωγής, αναλύει τον ρόλο και την λοιδορία της θρησκείας στην σύγκρουση. Το «Genocide in Bosnia: the policy of “ethnic cleansing”» (Texas A&M University Press, 1995) του Norman Cigar, ενός Αμερικανού ειδικού στο Μεσανατολικό Κροατικής καταγωγής, εξετάζει την ιδεολογική προετοιμασία για εθνική εκκαθάριση.

Τις δυσκολίες που αντιμετώπισε η Δύναμη Προστασίας των Ηνωμένων Εθνών (UNPROFOR) εξετάζονται στο βιβλίο «With No Peace to Keep: UN peacekeeping and the war in the former Yugoslavia» (Media East West, 1996), μια συλλογή πονημάτων που γράφτηκαν από τον Ben Cohen και τον George Stamkoski. Και ο David Rieff εξετάζει τις αδυναμίες της αποστολής των Ηνωμένων Εθνών στην Βοσνία στο «Slaughterhouse: Bosnia and the failure of the West» (Simon and Schuster, 1995).

Αρκετοί διοικητές των Ηνωμένων Εθνών έγραψαν τους απολογισμούς της θητείας τους στην Βοσνία, κάποιοι για να δικαιολογήσουν τις πολιτικές που ενέκριναν, και άλλοι για να ανακουφίσουν την απογοήτευσή τους που δεν μπόρεσαν να προσφέρουν περισσότερα. Ο Στρατηγός Lewis MacKenzie, ο Καναδός που υπήρξε ο πρώτος διοικητής της UNPROFOR στο Σερβάγιεβο αφηγείται την ιστορία του στο «Peacekeeper: the road to Sarajevo» (Douglas and McIntyre, 1993). Ο Στρατηγός Philippe Morillon, ένα Γάλλος διοικητής της UNPROFOR, του οποίου οι ενέργειες βοήθησαν στην δημιουργία της πολιτικής του ασφαλούς-λιμανιού των Ηνωμένων Εθνών, δημοσίευσε τα απομνημονύματα του αμέσως μετά την αναχώρηση του από την Βοσνία στο βιβλίο «Croire et oser: chronique de Sarajevo» (Grasset 1993). Ο Στρατηγός Sir Michael Rose, ο πρώτος Βρετανός διοικητής της UNPROFOR, κάνει την δική του περιγραφή των γεγονότων στο «Fighting For Peace: Bosnia 1994» (Harvill, 1998).

Ο Στρατηγός Francis Biquemont, ένας Βέλγος διοικητής της UNPROFOR, εκτονώνεται στο «Do Something General! chronique de Bosnie-Herzegovine, 12 juillet 1993-24 janvier 1994» (Labot, 1998). Ο Συνταγματάρχης Bob Stewart, Βρετανός διοικητής στην κεντρική Βοσνία μεταξύ του Οκτωβρίου 1992 και Μαΐου 1993 στη διάρκεια της πιο σφοδρής σύγκρουσης μεταξύ των Βόσνιων Μουσουλμάνων και των Κροατών, προσφέρει την βαθιά του γνώση στα γεγονότα στο βιβλίο «Broken Lives: a personal view of the Bosnian conflict» (HarperCollins, 1994). Ο Γάλλος Στρατηγός Jean Cot, ο οποίος διοίκησε την UNPROFOR μεταξύ του Ιουλίου 1993 και του Μαρτίου του 1994, πριν παραιτηθεί απογοητευμένος, βοήθησε να γραφτούν δύο βιβλία πάνω στην Βοσνία, το «Demain la Bosnie» (L'Harmattan, 1999) και το «Derniere guerre balkanique? - ex-Yugoslavie: témoignages, analyses, perspectives» (L'Harmattan, 1996), μια συλλογή από πονήματα που έγραψε με την Cicile Monnot.

Ο διαπραγματευτής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λόρδος David Owen, δίνει την δική του άποψη για της ειρηνευτικής

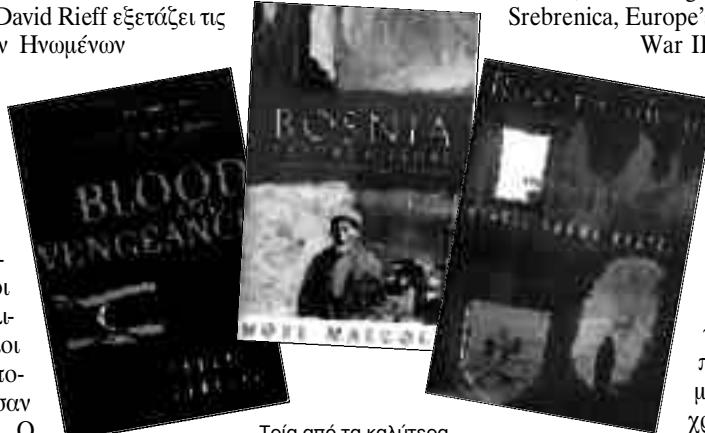
διαδικασίας στο βιβλίο «Balkan Odyssey» (Indigo, 1996), παραπονούμενος για την αποτυχία της διεθνούς κοινότητας να υποστηρίξει το επονομαζόμενο σχέδιο Vance-Owen του 1993. Στο «Triumph of the Lack of Will: international diplomacy and the Yugoslav war» (C. Hurst & Co, 1997), ο James Gow, ένας Βρετανός ακαδημαϊκός, συμφωνεί ότι το 1993 χάθηκε μια κρίσιμη ευκαιρία, και προσφέρει έναν εξισοδοποημένο απολογισμό της διεθνούς διαδικασίας μεσολάβησης.

Η σφαγή τόσων πολλών όσων 8.000 Βοσνίων Μουσουλμάνων ανδρών στην Srebrenica τον Ιούλιο του 1995 βοήθησε στο να δημιουργηθεί μια πιο ισχυρή διεθνής μεσολάβηση. Η ανατομία του γεγονότος αυτού, της μεγαλύτερης μεμονωμένης θηριωδίας των πολέμων της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας έγινε από τον βραβευμένο με Pulitzer δημοσιογράφο, David Rohde, στο «Endgame: The Betrayal and Fall of Srebrenica, Europe's Worst Massacre Since World War II» (Farrar, Straus and Giroux, 1997) και από τον Jan Willem Honig και τον Norbet Both, οι οποίοι εστιάζουν πάνω στον ρόλο των Δανών ειρηνευτικών στρατευμάτων στο βιβλίο «Srebrenica: record of a war crime» (Penguin, 1996). Και, σχεδόν στο ίδιο στύλο με αυτό του Andric, ο Chuck Sudetic, που εργάζόταν πριν στην εφημερίδα The New York Times, χρησιμοποίησε ως πηγή την εμπειρία της οικογένειας του

γαμπρού της συζύγου του, η οποία ήταν από την Srebrenica, για να γράψει το «Blood and Vengeance: one family's story of the war in Bosnia» (W.W. Norton & Co, 1998), ίσως το καλύτερο βιβλίο που έχει γραφεί μέχρι στιγμής πάνω στη Βοσνία.

Μετά από την πτώση της Srebrenica, οι Ηνωμένες Πολιτείες ανέλαβαν ολοένα και περισσότερο σημαντικό μεσολαβητικό ρόλο, που προσωποποιήθηκε από τον Richard Holbrooke, ο οποίος δίνει την δική του άποψη των γεγονότων που οδήγησαν στην Συμφωνία του Dayton στο «To End a War» (Random House, 1998). Μια διαφορετική άποψη των ιδίων γεγονότων περιέχονται στο «Getting to Dayton: The Making of America's Bosnia Policy» (Brookings Institution Press, 2000) από τον Ivo Daalder, που τώρα εργάζεται στο Ίδρυμα Brookings και πριν ήταν διευθυντής Ευρωπαϊκών υποθέσεων στο Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, όπου και συντόνιζε την πολιτική των ΗΠΑ στην Βοσνία μεταξύ του 1995 και του 1996.

Το κενό στα βιβλία είναι στην μετά-Dayton περίοδο. Το «Peace Journey: the struggle for peace in Bosnia» (Weidenfeld, 1998) από τον Carl Bildt, είναι ένας απολογισμός των τεράστιων δυσκολιών που αντιμετώπισε ως ο πρώτος Υψηλός Αντιπρόσωπος της Βοσνίας αλλά τελειώνει τον Ιούλιο του 1997. Ο Rupert Wolfe Murray, ένας Βρετανός συγγραφέας, εξέδωσε δύο εικονογραφημένα βιβλία πάνω στις αποστολές διατήρησης της ειρήνης το «IFOR on IFOR: NATO peacekeepers in Bosnia-Herzegovina» (Connect, 1996) και το «The Road to Peace, NATO and the International community in Bosnia» (Connect, 1997). Ωστόσο, η μοναδική προσπάθεια για να συντεθεί ολόκληρη η διαδικασία ειρήνευσης, με το «Faking Democracy After Dayton» (Pluto Press, 1999) από τον Βρετανό ακαδημαϊκό David Chandler, υποσκάπτεται από την ιδεολογική έχθρα για την διεθνή μεσολάβηση.

Τρία από τα καλύτερα

Επανεξετάζοντας την ασφάλεια

O Chris Donnelly εστιάζει την προσοχή πάνω στις νέες απειλές για την ασφάλεια και παροτρύνει την υιοθέτηση νέων σθεναρών στρατηγικών για την καταπολέμησή τους.

© Reuters

Ένοπλη επέμβαση: Το οργανωμένο έγκλημα είναι ένα θέμα εθνικής ασφάλειας λόγω της διεθνούς του φύσης, των διασυνδέσεών του με πρώην εχθρικές υπηρεσίες πληροφοριών και της ικανότητάς του υπονομεύει την κυβερνητική διαδικασία.

Εχει περάσει πάνω από μια δεκαετία από τότε που εξαφανίστηκε η απειλή μιας σύγκρουσης μεταξύ των υπερδυνάμεων στην Ευρώπη. Αν και πολλοί άνθρωποι πέθαναν έκτοτε σε εμφύλιους πολέμους και τοπικές συγκρούσεις, οι εξελισσόμενες μειώσεις στο μέγεθος και την δύναμη των ενόπλων δυνάμεων είναι η μαρτυρία των θεμελιώδων αλλαγών στις αντιλήψεις ως προς το τι αποτελεί απειλή για την ασφάλεια. Καθώς το συμβατικό και πυρηνικό οπλοστάσιο συρρικνώνεται, και οι απαιτήσεις των αποστολών διατήρησης της ειρήνης επανεξετάζουν τους όρους και τα καθήκοντα των στρατιωτών, η προσοχή εστιάστηκε κυρίως πάνω στην σχετική στρατιωτική μεταρρύθμιση, στην αναδιάρθρωση των αμυντικών βιομηχανιών και τις επακολουθούσες εντάσεις στην σχέση μεταξύ στρατού και κοινωνίας. Ωστόσο, καθώς έχουν υποχωρήσει οι παραδοσιακές απειλές για την ασφάλεια, άλλες μη-στρατιωτικές έχουν καταστεί πιο επικίνδυνες.

O Chris Donnelly είναι ειδικός σύμβουλος του NATO για τα ζητήματα της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Οι απόψεις που εκφράζονται είναι εντελώς προσωπικές και δεν αντιπροσωπεύουν τις απόψεις του NATO ή κάποιου από τα κράτη μέλη του.

Αυτό που δέχεται επίθεση δεν είναι το έδαφος του κράτους αλλά η δομή του, η φύση της κοινωνίας του, η λειτουργία των θεσμών του, και η ευημερία των πολιτών του. Αυτές οι απειλές, οι οποίες περιλαμβάνουν την διαφθορά, το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία, είναι πολύ πιο δύσκολο να προσδιοριστούν από τις καθαρά στρατιωτικές, και επομένως είναι πιο δύσκολες στην αντιμετώπισή τους. Επιπλέον, σε μερικές περιπτώσεις, η θεραπεία τέτοιων απειλών μπορεί να είναι χειρότερη και από την ίδια την αισθένεια. Πράγματι, η κρατική δράση για την καταπολέμηση μιας απειλής για την δημοκρατία ωφελούνται να αποφέρει δικτατορικές διαδικασίες που περιορίζουν τις προσωπικές ελευθερίες περισσότερο από ότι η απειλή για την οποία σχεδιάστηκε για να την αποτρέψει. Επομένως, αν αυτές οι νέες προκλήσεις πρόκειται να αντιμετωπιστούν με σωφροσύνη, είναι απαραίτητη μια γερή δόση καθηρής σκέψης και ευαισθησίας.

Πολλές από αυτές τις απειλές δεν θεωρούντο παραδοσιακά ως θέματα ασφαλείας. Μετά από όλα αυτά, είναι μόλις 20 χρόνια που η γενική ιδέα της «εθνικής ασφάλειας» σύρθηκε σε γενική χρήση στην Δύση, και λιγότερα από δέκα χρόνια από τότε που έγινε ορθά κατανοητή στις νέες δημοκρατίες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, όπου η «ασφάλεια» για

τους περισσοτέρους ανθρώπους σήμαινε «κρατική ασφάλεια», που σημαίνει, το έργο της μυστικής αστυνομίας.

Καθώς οι κρατικές γραφειοκρατίες είναι από τη φύση τους αρχές στην αλλαγή, οι δομές των υπουργείων άμυνας και εσωτερικών αντικατοπτρίζουν γενικά παλαιότερες προσεγγίσεις και ιδέες. Είναι οργανωμένες για να ασχολούνται με την «άμυνα» και τη «δημόσια ασφάλεια» παρά με τα θέματα «εθνικής ασφάλειας». Η καθυστέρηση μεταξύ της αναγνώρισης των απαιτήσεων για αλλαγές και στη δημιουργία των κατάλληλων δομών που θα τις ικανοποιούν δημιουργεί συχνά ένα κενό ασφαλείας. Αν και αναμενόταν η Ευρωπαϊκή Ένωση να εξελιχθεί για να αντιμετωπίσει τις μη-στρατιωτικές απειλές για την ασφάλεια αμέσως μόλις αναγνωρίστηκαν, αυτό δεν έγινε. Οι πόλεμοι της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας απέσπασαν την προσοχή από αυτές τις νέες απειλές ασφαλείας που σήμερα επηρεάζουν όλες τις χώρες και θέτουν ένα συγκεκριμένο κίνδυνο στις εύθραυστες δημοκρατίες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης.

Σήμερα η πιο κύρια απειλή για την σταθερότητα των περισσοτέρων κρατών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης είναι η έλλειψη αποτελεσματικής διαχείρισης κρίσεων. Αν και αυτό είχε αναγνωριστεί ως πρόβλημα, η κληρονομιά της κοιμουνιστικής διακυβέρνησης στην περιοχή οδηγεί τις περισσότερες κυβερνήσεις να προσπαθούν και να το λόγον της δημιουργώντας νέες δομές κεντρικής διοίκησης, τις οποίες μια ομάδα διαχείρισης κρίσεων θα τις καταλάβουν σε περίπτωση ανάγκης και από εκεί θα διαχειριστούν την κρίση.. Καθώς ένας τέτοιος πυρήνας διοίκησης μπορεί να είναι χρήσιμος, δεν είναι από μόνος του η λύση. Αυτό οφείλεται στις εσωτερικές ελλείψεις σε πολλές κυβερνήσεις της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Τα κυβερνητικά ελλειμματα συμπεριλαμβάνουν ανεπαρκή νομικό καταμερισμό της εξουσίας και των ευθυνών μεταξύ υπηρεσιών της κυβέρνησης, των γραφείων των κύριων πολιτικών ηγετών, των υπουργείων, και των κοινοβουλίων. Ακόμη συμπεριλαμβάνουν ανεπαρκή και μη-διάφανο λειτουργία των υπηρεσιών αυτών και, ειδικά, στα υπουργεία άμυνας, εσωτερικών, δικαιοσύνης και οικονομικών, έλλειψη αξιωματούχων με την κατάλληλη εμπειρία, και αποτυχία στην διασφάλιση λαϊκής υποστήριξης για τις πολιτικές. Πολλές κυβερνήσεις της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης είναι ασταθείς και στερούνται ευελιξίας, με αποτέλεσμα μια σοβαρή κρίση, εσωτερική ή εσωτερική, να μπορεί να καταστρέψει αυτό που προς τα έξω εμφανίζεται να είναι ένα σταθερό σύστημα. Με την απουσία καλής διακυβέρνησης, καμία ποσότητα υπολογιστών σε ένα εντυπωσιακό κέντρο διοίκησης θα προσφέρει αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων.

Η διαφθορά δικαιωματικά είναι μια απειλή για την ασφάλεια, δύναται επίσης ένας παράγοντας που συντελεί στις πτώσεις των κυβερνήσεων που αναφέρονται ανωτέρω. Πρόγιατι είναι η μόνη πιο σοβαρή απειλή στην βιωσιμότητα αρκετών κρατών της πρώην Σοβιετική Ένωση και ένα σοβαρό πρόβλημα παντού. Οι προελεύσεις της είναι πολλές και περίπλοκες, αλλά είναι ολέθρια παγκοσμίως και πρέπει να εμποδιστεί αν πρόκειται οι νέες δημοκρατίες να ολοκληρώσουν τις προοπτικές τους. Παρά την σύντηση για μια νέα, χωρίς σύνορα Ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας, οι γραμμές έχουν ήδη τεθεί. Ωστόσο δεν τέθηκαν με βάση το NATO ή την διεύρυνση της ΕΕ, αλλά πάνω στην βάση των διοικητικών και εμπορικών πρακτικών, και στο βαθμό εκείνο που αυτές ανταποκρίνονται στα καθιερωμένα πρότυπα της ειλικρίνειας και διαφάνειας. Είναι λυπηρό, ότι σε πολλές χώρες η διαφθορά αρχίζει από πολύ ψηλά, και δεν είναι απρόσβιλητοι στην επιρροή της υπουργοί και ακόμη και πρόεδροι.

Το οργανωμένο έγκλημα είναι μια μη-στρατιωτική απειλή ασφαλείας που έλκει την μεγαλύτερη προσοχή. Εν τούτοις, αν

δεν υπήρχαν οι ανεπάρκειες των κυβερνητικών διαδικασιών και το εύρος της διαφθοράς, δεν θα υπήρχε, ή το λιγότερο δεν θα ήταν σε τέτοια κλίμακα που να το κάνει μια απειλή για την ασφάλεια. Το οργανωμένο έγκλημα έχει μεγαλύτερο προφίλ από τις άλλες ενδεχόμενες απειλές για την ασφάλεια επειδή έχει ολοφάνερη και άμεση επίδραση στις ζωές των ανθρώπων και μπορεί να εξαγχθεί τόσο εύκολα. Όντως, είναι συχνά η διασύνδεση μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών απειλών που κάνουν πολλές από τις απειλές ασφαλείας να κρίνονται πιο χαμηλά απ' ότι είναι στην πραγματικότητα.

Για το οργανωμένο έγκλημα το έδαφος ήταν γόνιμο στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη λόγω της κοιμουνιστικής κληρονομίας της περιοχής. Επειδή το μέσον της ευημερίας ήταν Κομματικό προνόμιο περισσότερο από ότι το χρήμα, τα συστήματα αστυνόμευσης στην περιοχή ήταν υποανάπτυκτα. Επιπρόσθετα, βασιζόντουσαν πάνω σε μια ανυπόληπτη πολιτική δημόσιας τάξης, που υπέσκαπτε την εξουσία τους στα μάτια του κόσμου. Αυτό επέτρεψε στις ήδη καλά-οργανωμένες εγκληματικές οργανώσεις να ανθίσουν. Και ακόμη πιο χειρότερα, αυτές οι ομάδες ενθαρρύνθηκαν από την έλλειψη μιας ηθικής βάσης για την ασφάλεια, από την απουσία ενός αποτελεσματικού δικαστικού συστήματος για να θέσει τις παραμέτρους στις επαγγελματικές πρακτικές, προκαλώντας σύγχυση στις γραμμές μεταξύ των δραστηριοτήτων της μαφίας, των νομίμων επαγγελματικών πρακτικών και του πολιτικού συστήματος. Τέλος οι οπορτονιστές Δυτικοί συνέταιροι ενδιαφερόντουσαν περισσότερο για τα βραχυπόδεσμα κέρδη από την μακροχρόνια σταθερότητα.

Αυτό που κάνει το οργανωμένο έγκλημα τόσο μεγάλο πρόβλημα ασφαλείας δεν είναι μόνο το μέγεθός του, ή δυνατότητα εξαγωγής του και η απουσία εθνικών και διεθνών θεσμών για να το αντιμετωπίσουν, αλλά επίσης και η δυνατότητα αποδοχής του. Αν και το ξέπλυμα των χρημάτων του οργανωμένου έγκληματος καταδικάζεται παγκόσμια, τα περισσότερα Δυτικά οικονομικά κέντρα καλοδέχονται τα χρήματα από τα κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και δεν εξετάζουν τόσο προσεκτικά την προέλευση τους. Πολλές εθνικές υπηρεσίες ασφαλείας υποβαθμίζουν την διείσδυση του οργανωμένου έγκληματος στις αστυνομικές τους δυνάμεις. Ωστόσο, θα πρέπει να εκτιμήσουν ότι η διεθνής του φύση, το μέγεθός του, οι διασυνδέσεις του με πρώην εχθρικές υπηρεσίες πληροφοριών και η ικανότητά του να υπονοεύει την κυβερνητική διαδικασία το καθιστά πραγματικά ένα ζήτημα εθνικής ασφαλείας. Το Ισραήλ ήταν ένα από τα πρώτα κράτη που υπέφερε από την μαζική είσοδο Ρώσων μαφιών και τώρα οι Ισραηλινές υπηρεσίες ασφαλείας μετανόουν που δεν απέδωσαν νωρίτερα μεγαλύτερη προσοχή στο φαινόμενο αυτό.

Η εθνική σύγκρουση και ο εθνικισμός κατά την τελευταία δεκαετία συνέβαλαν στην διάβρωση της γενικής ιδέας του κράτους έθνους. Σε πολλά μέρη, αυτό είχε ήδη ως αποτέλεσμα την μεγαλύτερη τοπική αυτονομία, την μειωμένη εξουσία στην κεντρική αρχή και, σε κάποιες περιπτώσεις, ακόμη και την διάσπαση κρατών. Το θέμα σήμερα είναι το πόσο μακρύτερα μπορεί να πάει αυτή η αποσύνθεση και σε ποια επίπεδα η διαδικασία πρέπει ή μπορεί να σταματήσει. Πολλά κράτη έχουν να αντιμετωπίσουν μειονοτικές ομάδες που παλεύουν για μεγαλύτερη αυτονομία ή που ακόμη προσπαθούν να ανατρέψουν εθνικά σύνορα. Στο ένα άκρο της κλίμακας, για παράδειγμα στην Τσετσενία, οι ομάδες αυτές μπορούν να απειλήσουν το κράτος με αποσκίτηση. Από την άλλη πλευρά, μπορούν, πχ να πέσουν μια κυβερνητική που αναζητά να γίνει μέλος του NATO ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απειλώντας να δημιουργήσουν εσωτερικά προβλήματα που αμαυρώνουν την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό. Η μετανάστευση, η οποία συνήθως είναι συνέπεια μιας εθνικής σύγκρουσης, είναι ήδη ένα

από τα πλέον ευαίσθητα θέματα στην Ευρώπη και πιθανόν να καταστεί ακόμη μεγαλύτερο πρόβλημα καθώς η ανομοιότητα στην υγεία διευρύνεται μεταξύ των κρατών που είναι στον πυρήνα της Ευρώπης και εκείνων που είναι στην περιφέρειά της.

Το θέμα της διασποράς θεωρείται συχνά στρατιωτικό ζήτημα. Ωστόσο, το έργο της αντιμετώπισης της ολοένα και περισσότερο το εμπιστεύονται στις υπηρεσίες ασφαλείας εκτός υπουργείου άμυνας, δηλαδή στο υπουργείο εσωτερικών, την αστυνομία και τους φύλακες των συνόρων. Επιπλέον, το θέμα εξελίχθηκε τα τελευταία δέκα χρόνια. Αν και η διασπορά κάποτε αναφερόταν αποκλειστικά σε πυρηνικά όπλα και υλικά, αυτό πλέον δεν ισχύει. Οι πρόσδοι σε άλλους επιστημονικούς τομείς και η σχετική δυσκολία στην αναγνώριση της στρατιωτικής ή μη χρήσης της τεχνολογίας αυτής διεύρυνε την χρήση του όρου για να καλύπτει τον χημικό και βιολογικό τομέα. Επιπρόσθετα, από τότε που οι νέες τεχνολογίες έγιναν οι ίδιες όπλα, η διασπορά πρέπει τώρα να συμπεριλαμβάνει την τεχνολογία όλων των τύπων. Η ξημά στην εθνική ασφάλεια που μπορεί να έλθει από μια καλά-οργανωμένη ομάδα χάρες, για παράδειγμα, δεν χρειάζεται περαιτέρω ανάπτυξη. Τα πτωχά κράτη μπορούν να αποκτήσουν την τεχνολογία αυτή, και μπορεί να μην έχουν να χάσουν κάτι χρησιμοποιώντας την.

Οι νέες απειλές, όπως οι παλιές, μπορεί να αποτελέσουν θέμα για πολιτική παραπλάνηση. Αυτό είναι ολοένα και πιο πολύ η περίπτωση επειδή οι νέες απειλές συχνά δεν έχουν επαρκώς προσδιοριστεί ή περιοριστεί, και η ευαισθησία του κοινού σε αυτές είναι μεγάλη, και οι υπάρχοντες μηχανισμοί για την αντιμετώπιση τους είναι αδύναμοι. Οι υπερβολικές ή ψευδείς απειλές συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον δογματικό συντηρητισμό, την τρομοκρατία, και την ασφάλεια των πληροφοριών. Και ενώ μπορεί η απειλή και των τοιών να είναι πραγματική, και τα τρία παραδείγματα μπορούν επίσης να αποτυπώνουν το πως η πολιτική παραπλάνηση, η υπερβολή ή η παρανόηση μιας απειλής μπορούν να υποσκάψουν την ικανότητα αντιμετώπιση της.

Πάροτε την τρομοκρατία. Τα κράτη πρέπει και οφείλουν να συνεργαστούν μεταξύ τους για να μειώσουν τις επιπτώσεις της και να προλάβουν την εξάπλωση της. Και όμως όταν κοιτάμε το πως προσδιορίζεται η τρομοκρατία, ο έλεγχος της σε κάποια κράτη μπορεί να είναι η κάλυψη για εκείνο, που διαφορετικά, θα θεωρείτο ως δικαιολογημένη κίνηση για αυτοδιακυβέρνηση. Παρόμοιες σκέψεις ισχύουν και για τον δογματικό συντηρητισμό. Αυτός μπορεί να αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα αλλά, επειδή είχε τόσο πολύ μεγαλοποιηθεί η απειλή αυτή στο παρελθόν, ευτελίστηκε. Οι πολιτικοί της «κραυγής του λύκου» έχουν, σε κάποιο βαθμό, απεναντισθητοποιήσει τους λαούς τους σε αυτήν την απειλή, σε μια στιγμή όπου τώρα πραγματικά μπορεί να γίνεται πιο σοβαρή.

Η ασφάλεια των πληροφοριών αποτελεί παρόμοια μια πραγματική έγνωση για όλα τα κράτη. Ωστόσο, σε μερικά κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, αυτό που αντιλαμβάνονται με τον όρο αυτό είναι τελείων διαφορετικό από εκείνο που έχει φθάσει να σημαίνει στην Δύση. Πρόγιατι, η ασφάλεια των πληροφοριών μπορεί να έχει κακοποιηθεί ως μια δικαιολογία για τον κρατικό έλεγχο των πληροφοριών στα πάντα, εκεί όπου μια κυβέρνηση φοβάται την ελεύθερη έκφραση και θα προτιμούσε να επιβάλλει και πάλι απολυτικό έλεγχο.

Τα τρία αυτά παραδείγματα τονίζουν το ενδεχόμενο για την πολιτική παραποτήση κάποιων από τις νέες, μη-στρατιωτικές

απειλές για την ασφάλεια. Είναι απαραίτητη η μεγαλύτερη εξέταση του θέματος, όπως επίσης και η περισσότερη εκπαίδευση της πολιτικής ελίτ, των δημοσιογράφων και του κοινού έτσι ώστε τα μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία της κοινωνίας να είναι σωστά, αποτελεσματικά και όχι αντιπαραγωγικά. Η εκτίμηση του που θα τεθεί η γραμμή μεταξύ της δικαιολογημένης έκφρασης των ιδεών και των συμφερόντων και των αδικαιολόγητων απειλών για το καλό ή την ύπαρξη ενός κράτους και της κοινωνίας απαιτεί σοβαρή ανάλυση. Το που θα τοποθετήσουμε την γραμμή αυτή εξαρτάται από τον προσδιορισμό που κάνουμε για την δημοκρατία, την νομιμότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Μιας και οι μη-στρατιωτικές απειλές για την ασφάλεια είναι νέες, οι διεθνείς θεσμοί δεν έχουν εξελιχθεί ακόμη για να τις αντιμετωπίσουν. Αν και αναγνωρίζονται στην πιο πρόσφατη στρατηγική αντίληψη του ΝΑΤΟ, οι απειλές αυτές είναι επίσης της παραδοσιακής ευθύνης της Συμμαχίας και το ΝΑΤΟ δεν έχει αναπτύξει ακόμη τους μηχανισμούς για να τις αντιμετωπίσει επαρκώς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την εντολή για να αντιμετωπίσει τα περισσότερα από τα θέματα, και έχει κάνει πρόσδοτο σε κάποιους τομείς, όπως είναι η ενίσχυση των συνοριακών καθεστώτων και των υπουργείων δικαιούντων στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Άλλα πρέπει ακόμη να αντιμετωπιστούν πολλοί τομείς και θα περάσουν κάμποσα χρόνια μέχρι οι κεντρικοί θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξοπλιστούν κατάλληλα. Εν τω μεταξύ, άλλοι διεθνείς θεσμοί, όπως είναι η Interpol και η Europol, εργάζονται για να ενθαρρύνουν επιχειρησιακές γενικές ιδέες, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχουν κάνει πολλά για να βοηθήσουν τα κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης να μεταρρυθμίσουν τους υπάρχοντες θεσμούς τους ή για να δημιουργήσουν τους απαραίτητους νέους. Διμερείς αστυνομικές και τελωνειακές επαφές, αν και καλές μπορεί κάποιες φορές να είναι, ή είναι στην ίδια κατάσταση.

Τα προγόνια απειλές κατά της διαφθοράς λειτουργούν επιτυχώς σε αρκετές χώρες και οι βασικές αρχές είναι ορθά-θεμελιωμένες. Αναγνωρίστηκε επίσης η ανάγκη για να επενδύσουμε στις και να αναπτύξουμε τις αστυνομικές δυνάμεις και να αναδιαρρώσουμε τις εσωτερικές δυνάμεις ασφαλείας από τα Σοβιετικά πρότυπα στις Δυτικού-τύπου χωροφυλακές, αν και η πρόσδοτος σε μερικές χώρες είναι αργή. Έχουν τόσα επιτευχθεί στην βελτίωση των τελωνειακών και συνοριακών καθεστώτων σε κάποια κεντρικά Ευρωπαϊκά κράτη που δεν υπάρχει δικαιολογία για την μη επέκταση του μοντέλου αυτού και ακόμη πιο ανατολικά. Η νομιθεσία είναι ίσως το πιο ευαίσθητο θέμα επειδή άπτεται του σχετικού έργου των κοινοβουλίων και των κυβερνήσεων. Ήδη υπάρχει αρκετή εμπειρία για να βοηθήσουν οι χώρες που επιθυμούν να εγκαθιδρύσουν τα κατάλληλα νομικά πλαίσια. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των μη-στρατιωτικών απειλών για την ασφάλεια απαιτεί σθεναρές στρατηγικές. Αυτές μπορούν να αναπτυχθούν μόνον αν οι άνθρωποι ακλειδιά από τις κυβερνήσεις, τις υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου και τα ερευνητικά ινστιτούτα συγκεντρωθούν για να αναπτύξουν μια συνολική προσέγγιση για τα προβλήματα αυτά, τα οποία σήμερα αποτελούν τις πλέον άμεσες και ταχύτατα-αναπτυσσόμενες απειλές για την ασφάλεια και την επιβίωση των νέων δημοκρατιών.

Καθώς έχουν υποχωρήσει οι παραδοσιακές απειλές για την ασφάλεια, άλλες μη-στρατιωτικές έχουν πιο επικίνδυνες

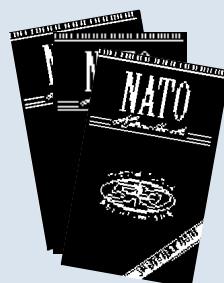

**KOSOVO - One year on -
Achievement and Challenge**
Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του NATO Λόρδου Robertson

The NATO Handbook - 50th Anniversary edition

Περιεκτικός οδηγός για τις επιδιώξεις και τις δραστηριότητες του NATO, τις ισχύουσες πολιτικές και δομές του, τα γεγονότα των περασμένων 50 ετών της ιστορίας της Συμμαχίας, κατά χρονολογική σειρά, και μια συλλογή εγγράφων και νομικών κειμένων των βασικών πολιτικών του

Economics Colloquium 1999

Τα πρακτικά της δημόσιας ακαδημαϊκής συζήτησης του Νοεμβρίου του 1999 πάνω στις οικονομικές εξελίξεις και τις μεταρρυθμίσεις στα συνεργαζόμενα Εταιρικά κράτη

The Reader's Guide to the Washington Summit

Συλλογή όλων των επισήμων εγγράφων και διακηρύξεων της Διάσκεψης Κορυφής του NATO της Ουάσινγκτον τον Απρίλιο του 1999, μαζί με πληροφοριακό ιστορικό υλικό πάνω στα προγράμματα και τις δραστηριότητες της Συμμαχίας

**Extending Security:
The Role of NATO and its Partner Countries**

Περιεκτικό εικονογραφημένο εγχειρίδιο το οποίο περιγράφει το πως λειτουργεί το NATO και καλύπτει την ανάπτυξη της πολιτικής στους σημαντικούς τομείς της δραστηριότητας της Συμμαχίας

NATO at 50

Εισαγωγικό φυλλάδιο πάνω στην ιστορία της Συμμαχίας, δίνοντας μια περίληψη των σημαντικών θεμάτων στην παρούσα ατζέντα του NATO

NATO Topics

Οπτική παρουσίαση που περιγράφει τα ορόσημα στην εξέλιξη του NATO και τα σημαντικά θέματα στη παρούσα ατζέντα του (Μόνο Ηλεκτρονική έκδοση: www.nato.int/docu/topics/2000/home)

NATO Update

Εβδομαδιαίο πληροφοριακό δελτίο το οποίο καλύπτει τις δραστηριότητες και συμβάντα του NATO σε περίληψη, παρέχοντας μια σφαιρική θεώρηση των ευρέων πρωτοβουλιών της Συμμαχίας (Μόνο Ηλεκτρονική έκδοση: www.nato.int/docu/update/index)

ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ. ΠΟΛΛΕΣ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΚΑΙ ΣΕ ΆΛΛΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Για όλες τις πληροφορίες και τις παραγγελίες τυπωμένων αντιγράφων πρέπει να απευθύνεστε προς:

Office of Information and Press - Distribution Unit
Bld Leopold III - 1110 BRUSSELS
Τηλ: 00-32-2 707 5009
Φαξ: 00-32-2 707 1252
E-mail : distribution@hq.nato.int

Οι ηλεκτρονικές εκδόσεις όλων αυτών των εκδόσεων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του NATO (<http://www.nato.int>)

Επίσης στην ιστοσελίδα δημοσιεύονται επίσημα ανακοινώθέντα, δελτία τύπου και λόγοι, και άλλες πληροφορίες πάνω στις δομές, πολιτικές και τις δραστηριότητες της Συμμαχίας, όπως επίσης προσφέρονται και διάφορες υπηρεσίες on-line.

NATO και για μόνιμους μηχανισμούς διαβούλευσης μεταξύ των δύο οργανισμών.

Η ενημέρωση του Bildt

Ο **Carl Bildt**, Ειδικός Απεσταλμένος των HE για τα Βαλκάνια, ενημέρωσε το **Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο** στις 13 Σεπτεμβρίου πάνω στην κατάσταση στα Βαλκάνια.

Πραγματοποιήθηκε η άσκηση **Cooperative Best Effort 2000** στην Cluj-Napoca στην βορειοδυτική Ρουμανία μεταξύ 11 και 22 Σεπτεμβρίου. Σε αυτή συμμετείχαν 400 στρατώτες από οκτώ κράτη του NATO και εννέα Εταιρικά κράτη και 800 Ρουμάνοι, και εσπιάστηκε πάνω στις επιχειρησιακές πλευρές της υποστήριξης - της ειρήνης.

Ο τότε Πρωθυπουργός της Σλοβενίας **Andrej Bajuk** επισκέφθηκε τον Λόρδο Robertson στο NATO στις 13 Σεπτεμβρίου.

Δυνάμεις από έξη κράτη του NATO και οκτώ Εταιρικά κράτη πραγματοποίησαν μια άσκηση υποστήριξης της ειρήνης, την **Cooperative Key 2000**, στην οποία συμμετείχαν αεροσκάφη και ιατρικό προσωπικό, από 4 έως 15 Σεπτεμβρίου στην νοτιοανατολική Ρουμανία.

Το **Slovene Language Training Centre** ορίστηκε επίσημα από το NATO ως το έβδομο **Κέντρο Εκπαίδευσης PIP**. Το κέντρο προσφέρει σειρές μαθημάτων στους συμμετέχοντες από Εταιρικά κράτη που επιθυμούν να μάθουν Αγγλικά.

Οι **Αρχηγοί των Επιτελείων Άμυνας του NATO** συναντήθηκαν στην Αθήνα, στην Ελλάδα, στις 11 Σεπτεμβρίου και στην **Κωνσταντινούπολη**, στην Τουρκία, στις 15 Σεπτεμβρίου για να συζητήσουν για τα Βαλκάνια και να ανασκοπήσουν τη δομή δύναμης του NATO.

Στις 8 Σεπτεμβρίου, ο Αμερικανός Στρατηγός **Michael L. Dodson** ανέλαβε ως Διοικητής της **SFOR** στην Βοσνία από Αμερικανό Στρατηγό **Ronald Emerson Adams**.

Οργανισμός βορειο-ατλαντικού συμφώνου

βέλγιο
γαλλία
γερμανία
δανία
ελλάδα
ηνωμένες πολιτείες
ηνωμένο βασίλειο
ιολανδία
ισπανία
παλία
καναδάς
λονξεμβούργο
νορβηγία
ολλανδία
πορτογαλία
τουρκία